

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 82 · 28. mai
Sesjonen 2017–2018

Møte mandag den 28. mai 2018 kl. 12

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 82):

1. Debatt om barne- og likestillingsministerens redegjørelse om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 22. mai 2018)
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Fredric Holen Bjørdal, Jonas Gahr Støre og Hadia Tajik om et offentlig og ideelt drevet barnevern (Innst. 303 S (2017–2018), jf. Dokument 8:161 S (2017–2018))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 28/2018 av 9. februar 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/1941 om EU-miljømerket (Innst. 302 S (2017–2018), jf. Prop. 53 LS (2017–2018))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i forbrukermerkeloven (Innst. 301 L (2017–2018), jf. Prop. 53 LS (2017–2018))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kulturminneloven (fredningsgrensen for samiske kulturminner) (Innst. 305 L (2017–2018), jf. Prop. 42 L (2017–2018))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten og Olaug V. Bollestad om gjennomgang av grenseoppgangen mellom «mindre» og «større» tiltak i kulturminneloven §§ 9 og 10 (Innst. 306 S (2017–2018), jf. Dokument 8:147 S (2017–2018))
7. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om en stortingsmelding om norsk næringsmiddelindustri (Innst. 264 S (2017–2018), jf. Dokument 8:122 S (2017–2018))
8. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Ingvild Kjerkol og Anette Trettebergstuen om balansert makt i verdikjeden for mat og dagligvarer (Innst. 292 S (2017–2018), jf. Dokument 8:170 S (2017–2018))
9. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Maria Aasen-Svensrud, Dag Terje Andersen og Arild Grande om å sikre at det ikke startes et kapp-løp mot bunnen i nordisk passasjerfart (Innst. 307 S (2017–2018), jf. Dokument 8:175 S (2017–2018))
10. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i eksportkredittloven (ny midlertidig låne- og garantiordning for skip mv.) (Innst. 288 L (2017–2018), jf. Prop. 58 L (2017–2018))
11. Innstilling fra næringskomiteen om Noregs fiske-riavtalar for 2018 og fisket etter avtalane i 2016 og 2017 (Innst. 265 S (2017–2018), jf. Meld. St. 9 (2017–2018))
12. Stortingets vedtak til lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) (Lovvedtak 54 (2017–2018), jf. Innst. 278 L (2017–2018) og Prop. 56 LS (2017–2018))
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i ekteskapsloven (absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge) (Lovvedtak 55 (2017–2018), jf. Innst. 267 L (2017–2018) og Prop. 49 L (2017–2018))
14. Stortingets vedtak til lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) (Lovvedtak 56 (2017–2018), jf. Innst. 289 L (2017–2018) og Prop. 47 L (2017–2018))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova, friskolelova og folkehøgskoleloven (plikt til å tilby intensiv opplæring og plikt til fleirfagleg samarbeid m.m.) (Lovvedtak 57 (2017–2018), jf. Innst. 290 L (2017–2018) og Prop. 52 L (2017–2018))
16. Referat

Presidenten: Representantene Abid Q. Raja og Stefan Heggelund, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Kristian Torve, tar nå sete.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken vil fremsette tre representantforslag.

Audun Lysbakken (SV) [12:01:41]: På vegne av representanten Bjørnar Moxnes og meg selv vil jeg sette fram forslag om en mangfoldig barnehagesektor der pengene går til barnas beste.

På vegne av representantene Arne Nævra, Karin Andersen og meg selv vil jeg framsette forslag om å sikre virksomhetsoverdragelse for de ansatte i jernbanen.

Gitt tidsperspektivet for den prosessen ber vi om hastebehandling i henhold til forretningsordenens § 39c.

Så vil jeg på vegne av representantene Solfrid Lerbrek, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og meg selv sette fram forslag om å gi trygdeoppgjøret fullverdig behandling i Stortinget, for å vise landets eldre den respekt de fortjener. Siden det ikke er levert som sak til Stortinget, vil jeg også der foreslå hastebehandling etter § 39c.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Ad voteringen torsdag 24. mai

Presidenten: Presidenten vil opplyse om at ved en inkurie ved voteringen torsdag 24. mai ble ikke utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker foreslått vedlagt protokollen. Presidenten vil derfor nå foreslå at redegjørelsen om viktige EU- og EØS-saker vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse at møtet fortsetter utover kl. 16 til dagens kart er ferdigbehandlet.

Sak nr. 1 [12:03:14]

Debatt om barne- og likestillingsministerens redegjørelse om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 22. mai 2018)

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:04:09] (komiteens leder): Likestillingsministeren har holdt en grundig redegjørelse for oss i Stortinget, som jeg egentlig vil kalle rikets tilstand om likestilling.

I år er det 40 år siden likestillingsloven ble vedtatt av Stortinget – et lite jubileum. Vi har kommet langt i Norge, men vi er ikke i mål. Det går riktig vei. Vi har høy deltagelse blant kvinner i arbeidslivet. Vi får stadig færre deltidsstillinger, flere kvinner tar høyere utdanning, ja,

faktisk flere enn menn, og vi har flere kvinner i lederstillinger.

Selv om rettighetene til kvinner er på plass, er det holdninger som må bekjempes. For mange kvinner på 1960-, 1970-, 1980-tallet, ja, faktisk på 1990-tallet, var fremdeles prisgitt og underordnet menn i arbeidslivet og ofte i sine hjem. De som ville kombinere barn og familie med en jobb som ga økonomisk selvstendighet, støtte på mange problemer, ikke minst på grunn av mangel på barnehageplasser.

Mange skaffet seg en god utdanning på 1970-tallet, men kom til en jobb som ga lav lønn, lav status og samtidig hadde man husarbeid å slite med. Inngrodde holdninger som at kvinner bør være hjemme og passe barn, var rådende.

Noen mener, litt humoristisk sett, at det var vaske-maskinen og p-pillen som virkelig satte fart i kvinnefrigjøringen. Det kan kanskje være noe i det.

En liten anekdote: I min lesebok på barneskolen var følgende læresetninger, som jeg skulle pugge: Far leser avisen og røyker pipe. Mor vasker opp. Heldigvis hadde jeg en mor som reagerte på det ved leksehøring. Men vi ser dessverre også slike holdninger i dag, og jeg vil påpeke de utfordringene vi har i enkelte innvandrermiljøer. De må bekjempes.

Likestilling må det fokuseres på gjennom hele livsløpet. Det gjelder i barnehagen, på skolen og i samfunnsinstitusjoner. Det gjelder i religiøse samfunn, det gjelder i helsevesenet, i politiet, i militæret og i politikken. Kvinner i lederstillinger i det offentlige ligger godt an, men vi har et godt stykke igjen i næringslivet.

Holdninger som støtter opp om at kvinner ikke har de samme forutsetninger som menn for å delta i arbeidslivet, må vi slå ned på. I så måte vil jeg rette en liten korreks til min kollega Jon Engen-Helgheim. Jeg refererer til både Facebook-post og tidligere utsagn, som kan forstås som at kvinner i større grad enn menn har en biologisk – skal vi si – beskaffenhet som gjør at man ikke trenger å jobbe i full stilling. Man kan tenke at det kobles sammen med at det er en bedre og mer riktig verdi å arbeide hjemme enn å være ute i arbeidslivet. Nå er det ikke sikkert at utsagnet var slik ment, men det er slike utsagn som setter verdien av det å være hjemme og verdien av det å være i arbeid opp mot hverandre, og som styrker en holdning om at kvinner i full stilling kanskje ikke er så viktig. Den må bekjempes.

Vi ser at i enkelte innvandrermiljøer er det en holdning om et ønske om å styre kvinner – å styre dem til hvem de skal gifte seg med, hva de skal ha på seg, om de skal ta utdanning, hvor de skal jobbe og ikke minst hvor mye de skal jobbe og når de skal slutte å jobbe.

Vold i nære relasjoner er fortsatt en stor likestillingsutfordring. For 40 år siden snakket man ikke åpent om

vold. Det var skjult innenfor hjemmets fire vegger. Vi må bekjempe seksualisert vold mot kvinner og menneskehandel.

Kjønnslemlestelse er forbudt, men foregår fortsatt. Tvangsekteskap er forbudt, men foregår fortsatt. Dette mener jeg er en av vår tids største utfordringer, og der vil jeg gi ros til Fremskrittspartiet, som tidlig satte disse ulovlighetene på dagsordenen. Dette må bekjempes med alle midler.

Likestilling handler om mer enn kvinners rettigheter. Vi må bekjempe rasisme, religiøs diskriminering, anti-semittisme og sosial kontroll.

Jonas Gahr Støre (A) [12:09:31]: Rundt 1970 var andelen kvinner i Norge som var i lønnet arbeid, blant den laveste i Europa. Mot slutten av 1980-tallet lå vi helt i verdenstoppen. Kanskje er dette den største sosiale forandringen i vårt land i det 20. århundre.

Et samfunn kan møte slike endringer passivt, la marked og makt avgjøre, eller vi kan velge å møte det med politikk. Historien om Norge er at vi valgte det siste – ikke satsing på ett område, men på mange, ikke tilfeldige adhociltak, men en bredere tenkning om hva likestilling handler om: solidaritet, rettferdighet, like muligheter og selvråderett, med tiltak og reformer for familien, bygging av barnehager, kvinners rettigheter, tilrettelegging for utdanning og likeverd i arbeidsmarkedet.

Så stor var denne endringen, og så stor er denne endringen, at politikk for å sikre like rettigheter og muligheter for kvinner og menn må vare, være utholdende, fornye seg og holde fast ved viktige satsinger – intet mindre – inn i vårt århundre og i tiårene som kommer, for dette er ikke en innsats som en dag krones med sitt endelige mål.

Norge ble kjent som verdensmester i likestilling. Verdens økonomiske forum måler avstanden mellom kvinners og menns tilgang til ressurser og muligheter innenfor utdanning, økonomi, politikk og helse. Avstanden krympet i Norge – jevnt og trutt. Mange utenfra ville lære om erfaringene med barnehagesatsing, pappaperm, utjevnende skattepolitikk og egen likestillingslov. Så skjedde det noe på denne indeksen. Norge falt tilbake. Gapet mellom kvinner og menn begynte å øke igjen, med 1 prosentpoeng i 2016 og et nytt prosentpoeng i 2017.

Jeg lyttet til likestillingsministerens redegjørelse i forrige uke mot dette bakteppet. I stedet for å sette seg nye mål – komme med nye initiativ – som svar på utfordringene vi står overfor, valgte statsråden i stor grad å se bakover. Der så hun mye god likestillingspolitikk, men vi snakker om summen av tiltak som høyresiden ganske systematisk har kjempet imot. Forsatt er det sånn at det

lille likestillingsministeren har å vise til, er tiltak som Stortinget har kjempet fram – mot regjeringens vilje.

Erfaringen er at den blå regjeringen fører en politikk som svekker likestillingen:

- De øker kontantstøtten.
- De bremser barnehageutbyggingen – og antall barn i barnehage synker.
- De kutter i støtten til alle som jobber for økt likestilling.
- De kuttet fedrekvoten, og antall fedre som tok mer enn ti ukers permisjon, sank som en stein.

Statsråden forteller nå at hun skal feire at likestillingsloven fyller 40 år i år. Det blir en underlig feiring, for den loven har regjeringen faktisk fjernet som egen lov og gjort til en del av en antidiskrimineringslov. I tillegg har de fjernet redegjørelsesplikten for de aller fleste bedrifter i Norge – som betyr at arbeidsgivere ikke lenger trenger å fortelle hva de gjør for å øke likestillingen på arbeidsplassen.

Nesten all politikk har likestillingskonsekvenser. Det finnes mange eksempler på beslutninger som har tatt oss i gal retning:

- som da de svekket arbeidsmiljøloven og la til rette for at det skulle bli vanskeligere å kombinere familieliv og arbeidsliv
- som når de arbeider for søndagsåpne butikker, som vil gjøre at mange flere tusen kvinner blir nødt til å jobbe på søndagene, det rammer familiene
- og som når de gjør at de rikeste og de med mest blant oss – og dermed flest menn – får de største skattelelettelsene

Og det er mer. Det er alvorlig, for det handler ikke bare om en indeks utarbeidet i Genève. Det handler om folk, det handler om oss – om 60-åringen som har jobbet deltid gjennom hele arbeidslivet, tatt lange permisjoner med barna sine og ikke har hatt råd til å skille seg, selv om hun ikke har det bra i ekteskapet, om de mange kvinner som har hatt en jobb som ikke har gitt dem tilleggs pensjon fra første krone, om faren som må slåss for å få samvær med barna sine etter et konfliktylt brudd, om jenta som ikke får gå på fest med de andre i klassen fordi foreldrene ikke vil at hun skal være sammen med gutter, eller om kvinnen som blir seksuelt trakassert av sjefen, men som biter det i seg, i frykt for ikke å få nye oppdrag.

Sannheten er at det er likestillingsutfordringer i alle deler av vårt samfunn, og det vil fortsette å være slik. Det må møtes med nye initiativ og nye mål. Derfor benytter Arbeiderpartiet anledningen i dag til å fremme to forslag for å gjøre noe med to av de største utfordringene på likestillingsfeltet: den urettferdige fordelingen av inntekt og kapital og den høye andelen kvinner som jobber deltid. Vi fikk nå nye tall for sykepleieransettelser så

langt i år. Omtrent halvparten av stillingene er heltid, resten er deltid.

Likestilling krever en politisk vilje til å få til endringer. Fellesskapet må ta ansvar for å gi folk like muligheter og selvråderett, uavhengig av bakgrunn, uavhengig av kjønn.

Dermed tar jeg opp de forslag som vi har fremmet.

Presidenten: Representanten Jonas Gahr Støre har tatt opp de forslagene han refererte til.

Morten Wold (FrP) [12:14:30]: Først vil jeg takke statsråden for en god og grundig redegjørelse om status for likestillingsarbeidet i Norge. Det var spesielt interessant å høre statsråden vise til at dagens likestillingsdebatt er en helt annen enn den som gikk forut.

Det er også spennende å høre om det internasjonale arbeidet som Norge gjør for likestilling og kvinners rettigheter i andre land. Slikt internasjonalt arbeid får en egen resonans når vi ser hvordan innvandring gir oss hjemlige utfordringer blant mennesker fra kulturer der likestilling ikke eksisterer.

Likestillingsspørsmålet fører ofte til opphetet debatt i Norge. Det er en av de store debattene som har gått gjennom norsk politikk i generasjoner, i tillegg til f.eks. spørsmål knyttet til språk, alkohol eller distriktspolitikk.

Fremskrittspartiet er et liberalistisk parti som ser ethvert individ som likestilt. For oss har det dreid seg om at ingen skal diskrimineres på grunn av hvem de er. Samtidig er det ikke til å stikke under stol at det også i vårt parti har vært mange representanter med – hva skal jeg si – tradisjonelle synspunkter på forskjellene mellom kvinner og menn. Noen har til og med hatt sterke meninger om hva som passer seg for det ene eller det andre kjønn.

Men – og dette er viktig – det har alltid vært slik at diskriminering ikke har vært akseptabelt. Derfor kan det fortsatt i dag diskuteres hvorfor samfunnet ikke er fullstendig kjønnsbalansert på alle områder. Men likestilling forutsetter jo på ingen måte at alle velger likt. Likestilling forutsetter at alle har full mulighet til å velge slik som de selv vil. Det forutsetter ikke at alle gjør samme valg.

I de senere årene har vi sett at en stadig større del av befolkningen ikke får velge selv. Jeg snakker om innvandrerkvinner, og jeg snakker om andre som kommer i kontakt med innvandrere med dårlige holdninger til andres frihet. Den reelle likestillingskampen i dag er kampen for at alle kvinner kan være frie fra ting vi trodde vi var ferdige med. Vi trodde vi var ferdige med arrangerte ekteskap. Vi trodde vi var ferdige med at far og bror bestemte over mor og datter. Vi trodde vi var ferdige med middelalderske skikker, slik som kjønnslemlestelse, tvangsgifting og såkalt familieære.

At kvinnebevegelsen fortsatt synes å være likegyldig til at alt dette foregår i Norge i dag, er bekymringsfullt. Og at venstresiden ikke ønsker å se at det i mange miljøer fortsatt er kvinner som ikke får leve livet sitt slik de selv ønsker, er noe vi vet. Men det blir ikke mindre trist av den grunn.

De senere årene har vi heldigvis sett flere ta til motmæle mot det som skjer. Vi har hørt modige stemmer, slike som Shurika Hansen, som står opp mot ukultur og kjemper en utrettelig kamp – all ære til henne. Det er viktig at vi heier på disse stemmene. Det er viktig at vi lar alle få leve livet sitt slik de selv vil, helt uavhengig av hva andre mener.

Samtidig vet vi at likestilling er flere ting. Det formelle er jo at vi gjennom lover mot diskriminering sørger for at alle har like juridiske rettigheter i samfunnet. Men likestilling er også holdninger. Det er faktisk slik at vi må lære oss å se personer for hvem de er, og hva de vil, og ikke med forutinntatte meninger og holdninger om hvem vi tror de er.

Holdninger kan vi aldri ta for gitt. Derfor er det gjennom en god og opplyst samtale i samfunnet vi sørger for at kvinnediskriminerende holdninger og handlinger blir avslørt og avskaffet.

Olav Urbø (Sp) [12:18:34]: Alle menneske skal ha like rettar og like moglegheiter til å delta i samfunnet, uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, språk, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og uttrykk og alder.

Senterpartiet meiner at likestillings- og antidiskrimineringsarbeid dreier seg om eit heilskapleg samfunnsyn. Dei beste rammene for likestilling finst i eit samfunn med små forskjellar mellom folk og trygge lokale fellesskap der alle har ein plass. Nærleik til tenester og kort veg mellom dei valde og folkevalde skaper fellesskap der den friviljuge innsatsen, enkeltpersonar og kommunar samarbeider godt.

Samanlikna med andre land har Noreg kome langt når det gjeld likestilling, men vi må òg innsjå at vi framleis har store utfordringar. Utfordringane vart skildra godt i utgreiinga frå Hofstad Helleland, som ho heldt i førre veke, men tiltaka står ikkje heilt i stil med skildringa av verkelegheita.

Av statsråden fekk vi stort sett skildringar av det som det i all hovudsak er einigheit om eksisterer, og vi er vidare einige om at dette må kjempast mot og takast på største alvor – anten det er negativ sosial kontroll, me-too, diskriminering av minoritetar og innvandrarak, rasisme, kroppspress og dårleg sjølvbilete, som òg vart nemnt av statsråden.

Eg sakna likevel moment i utgreiinga som tok for seg erfaringar frå og statusen for regjeringas likestillingsar-

beid. Utgreiinga bar stort sett preg av litt historieforteljing og generelle skildringar av utfordringar vi veit eksisterer. Eg sakna vidare den heilt avgjerande friviljuge innsatsen i arbeidet for likestilling og mot diskriminering, i statsrådens utgreiing.

Eg etterlyser òg meir målretta innsats og fokusering på personar med nedsett funksjonsevne. Rettnok vart denne gruppa nemnd i utgreiinga – i få ordelag. Statsråden snakka om at det skal utarbeidast ein strategi, med mål og prioriteringar for denne gruppa. Det er viktig at dette arbeidet vert prioritert høgt. Dette er ei gruppe som ofte hamnar sist i rekka og i fleire samanhengar vert neglisjert.

Eg er einig med statsråden i at det er viktig at hatefulle ytringar får konsekvensar og vert følgde opp av politiet og rettsvesenet. Eg er difor glad for at Senterpartiets representantforslag tidlegare i år – om ein handlingsplan mot rasisme og diskriminering – leidde til eit stortingsvedtak om ein handlingsplan mot rasisme og etnisk og religiøs diskriminering, for det trengst.

Eg vil òg peike på ansvaret vi som folkevalde og politikarar har for å gå føre som gode eksempel. Måten vår å kommunisere på påverkar kvar grensene går for kva som vert oppfatta som greit i offentlegheita. Diskriminering i bustad-, arbeidsmarknaden, i utelivet og andre stader kan føre til at barn og ungdom veks opp utan å føle at dei høyrer til. Folkevalde må ta ansvar for meir enn å lage lover. Vi må òg ta ansvar for at måten vi omgåst kvarandre og snakkar om og med kvarandre på, vert prega av respekt. Eg meiner det er ei politisk oppgåve å samle oss og dempe frykta for det som er annleis.

Statsråden nemnde at ho er oppteken av å få fleire innvandarkvinner ut i arbeid. Ho er bekymra for at berre fire av ti innvandarkvinner er i jobb. Eg merka meg at det skal leggjast fram ein integreringsstrategi innan utgangen av 2018. Det ser eg fram til. Det er i den samanhengen viktig å ha med seg at når innvandarkvinner stadig vert eit omdreiingspunkt for oppheita verdidebattar, kan det svekkje moglegheitene deira på arbeidsmarknaden.

Vidare er det ein realitet at vi har ein stadig tøffare arbeidsmarknad for mange yrkesgrupper. Nålauget inn på arbeidsmarknaden vert trongare for mange – anten det gjeld dei tradisjonelle kvinneyrkene, ungdom med lav utdanning, flyktingar eller personar med redusert arbeidsevne. Mange er òg meir utsette for konjunktursvingingar og nedbemanningar sjølv om dei har fått ein fot innanfor.

Eg må rose statsråden for at ho skal ta initiativ til rundebordsamtale med innvandarmenn for å diskutere likestilling. Det er lurt, innvandarmennene må i større grad på banen og bidra i likestillingsarbeidet. Eg håper

at ho kan fortsetje på det sporet og ha ein målretta innsats retta inn mot denne gruppa.

Når det gjeld dei fem forslaga som er sette fram i saka, varslar Senterpartiet at vi vil stemme for forslaga nr. 2, 4 og 5.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:23:04]: Vi står her i dag – takknemlige for den kampen kvinnebevegelsen har ført før oss. Sterke kvinner har gått foran i møte med både latterliggjøring og usynliggjøring og kjempet igjennom viktige seire for feminisme og frihet.

Statsråden listet i sin redegjørelse opp en rekke positive utviklingstrekk som vi kan takke kvinnebevegelsen for. Men – jeg har sagt det før, og jeg sier det igjen: Norge er ennå ikke likestilt. Det er fortsatt behov for feminisme, det er fortsatt behov for kamp for skeives rettigheter, og det er fortsatt behov for kvinnekamp. Unge jenter og gutter utsettes i dag for negativ sosial kontroll som begrenser deres frihet til å være den de vil, og til å elske den de vil.

Det mange har visst, at seksuell trakassering er et stort samfunnsproblem som presser kvinner ut av både arbeidsliv og samfunnsliv, har nå, en gang for alle, blitt anerkjent og satt på dagsordenen.

Reklamebransjen og skjønnhetsindustrien tjener penger på ungdoms usikkerhet om egen kropp, som fører til kroppspress og psykisk uhelse. Det hindrer unges frihet til å være seg selv og til å like seg selv.

Alt dette handler om de samme undertrykkende strukturene som gir menn mer makt, muligheter og rikdom enn kvinner – strukturer knyttet til kjønnsrollemønster, strukturer som hindrer spesielt kvinners frihet. Derfor er også kampen for likestilling en frihetskamp. SV mener at alle skal ha frihet til å være seg selv og gjøre det de ønsker, uten å bli begrenset av patriarkalske strukturer.

Denne stortingsvalgperioden har så vidt begynt, men SV har allerede tatt opp kampen gjentatte ganger. Vi foreslo politisk handling mot seksuell trakassering og fikk gjennomslag for det i vinter, vi har levert 21 konkrete tiltak mot negativ sosial kontroll som skal debatteres i denne salen i morgen, og vi har foreslått tiltak mot kroppspress i en innstilling som avgis av familie- og kulturkomiteen i morgen, som å innføre en nasjonal handlingsplan og forby reklame for kosmetiske inngrep. Alt dette gjør vi fordi vi vet at det trengs politiske, strukturelle virkemidler for å endre dette undertrykkende systemet; det trengs en aktiv likestillingspolitikk, med sterke virkemidler.

Her går det et ideologisk skille i politikken. For mens venstresiden mener at vi trenger en aktiv likestillingspolitikk som griper inn i markedet og inn i arbeidslivet, nettopp for å skape mer frihet, er høyresiden ideologisk

skeptisk til tiltak som retter opp i urettferdighet gjennom regulering. Derfor har ikke den blå-blå regjeringen noen aktiv likestillingspolitikk. De fleste likestillingstiltakene som er gjennomført eller er på vei, kommer av anmodningsvedtak fra denne salen.

Vi ser den manglende viljen for likestilling på en rekke områder. Da Stortinget etter initiativ fra SV vedtok forlik mot seksuell trakassering, sa alle på denne talerstolen at dette bare er starten. Likevel varslet statsråden ingen nye tiltak mot seksuell trakassering i sin redegjørelse, utover det Stortinget allerede hadde bestemt. Det skuffet meg.

Statsråden brukte også mye tid på å snakke om kroppspress i sin redegjørelse. Det er jeg glad for, for det er viktig, men det er en stor skuffelse for alle dem som rammes av kroppspress, at statsråden ikke varslet noen nye, konkrete tiltak utover å sette ned et utvalg.

Men enda verre enn manglende handling er å ta likestillingen aktivt tilbake

- ved å foreslå å kutte i likestillingssettene, de som jobber med dette i praksis, hvert eneste år
- ved at bemanningen i Likestillingsombudet har blitt kuttet med mer enn 30 pst. under den borgerlige regjeringen
- ved at regjeringspartiene forenklet vekk redegjørelsesplikten for 90 pst. av bedriftene
 - for å nevne noe på den lange lista.

Derfor må vi bare slå fast at et av de aller viktigste likestillingstiltakene, i hvert fall på kort sikt, er å bytte regjering. Det trengs flere feminister inn i regjeringskontorene som vil prioritere likestillingskampen og ha en aktiv likestillingspolitikk med sterke nok virkemidler – som den svenske regjeringen og Vänsterpartiet, som bevilget mange titalls millioner til kamp mot seksuell trakassering i lys av metoo-kampanjen, eller som den islandske regjeringen, som har vedtatt en egen likelønnslov. Det trengs at man tar et oppgjør med reklamebransjen og skjønnhetsindustrien som tjener penger på unges dårlige selvbilde, at man bekjemper negativ sosial kontroll med mer enn strategier, men med tiltak, og ikke minst at man fører en politikk for rettferdig fordeling av makt og rikdom mellom kvinner og menn gjennom å kjempe for likelønn og rett til heltid. For uten økonomisk frihet og selvstendighet blir likestillingen aldri reell.

Så – til slutt: Feminisme handler om frihet. Og ingen er fri før alle er fri.

Jeg tar opp de forslagene SV har i saken.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp de forslagene han refererte til.

Grunde Almeland (V) [12:28:25]: Jeg vil gjerne starte med å takke statsråden for den grundige redegjørelsen

som vi fikk i forrige uke. Det er et tema som vi må fortsette å løfte fram og holde varmt. Det er gledelig at vi gjennom redegjørelsen ser at andelen kvinner i deltidsjobb aldri har vært mindre, lønnsforskjellene minker – det så vi fra 2015 til 2017 – og det er flere gode, konkrete tiltak. Men selv om det aller meste går i riktig retning, er det klart at vi ennå ikke er i mål.

For Venstre har likestillingskampen vært viktig, og det er faktisk en rød tråd i Venstres historie som strekker seg 134 år tilbake. Den første kvinnesaksforeningen i Norge ble stiftet av Venstre-folk, og det var Venstre som førte an i stortingskampen for stemmerett for kvinner, før det ble enighet om det i 1912. Venstre hadde Norges første kvinnelige partileder, Eva Kolstad, som siden ble verdens første likestillingsombud. Vi satt i regjeringen som innførte kvotering av kvinner til styre i norske selskaper – det var i 2004 – og vi var også det første politiske partiet som innførte kvotering internt. Så når opposisjonen sier at det ikke er noen regjeringspartier som driver aktiv likestillingspolitikk, har de i hvert fall skulket noen historietimer.

Men likestillingskampen er en seig kamp, for det handler om holdninger og store strukturelle endringer som det viser seg vanskelig å snu over natten. Ikke minst er det utfordringer og situasjoner som hele tiden endrer seg, så de tiltakene som passet for 20 år siden, 10 år siden eller bare 5 år siden, er kanskje ikke de samme tiltakene som passer i dag. Derfor er det også viktig å sørge for når man foreslår nye tiltak, at man tester dem ut og utreder dem for å finne ut om det faktisk er tiltak som vil fungere, og ikke bare innfører tiltak som man en gang hadde en idé om at sannsynligvis ville være bra. Men fortsatt må vi ta nye virkemidler i bruk. Det siste er at regjeringen fra 1. juli innfører en tredelt foreldrepermisjon med det som blir tidenes lengste fedrekvote. Jeg merker meg at opposisjonen hopper over akkurat det punktet. Det kan jo være litt ubeleilig å diskutere de konkrete tiltakene som faktisk initieres av regjeringen.

Den tredelte foreldrepermisjonen er en viktig likestillingskamp for begge kjønn – for kvinnene fordi det bidrar til å lette omsorgsbyrden ytterligere. Økt fedrekvote kommer med en forventning om at barn har to likestilte foreldre, ikke en mor som hovedforsørger og en far på siden, men det er også viktig for å motvirke bl.a. lønnsforskjeller i arbeidslivet. Vi vet at jo lenger en person er utenfor arbeidslivet, jo mer vil hun henge etter når det kommer til lønn og karriereutvikling. Nå legges det opp til at både mor og far tar en betydelig del av permisjonen, og dermed vil det ikke være så mye forskjell i fravær i arbeidslivet. Kanskje har det en effekt på det som gjerne er usynlig kjønnsdiskriminering, når det blir like «risikabelt» – om man kan kalle det det – å ansette menn i fruktbar alder, som å ansette kvinner. Når fravæ-

ret fra arbeidslivet på grunn av fødsel er tilnærmet like stort for kvinner og menn, bør det også bety reduserte lønnsforskjeller på sikt.

Men likestillingskampen gjelder også menn, og det er nettopp med den tredelte foreldrepermisjonen – der nybakte fedre får rett til 15 uker alene sammen med barnet sitt – at det er en seier. Å gi menn lik rett og reell mulighet til å være til stede og tilknyttet barna sine helt fra begynnelsen – friheten til å være far – er viktig både for dem og for barna. Nå bygger vi likeverdige rollemodeller for fremtiden. Likestilte rollemodeller i hjemmet legger også helt andre forventninger på de barna som skal vokse opp. I Venstre tror vi at likestilling starter i hjemmet. Når barn vokser opp med foreldre som fordeler ansvar og omsorg jevnt mellom seg, vil de nok også forvente at kjønnene likestilles alle andre steder i samfunnet.

Jeg vil til slutt si at likestilling favner så mangt, men til syvende og sist handler det om å gi alle mennesker like muligheter til å delta i samfunnet, og om friheten til å være seg selv.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:33:26]: Det høres kanskje opplagt ut, men det er allikevel for viktig til ikke å bli sagt: Kvinner og menn har lik verdi uavhengig av kjønn. Kvinner og menn skal ha like muligheter til å delta i samfunnet og til å påvirke samfunnsutviklingen, både formelt og i praksis. Likestilling er altså et spørsmål om menneskerettigheter og menneskeverd. Det er ikke ok at jenter og gutter opplever ulike muligheter verken i Norge eller i resten av verden.

I Norge har vi kommet langt på veien mot likestilling mellom kvinner og menn, men vi må ikke tro at vi er i mål. Likestillingsutfordringene både i Norge og internasjonalt er store, og vi har som enkeltpersoner og ikke minst som politikere et ansvar for å være bevisst på dette. Det går ikke an å lukke øynene for de store likestillingsutfordringene vi står overfor. Vi vet at kvinner utsettes for vold og overgrep. Vi vet at kvinner og menn diskrimineres i arbeidslivet, at kvinner tjener mindre enn menn og mye sjeldnere har lederstillinger. Vi vet at jenter og gutter behandles forskjellig og får ulike muligheter ut fra hvilket kjønn de har. Vi vet at det i mange land er mye mindre sannsynlig at du i det hele tatt blir født, får utdanning, arbeid og et godt liv dersom du er jente, enn om du er gutt. Det går ikke an å si at dette ordner seg av seg selv. Vi er nødt til å bruke politiske virkemidler for å løse likestillingsutfordringene. Det mener jeg er riktig og helt nødvendig. For likestilling og likeverd handler om at vi, uansett om vi er født som gutter eller som jenter, skal ha de samme rettighetene og de samme mulighetene.

Jeg jobber med familie- og likestillingspolitikk, og det er helt opplagt at god likestillingspolitikk henger

sammen med god familiepolitikk. En av de viktigste oppgavene vi har som politikere, er å gjøre det mulig for foreldre å kombinere familieliv og arbeidsliv. Retten til å gå ut i arbeid og slippe å velge mellom familie og arbeid har vært en sentral del av kvinnekampen og er et viktig gode i dagens Norge. Derfor er det så viktig med gode ordninger som fleksibel foreldrepermisjon, økt kontaktstøtte, pensjonsopptjening ved ulønnet omsorg, rett til å være hjemme med syke barn, ammefri og gode barnehager av høy kvalitet og med god bemanning.

I sin redegjørelse viet likestillingsministeren mye tid på metoo-kampanjen, og det synes jeg er veldig bra. Mange sier at metoo har vært en øyeåpner for dem, mens andre sier: Velkommen til kvinners virkelighet, dette har vi visst om lenge.

For Kristelig Folkeparti bygger forståelsen av likeverdet mellom menn og kvinner på vårt menneskesyn. Hvert menneske har en ukrenkelig verdi og skal respekteres med sin integritet og individualitet, uavhengig av kjønn, alder eller funksjonsnivå. Kjønnsskimming og trakassering er så alvorlig, for det bryter ned den andres integritet og verdighet som menneske. Når vi tar oss til rette overfor vår neste, gjør vi oss selv til herre over et annet menneske, og det har ingen av oss rett til.

Som politikere og folkevalgte har vi et ansvar for å gjøre det trygt å varsle om slik atferd, og vi har et ansvar for å tilrettelegge for bedre forebygging og økt bevissthet rundt problematikken. Et av metoo-kampanjens premisser er at seksuell trakassering er så utbredt at flertallet av kvinnene – det vil si flertallet av våre kvinnelige kollegaer, våre søstre, våre døtre – har vært utsatt for det. Ingen av oss kan lenger peke på arbeidsplassen der borte eller det andre politiske partiet. Vi må alle ta ansvar og begynne med oss selv.

Som Kristelig Folkepartis talsmann for likestilling vil jeg understreke at vi verdsetter at regjeringen er tydelig i sin plattform på at de vil bidra aktivt i arbeidet mot seksuell trakassering, og det arbeidet må begynne først og fremst i våre egne rekker. Dermed må vi bruke de politiske verktøyene vi har til rådighet, for å sørge for at kvinners og menns likeverd blir en praktisk realitet i hele samfunnet vårt.

Så ble de funksjonshemmede nevnt. Jeg deler litt skuffelsen over at denne gruppen ble så lite omtalt i redegjørelsen. Jeg vet at regjeringen har satt i gang et tverrsektorielt arbeid for å kartlegge, der også de funksjonshemmedes egne organisasjoner skal være med og komme med bidrag. Kristelig Folkeparti fremmet et Dokument 8-forslag der vi ber om at det kommer en melding til Stortinget om dette, for vi mener at også Stortinget bør involveres i arbeidet for å skape større likestilling også for funksjonshemmede.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:38:55]: Takk for gode innlegg og for oppfølgingen av redegjørelsen.

Jeg er glad for å slå fast at vi i Stortinget er nokså enige om de felles utfordringene vi har for å bedre likestillingen. Likestilling er en menneskerett, og vi skal være glad for at vi er et av verdens mest likestilte land. Men det betyr ikke at vi kan slå oss til ro med hvordan situasjonen er i dag. Vi må hele veien jobbe systematisk for å bedre likestillingen – ikke minst gjennom det som kanskje er det aller vanskeligste: å endre holdninger, tanker og idésett og strukturer. Det enkleste er selvfølgelig å gjøre endringer knyttet til loven og foreslå tvang, foreslå kvotering. Det har vi også i stor grad gjort i Norge. Men nå er det viktig å se på de områdene der vi trenger å gjøre noe med holdningene hos folk. Det er der det sitter, hvis vi skal gi alle mennesker like muligheter.

Jeg er glad for at andelen kvinner som jobber deltid, aldri har vært mindre enn i dag. Jeg er glad for at det i Norge ikke er lov med lønnsdiskriminering. Den som har mistanke om lønnsdiskriminering, kan faktisk kreve opplysninger om lønnen til den han eller hun sammenligner seg med. Den viktigste grunnen til lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i dag er det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, som har vært sånn gjennom mange, mange tiår – etter kvinnes inntog på arbeidsmarkedet. Det er nettopp her regjeringen ønsker å sette inn ressurser. Det er når det gjelder utdanningsvalgene, hvordan vi påvirker barn og unge tidlig i deres valg og ønsker med hensyn til utdanning, at vi er nødt til å sette inn ressurser. Det handler om å starte allerede i barnehagen og i skolen med hvordan vi påvirker barna til andre yrkesvalg. Derfor har regjeringen igangsatt en rekke tiltak knyttet til prosjekter som Menn i helse og Jenter og teknologi. Vi støtter også prosjektet i Agder – Likestilt arbeidsliv. Og så har vi nettopp satt ned et utvalg der vi skal se på hvordan kjønnsstereotyper påvirker barn og unges utdanningsvalg.

Deltidsansatte får fortrinn til nye stillinger framfor nyansettelser, etter et forslag fra regjeringen. Jeg leste med glede i VG nylig at Unio-lederen uttalte: «Dette er en veldig god nyhet å få på sommerstid. Hauglie leverer.» Det er gledelig at foreningene også er enig med oss og støtter oss.

I tillegg til et likestilt arbeidsliv er regjeringen opptatt av kvinnehelse – forskning, forebygging og diagnostisering. Vi er opptatt av å se på hvordan kvinnene i minoritetsmiljøer har mulighet til utdanning og å komme seg i arbeid. Derfor reformerer vi introduksjonsprogrammet. Vi gjør det mulig for alle å ta grunnskole og videregående opplæring for å styrke mulighetene deres til å komme inn i arbeidslivet. Vi tar nå også tak i en del av utfordringene knyttet til næringslivet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [12:44:08]: Regjeringa vil se på hvordan hjelpetilbudet til dem som er utsatt for seksuell trakassering, kan bli bedre, sa statsråden i sin redegjørelse forrige uke, og det er bra, for det har Stortinget bestemt. Men virkeligheten for Likestillings- og diskrimineringsombudet, som er det som skal gi dette tilbudet, er ifølge tillitsvalgte budsjettkutt og nedbemanning som vil føre til at diskriminering i arbeidslivet vil kunne fortsette uten at noen griper tak i det. Antall ansatte har sunket fra 57 til 37, og etter Stortingets vedtak om et styrket tilbud, som ble gjort tidligere i vår, hadde det vært naturlig å følge opp med penger i revidert, men der kom det ingenting.

Statsråden snakker i sine innlegg veldig mye om ting som er ønskelig å få til, og som bør gjøres, men veldig lite om hva regjeringa faktisk satser av penger. Det gjelder både likestillingssentrene og LDO. Hvordan mener statsråden at veilednings- og hjelpetilbudet hos Likestillingsombudet skal kunne styrkes og brukes av flere som opplever seksuell trakassering?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:45:14]: Som representanten godt vet, er regjeringen i gang med å utrede og se på hvilken måte Likestillingsombudet i størst grad kan være en veiledningsressurs. Vi ser helt tydelig et behov for et sted å henvende seg hvis man ikke får fulgt opp saken sin, og derfor er regjeringen glad for at vi nå skal styrke ombudets mulighet til veiledning.

Arbeidstilsynet og Likestillings- og diskrimineringsombudet har styrket sitt samarbeid om innsatsen mot seksuell trakassering. Det lages bl.a. nå et nettbasert veiledningshefte med praktiske råd og forslag for å forebygge og hindre seksuell trakassering, i tillegg til at det utarbeides opplæringsmaterieil for arbeidsgivere, tillitsvalgte og verneombud.

Kari Henriksen (A) [12:46:12]: Det er mange gode ønsker i statsrådets svar. Jeg har tidligere fra denne talerstolen forsøkt å få svar på hva som er beveggrunnen for at likestillingssentrene kuttes med 1 mill. kr. Det har de gjort de siste årene, og det har ikke statsråden svart på. Nå er det altså LDO som kuttes, og det legges ikke inn penger for å øke merarbeidet de får.

Jeg prøver meg igjen og spør statsråden: Med kutt i bevilgningene og ved ikke å øke bevilgningene til henholdsvis likestillingssentrene og Likestillingsombudet i tråd med det som Stortinget faktisk har bestemt når det gjelder å følge opp likestillingsarbeid – hvordan skal det bli mer likestilling med mindre penger til to så viktige aktører?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:47:04]: Etter at budsjettet ble vedtatt, vedtok Stortinget å styrke ombudets mulighet til å veilede i saker knyttet til seksuell trakassering. Vi i departementet er nå i gang med å utrede hvordan dette skal gjøres på en best mulig måte, så det vil vi av forståelige grunner komme tilbake til.

Når det gjelder likestillingssettene, hadde jeg nettopp et møte med flere av dem, og jeg er veldig fornøyd med den jobben som gjøres ute. Vi er i en veldig privilegert situasjon i Norge, for vi har mange innenfor frivilligheten, og andre, som får statsstøtte, som hver eneste dag jobber for å bedre likestillingen. Det å være i en situasjon der en må prioritere hardt mellom alle de gode tiltakene – som også andre enn politikerne gjør – er faktisk et gode. Men det betyr ikke at likestillingssettene ikke gjør en god jobb.

Kari Henriksen (A) [12:48:12]: Takk for svaret fra statsråden. Jeg var ikke på jakt etter hva de andre gjør på feltet, jeg var på jakt etter hva statsråden mener er en god begrunnelse for ikke å følge opp med bevilgninger. Det er mitt spørsmål. Jeg gir statsråden nok en anledning til å fortelle Stortinget hva som gjør at statsråden velger ikke å bevilge penger til likestillingssettene – de velger heller ikke å etablere flere, men det er en annen sak – og ikke velger å gi Likestillingsombudet de midlene de trenger for å ivareta det Stortinget faktisk har bestemt.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland (H) [12:48:52]: Da må jeg prøve å gjenta forklaringen. Regjeringen prioriterer sine bevilgninger gjennom statsbudsjettet, som Stortinget vedtar, og det vedtas ikke før i oktober. Styrkingen av ombudets funksjon knyttet til veiledning ble vedtatt for kun kort tid siden. Når det gjelder likestillingssettene og kuttet på 1 mill. kr, er det ikke slik at jeg ikke skulle sett at de hadde fått mer, men det er en prioritering mellom mange gode likestillingsforslag.

Så er jeg overrasket over at Arbeiderpartiet i debatten om likestillingsredegjørelsen bruker tre spørsmål på kutt på 1 mill. kr til likestillingssettene når vi har utfordringer knyttet til kvinnehelse, knyttet til kvinner og minoriteter, knyttet til kroppspress, knyttet til et mer likestilt arbeidsliv og knyttet til bedre utdanningsvalg for å endre på alt dette. Arbeiderpartiet har en veldig ensidig og snever tilnærming til likestillingsdebatten og har mistet litt grepet, ser det ut som.

Olav Urbø (Sp) [12:50:17]: Statsråden var i mindre grad innom lønsforskjellar og likeløn i utgreiinga si og i og for seg også i innlegget sitt her i dag.

Lønsforskjellar og likeløn står jo heilt sentralt når det gjeld likestilling, det er kanskje det mest sentrale punktet av alle. Ifølge statistikk for 2016 utgjorde den gjen-

nomsnittlege månedsløna for kvinner berre 86 pst. av menns løn.

Sjølvsagt om det er forbode å diskriminere når det gjeld løn for likt arbeid og lik stilling, vil det nok likevel oppfattast forskjellig ute. Det vert sagt mange ord om førebygging, men det vil også krevje handling, etter vårt syn. Så spørsmålet til statsråden tek utgangspunkt i dei to forslaga som vert fremja i løpet av i dag og i morgon – for det første lovfesta likeløn, jf. det som har skjedd på Island, og i morgon vert det fremja eit forslag som gjeld uttaksrett for menn av foreldrepengar.

Spørsmålet er: Vil statsråden vurdere denne typen forslag, som er både målretta og rett på problemstillingane?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:51:20]: Som representanten selv viser til, er det ikke lov med lønnsdiskriminering i Norge.

Jeg er veldig glad for at forskjellene mellom kvinners og menns gjennomsnittslønn har minsket fra 2015 til 2017. Det viser at vi går i riktig retning, og derfor skal vi gjøre mer av det som denne regjeringen er i gang med.

Så er vi opptatt av et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked, og derfor skal vi utarbeide en strategi for å bidra til nettopp det. Vi viderefører Kompetanseløft 2020 for de kvinnedominerte yrkene, bl.a. i barnehage- og pleie- og omsorgssektoren. Regjeringen er også godt i gang med å gjøre flere vellykkede prosjekter landsdekkende for at vi også skal få endret utdanningsvalgene.

Alt dette viser at vi bidrar til en mer vellykket utvikling enn vi har sett tidligere (presidenten klubber). Pilene peker i riktig retning (presidenten klubber), derfor skal vi fortsette å gjøre mer av det vi allerede gjør.

Presidenten: Da er taletiden ute.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:52:38]: Statsråden pekte i sin redegjørelse på at verden går framover – heldigvis. Men jeg vil spørre statsråden om hvor mye regjeringen har bidratt til dette i likestillingspolitikken sin når den har foreslått å kutte til likestillingssettene hvert år, når den har fjernet fedrekvoten som ett av sine første grep i regjering for så å komme tilbake igjen flere år etter med ny kvote etter at Stortinget gjorde anmodningsvedtak om det i fjor, når bemanningen i Likestillingsombudet er blitt kuttet med mer enn 30 pst. under den borgerlige regjeringen, når regjeringspartiene forenklet redegjørelsesplikten for 90 pst. av bedriftene, og når regjeringens nye antidiskrimineringslov ifølge Likestillingsombudet selv er blitt svekket. Det mest positive er i grunnen, når jeg tenker meg om, kanskje at regjeringen skapte rekord i 8. mars-togene når den foreslo reservasjonsrett mot å henvise til abort.

Er statsråden fornøyd med denne innsatsen?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:53:32]: Jeg er veldig fornøyd, selv om representanter fra Arbeiderpartiet i denne salen twitret etter redegjørelsen at pilene ikke går i riktig retning. De gjør jo det. Vi ser jo nå at vi klatrer opp én plass fra 2016 til 2017 på World Economics The Global Gender Gap Reports ranking. Vi ser nå at Norge er rangert som nummer én på UNDPs Gender Development index for 2016. Så tallene og statistikken viser at dette går fremover. Jeg tror at vi skal være enige om at vi har en del felles utfordringer videre, men vi skal også ta med oss det som er godt, og ikke svartmale.

Jeg er stolt over at vi jobber systematisk på alle felt. Alle departementer jobber med å bedre likestillingen (presidenten klubber), men nå handler det også om å endre holdninger. Det så vi bl.a. i forbindelse med metoo (presidenten klubber).

Presidenten: Da er taletiden omme. Replikordskiftet er også omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Nina Sandberg (A) [12:55:02]: Denne regjeringen prater ofte og mye om like muligheter for alle, men er merkelig passiv når det kommer til stykket. Høyrepartiene synes å kvie seg for å føre virksom politikk. Men likestilling kommer ikke av seg selv. Arbeiderpartiet er villig til å bruke politikk for å komme videre, og det trengs på mange felt.

Det er stadig slik at kjønn begrenser menneskenes muligheter. Både enkeltindivider og samfunnet taper på det. Tidlig innlærte kjønnsroller påvirker valg av utdanning, yrke og stillingsprosent. Vi har fortsatt et av Europas mest kjønnsdelte arbeidsmarkeder. Kvinner går fortsatt inn i tradisjonelle kvinneyrker, jobber oftere deltid, tjener mindre enn menn og får mindre som pensjonister.

Også i samfunnslivet deltar kvinner mindre – de har ikke så mange maktposisjoner som menn. Bare 7 av 100 toppledere i allmennaksjeselskapene i Norge er kvinner. Kvinner er i klart mindretall blant professorene og er mindre synlige i media. Kvinneandelen blant politiske ledere har stått nesten stille de siste 20 årene, og bare rundt 28 pst. av ordførerne i Norge er kvinner. Til gjengjeld gjør kvinner mest husarbeid og tar fortsatt mest ansvar for ulønnet omsorg. Disse skjevhetene opprettholdes av kultur, strukturelle forhold og selvsagt også av politikk.

Solberg-regjeringen har dels vært passiv, dels tatt likestillingen bakover, som ved å gå inn for å utvide konstantstøtten, å kutte i fedrekvoten og at fastleger skal kunne reservere seg mot henvisning til abort. Et likestilt Norge krever vilje til endring og kraftfull politikk – debatt, holdningsskapende arbeid, politikk som endrer

rammebetingelser og lover og organiserer utdannings-, arbeids- og samfunnsliv. Dette arbeidet må igjen bygge på kunnskap. For å gjøre noe med utviklingen trenger vi fakta og tall. Hvordan fordeler mulighetene seg mellom kvinner og menn? Hva er status i hjemmene, arbeidslivet, medier, kommunene, staten? Denne typen spørsmål fant offentligheten før enkelt svar på via Likestillingsbarometeret og etter hvert LDOs SaLDO. Nå publiseres ikke lenger en samlet, lett tilgjengelig årlig statistikk over likestillingsutviklingen i Norge. Det synes jeg er en alvorlig mangel, som jeg oppfordrer likestillingsministeren til å rette opp, for et helhetlig likestillingsregnskap gjør det vanskeligere å overse skjevhetene i samfunnet.

For Arbeiderpartiet er likestilling en sentral del av frihetskampen. Regjeringen vil helst at like muligheter skal komme av seg selv. Det kommer lite ut av det.

Tage Pettersen (H) [12:58:01]: La meg også få lov til å starte med å takke for en god likestillingspolitisk redegjørelse med et bredt og inkluderende ståsted. Statsråden viser oss at likestillingspilene peker i riktig retning, og samtidig at likestillingsutfordringene stadig favner bredere. Likestillingsloven er 40 år gammel, men den gang handlet likestilling i hovedsak om likestilling mellom kvinner og menn. Det er fortsatt viktig i dag, men mange andre aspekter må også vies betydelig plass.

Opposisjonen forsøker til stadighet å gjenta budskapet om at likestillingen i Norge er satt i revers med Solberg-regjeringen. Feilaktige påstander blir ikke mer korrekt selv om de gjentas til det kjedsommelige, og Norge er et av verdens mest likestilte land.

Statsråden refererte i redegjørelsen til sin kollega Bent Høie, og jeg tillater meg å gjenta litt fra det i dag:

«Med mer kunnskap blir det mindre dumskap. Vi skal skape et samfunn der det å være normal ikke er å være som alle andre, men å være seg selv.»

Og i dagens Norge er det lettere å være seg selv. Norge er f.eks. et av Europas beste land når det gjelder politikk og rettigheter for LHBTIQ-personer. Ikke minst hos min arbeidsgiver gjennom 19 år, Forsvaret, arbeider de godt med kunnskap, bevisstgjøring og holdninger for å beholde denne gruppen i sine styrker.

Det er fortsatt likestillingsområder hvor vi har en vei å gå. Et område er religiøs diskriminering, trodiskriminering. Her har vi fortsatt ugjort arbeid for å bekjempe rasisme og hatefulle ytringer. Historien om borgertoget i Kristiansand på 17. mai har gjort meg og mange med meg triste. Her ble de som gikk bak fanen til Human-Etisk Forbund, hetset og mobbet underveis i toget. At man skal oppleve slik i Norge i 2018 fordi man tror på noe, eller ikke tror på noe, kan vi ikke akseptere, og jeg

har lyst til å trekke fram Emilie Hesselberg, som turte å fortelle om historien i media, og som etter det har opplevd en massiv og fortjent støtte. Skal vi komme holdninger vi ikke aksepterer, til livs, er vi avhengig av at modige mennesker som Emilie tør å benytte sin ytringsfrihet i kampen for frihet.

Mye har skjedd på likestillingsfeltet i løpet av de 46 årene jeg har levd, og de 40 årene likestillingsloven har virket. Utfordringen er alltid at samfunnsutviklingen løper fortere enn det vi som myndigheter ofte klarer å fange opp. Derfor kan det sikkert av og til oppleves som to skritt fram og ett skritt tilbake, men retningen er vi alle sammen enige om. Vår viktigste jobb i denne sammenheng er å kjempe for alle dem som ikke får leve frie og selvstendige liv.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:01:11]: Økonomisk selvstendighet er grunnlaget for all annen frihet. Det er ingen reell likestilling mellom kvinner og menn uten en rettferdig fordeling av makt og rikdom, uten et likestilt arbeidsliv. Men arbeidslivet i dag er ikke likestilt når kvinner kun tjener 87 kr for hver hundrelapp en mann tjener, og når én av tre kvinner fortsatt jobber deltid. Derfor trengs det en aktiv likestillingspolitikk for å endre de urettferdige strukturene som holder kvinner tilbake fra arbeidslivet.

Men i statsrådens likestillingspolitiske redegjørelse var det lite konkret handling for et mer likestilt arbeidsliv. Derfor vil jeg på vegne av SV hjelpe regjeringen litt i dag ved å fremme tre forslag som kan bidra til kampen for et mer likestilt arbeidsliv, der kvinner og menn har like gode muligheter.

For det første vil vi be regjeringen komme tilbake med de nødvendige lovendringer for å innføre lovfestet rett til heltidsstilling. Heltid skal være en rettighet, mens deltid skal være en mulighet.

I tillegg mener jeg at vi bør la oss inspirere av det landet som nå under denne regjeringen i Norge har gått forbi oss i å være verdens mest likestilte land, nemlig Island. Der har de med SVs søsterparti i spissen innført en egen likelønnslov. Derfor vil vi be regjeringen utrede å innføre en likelønnslov, inspirert av Islands nye lovvedtak, også her.

Feminisme handler om å gjøre alle fri fra det undertrykkende kjønnsrollemønsteret som begrenser oss i hverdagen. En gruppe som rammes spesielt hardt av disse strukturene, er de som ikke passer inn i båsene i det hele tatt. Derfor har den skeive bevegelsen og SV i en årrekke kjempet for å innføre et tredje juridisk kjønnsalternativ. For kort tid siden mottok jeg på vegne av SV og representanten Grunde Almeland på vegne av Venstre flere tusen underskrifter fra Skeiv Ungdom for å innføre dette. Nå vil jeg følge opp de løftene vi ga, foreslå å be re-

gjeringen utrede innføring av et tredje juridisk kjønnsalternativ og komme tilbake til Stortinget med sak. Det å bli anerkjent som den man er, er helt grunnleggende. I Norge i 2018 bør vi virkelig innse at tiden er inne. Nå kan Stortinget gå foran og endelig gi dem som ikke passer inn i båsene, den anerkjennelsen de fortjener.

Marianne Haukland (H) [13:04:03]: I dag får Stortinget mulighet til å gjøre opp status for likestillingsarbeidet i Norge. Det er 40 år siden likestillingsloven ble vedtatt her på Stortinget, og på det tidspunktet var min mamma 12 år. Da jeg ble født, var likestillingsloven 10 år, og Norge hadde kvinnelig statsminister.

Jeg tror rollemodeller er viktig i likestillingsøymed. Du skal ha tro på deg selv og dine evner til å ta plass, oppgaver og roller. Da er det avgjørende med rollemodeller. For unge kvinnelige politikere har denne regjeringen nok av kvinnelige rollemodeller med kvinnelig statsminister, utenriksminister og finansminister, og på Stortinget har vi nå også kvinnelig stortingspresident.

Rollemodeller er viktig for et mer likestilt arbeidsliv. I offentlig og statlig sektor har man i dag fått til en god kjønnsfordeling i topplederstillinger. Vi trenger imidlertid flere kvinnelige ledere og rollemodeller i næringslivet.

Stortingsrepresentant fra Høyre Tina Bru problematiserte kvinneandelen i styre og i ledelsen av Equinor. Det nye navnet på Statoil står nesten for «equality in Norway», altså likestilling i Norge. Da er det viktig at det nye energiselskapet ikke bare likestiller alle energikildene, men også sørger for at selskapet representerer mangfoldet i befolkningen.

Også unge menn trenger rollemodeller – gode rollemodeller. Ikke alle unge gutter har en rollemodell i hjemmet. Flere eneforsørgere betyr at behovet for mannlige rollemodeller utenfor hjemmet blir viktigere for barna. Barnehagelærere, lærere, skolehelsetjenesten og trenere er eksempler på kontaktpersoner, rollemodeller, for unge utenfor hjemmet. Derfor er det viktig at vi har et bredt mangfold av søkere og kandidater til sånne stillinger. Det er et paradoks at unge gutter i dag kan ha en hel skolekarriere uten å ha møtt på en mannlige rollemodell. Sånn kan vi ikke ha det. Det er ikke sunt for ungene våre.

Det er problematisk med et segregert arbeidsmarked med tradisjonelle rollemønstre i Norge. Vi skal ha kjønnsnøytrale arbeidstitler i Norge. En mann ville nok vegret seg for å søke på stillingen som skolehelsesøster. Selve stillingstittelen er diskriminerende – skolehelsetjenesten kunne hatt kjempebehov for mannlige rollemodeller, som kunne tatt unge tenåringsgutters utfordringer i skolehverdagen på alvor. Derfor er det viktig at man støtter opp om prosjekter som arbeider for å jevne

ut kjønnsrollemønstre i det norske arbeidsmarkedet. Det føler jeg denne regjeringen har tatt på alvor.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [13:07:12]: Jeg merket meg at Arbeiderpartiets parlamentariske leder i sitt innlegg ikke fokuserte på det som jeg oppfatter som en av våre store utfordringer, mange innvandrerkvinnens stilling i samfunnet. Det er egentlig bare å se på statistikken. Selv om man ikke har så veldig lyst til å snakke om det, er de lavest representert når det gjelder deltakelse i arbeidslivet og høyest representert når det gjelder deltidsstillinger. Man kan bare se på Fafo-rapportene. Dette gjelder særlig familiegjenforente, mens den nye generasjonen sliter med andre utfordringer og inngrodde holdninger når det gjelder valg av ektemake, klesplagg – for ikke å nevne homofile og lesbiske. Mange i innvandrermiljøer må gå i skjul, som også mange i kristne, konservative miljøer i Norge.

Vi har i alle fall gjort det lettere for noen transpersoner og personer som ønsker å skifte kjønn. I dag kan man faktisk skifte juridisk kjønn uten å gå gjennom store operasjoner.

Den store utfordringen som jeg mener parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet ikke tok tak i, var den økende andelen av fattige barn. Det er nettopp det som skjer når en i familien ikke er i arbeid, da har man ikke den økonomiske inntekten som andre har, og man vil ligge etter. Barn får ikke delta i fritidsaktiviteter, noe som denne regjeringen har tatt tak i. Men dette er en utfordring.

Det undrer meg også at ikke den tidligere utenriksministeren var innom utfordringene internasjonalt. Det er store problemer når det gjelder trafficking, overgrep mot kvinner i flyktningleirer, kidnapping av unge jenter av Boko Haram. Her har regjeringen tatt et initiativ i FNs leirer til å sette i gang både lese- og skrivekurs, som er tilrettelagt for kvinner og unge jenter som ellers skulle ha passet barn. – Nei, fokuset var, som forventet, på skattepolitikk, det vil si at det ble pakket inn i økonomisk politikk, og det var også en visitt til søndagsåpne butikker, at det ikke var likestillingsfremmende. Vel, da får man jobbe med å få flere menn inn i den næringen.

Grunde Almeland (V) [13:10:10]: Et moderne likestillingsperspektiv er åpent og inkluderende. Jeg synes redegjørelsen til statsråden og svarene her i dag viser at hun nettopp har det perspektivet.

I regjeringens plattform, Jeløya-plattformen, står det klart og tydelig som en overskrift at man skal bekjempe rasisme, religiøs diskriminering, antisemittisme, negativ sosial kontroll og fordommer basert på kjønn, seksuell identitet og etnisitet. Det er grunnlaget for det regjeringssamarbeidet som Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet har. Flere av de tingene som blir påpekt når det gjelder seksuell identitet eller kjønnsidentitet, er ganske

godt tatt tak i i redegjørelsen fra statsråden, men også i det grunnlaget som regjeringen fører sin politikk på. Det er sagt at vi skal sørge for en bedre seksualundervisning. Det ble tidligere fremmet en egen strategi om seksuell helse fra regjeringen, der perspektivene om å modernisere seksualundervisningen ble adressert, men også perspektivet som går på å lære opp foreldre og foresatte så de kan veilede sine barn til å skjønne seksualitet på en god måte. Ikke minst skal vi sikre skeives rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt arbeide mot diskriminering.

Når det gjelder en tredje kjønnskategori, er dette noe Venstre har foreslått tidligere – det har blitt nedstemt, så vi vet hvordan flertallet er i denne saken. Det som uansett ligger til grunn, er en anerkjennelse som denne sal har, om at det er et behov for å oppdatere hvordan vi ser på kjønn. Et typisk eksempel er offentlige dokumenter, hvordan man innretter dem. Her er det en stor jobb å gjøre som jeg har god tro på at regjeringen tar tak i.

Så var det veldig gledelig for meg å høre at statsråden har sørget for at IDAHOT kommer til Norge, og at det er Norge som skal være vertsnaasjon til neste år. Det er en tydelig internasjonal markering. Norge er et land som er i verdenstoppen når det gjelder skeives rettigheter, og det at vi tar det ansvaret og faktisk organiserer og arrangerer det den uken, selv om det er uken med vår nasjonaldag, viser at vi virkelig har ambisjoner. Det er jeg glad for.

Så er jeg glad for at statsråden på landsmøtet til FRI i helgen også annonserte at hun inviterte FRI til å være med og arrangere denne høynivåkonferansen. Det jeg gleder meg til, er å se at Norge kan vise resten av verden hvordan man går foran. Jeg mener at på dette området viser statsråden tydelig vilje – og at hun har det riktige perspektivet for å gjennomføre de gode tiltakene.

Kari Henriksen (A) [13:13:23]: Det var ingen ambisjoner å spore i høyreregjeringas likestillingspolitikk og statsrådens redegjørelse. Redegjørelsen inneholdt ikke én eneste gang ordet «ambisjon» når det gjaldt likestilling. Det er å ha lave ambisjoner.

Likestillingspilene peker i feil retning med denne regjeringa til rors. Arbeiderpartiet har fremdeles ambisjoner om å ta tilbake ledertrøya. Derfor er vi utålmodige og har levert flere forslag til god likestillingspolitikk sammen med Kristelig Folkeparti. Vi har fått flertall for mange saker, regjeringa har måttet følge oss. Vi legger fram to nye forslag i dag, og flere partier gjør det samme, så vi gir oss ikke.

Vi vil ha en annen politikk. Regjeringa har satt likestillingen i revers – økt barnehage- og SFO-priser, økt kontantstøtte, søndagsåpne butikker, mer midlertidighet, økt normalarbeidstid til ni timer og de vil begrense kvinners selvråderett i abortspørsmålet. Da kommer vi

tilbake til 1970-tallet som statsråden skrøt av i sin redegjørelse, da kom kvinnene ut i gatene. Og så har de gravlagt likestillingsloven, som ville ha fylt 40 år i år.

Jeg forstår på innlegget til representanten Ørmen Johnsen at hun ønsker en lengre liste enn det Jonas Gahr Støre ga i sin innledning, over det som ikke gir mer likestilling. Jeg kan legge til et par ting: Regjeringa har stemt ned forslag om likestilte tros- og livssynsorganisasjoner, nå holder Stortinget på med behandling av en sak om sosial kontroll for de gruppene representanten Ørmen Johnsen var opptatt av. Så vi er offensive i likestillingsdebatten.

Den lista over saker som Høyre har, og som motarbeider likestillingen, er lang. Den fører til at færre kvinner kommer ut i arbeid. Den fører også til en utrygg og mer belastende dag for mange kvinner, spesielt uorganiserte kvinner i vare- og servicehandelen. Nå må kvinner i varehandelen som ikke er organisert, jobbe én time lenger før de får betalt overtid. De har ikke særlig høy lønn fra før, og det er klart at dette slår ut. Spesielt rammes enslige mødre med forsørgeransvar. Det er en politikk for økte forskjeller, men det er villet høyrepolitikk og en politikk som skiller høyre- og venstresiden. Det er en politikk som øker forskjellene mellom kvinner og menn.

Norge faller på likestillingsindeksen, og vi går i feil retning. Norge er ikke lenger verdens mest likestilte land. Regjeringas manglende likestillingspolitikk er også dårlig nytt for mange kvinner ute i verden som har lent seg på Norge, som har vist til Norge, og som har sett opp til hvordan Norge har valgt å gå i front og brøyte vei. Ambisjonene til regjeringa er like blodfattige som en utsultet blodigle – ingen næring til likestillingsarbeidet fra denne regjeringa. Det kan slås fast.

Tone Merete Sønsterud (A) [13:16:45]: Først til representanten Morten Wold, som kritiserte venstresida i norsk politikk fordi han – hvis jeg forsto ham rett – mente at vi ikke ville at kvinner skulle leve frie liv. Jeg vet ikke om dette er et parlamentarisk uttrykk, men jeg må få lov til å si at det er tøv. Hele den historiske likestillingskampen handlet om akkurat det, å gi kvinner frie liv, og mange av de vedtakene som ble fattet underveis, ble fattet mot Høyres og Fremskrittspartiets stemmer.

Vi har gang på gang levert forslag i denne salen som ville ha fremmet likestillingen mye mer, og vi ville vært mye lenger framme enn det vi ser i dag, så å komme og påstå at vi ikke er opptatt av at kvinner skal leve frie liv, blir – president, jeg prøver på et annet ord – tullete.

Så til statsråden, som tydeligvis ble engasjert og hadde så lite politisk retorikk igjen i replikkordskiftet at argumentet til slutt ble at Arbeiderpartiet hadde mistet

grepet i likestillingssaken – dette fordi statsråden ikke kunne svare på spørsmål fra representanten Henriksen. En kan jo undre seg over hvem som har mistet grepet på likestillingsdebatten, for hvordan er det mulig å mene at likestilling går rett vei når en kutter i fedrekvoten, likestillingsloven er svekket, reservasjonsrett med hensyn til abort ble en stor sak, og likestillingssettene svekkes, for å nevne noe?

En visitt også til representanten Ørmen Johnsen, som liksom forsøker å framstille det som at Arbeiderpartiet ikke er opptatt av barnefattigdom eller internasjonal kvinnekamp: Selvfølgelig er vi det, men i dag handler det også om det vi gjør i Norge. Jeg bare viser til at Arbeiderpartiet nå har to forslag her, og det er viktig i likestillingskampen når det gjelder økonomiske forskjeller, det er viktig å redusere andelen deltidsarbeidende og styrke heltidskulturen i Norge. Så får vi se hvorvidt disse forslagene får flertall eller ikke.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at dersom man er i tvil om et uttrykk er innenfor det parlamentariske ordskiftet, vil man anbefale ikke å bruke det.

Presidenten vil også bemerke at både «tøv» og «tullete» ikke er parlamentariske uttrykk.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:19:11]: Jeg er nødt til å ta ordet for å oppklare en del påstander fra Arbeiderpartiet som dessverre viste seg å være usanne, og det er kun Arbeiderpartiet dette gjelder.

For det første viser representanten Henriksen til en indeks som jeg ikke klarer å finne ut hva er, så det må nesten Henriksen forklare – hvilken plass vi ligger på, og hvordan vi har sunket på den indeksen. For det andre hevder representanten Henriksen at vår politikk fører til at færre kvinner kommer ut i arbeid. Jeg vil gjerne at Arbeiderpartiet forklarer hvordan de kan komme med slike påstander. For det tredje påstår Arbeiderpartiet at likestillingen går i revers fordi vi kutter i fedrekvoten. Dessverre, Arbeiderpartiet, var det altså ikke dere som fikk gleden av å legge fram den historiske foreldrepengeordningen som nettopp ble lagt frem. Far har aldri hatt en større fedrekvote enn han har nå etter 1. juli, og det skyldes Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – ikke Arbeiderpartiet.

Kuttet som ble gjort i Likestillingsombudet, ble gjort fordi vi flyttet nemnda til Bergen. Det var ikke et kutt for å svekke likestillingsarbeidet, selvsagt. Det var fordi man i Stortinget ble enige om at man ønsket å etablere denne nemnda i Bergen. Påstanden om at det ikke lenger finnes en årlig oversikt over likestilling, er heller ikke riktig. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet publiserer statistikk med kunnskap om kjønnslikestilling.

Når Arbeiderpartiet i dag står og hevder at likestillingen i Norge går i feil retning, er det feil. Nå må Arbeider-

partiet begynne å fylle likestillingspolitikken sin med noe annet enn tom retorikk. Nå har de i år etter år stått og hamret løs om at likestillingen går i revers, og så viser resultatene noe helt annet, det faller altså på steingrunn: Færre jobber deltid. Lønnsforskjellene er redusert. Vi gjør mer for å hindre at kvinner utsettes for vold i nære relasjoner. Vi satser mer på at unge skal ta andre utdanningsvalg, for å få et mindre kjønnssegregert arbeidsliv. Vi satser på kvinnehelse. Vi setter inn flere tiltak for at innvandrerkvinner skal få seg en jobb.

Nå må Arbeiderpartiet være med og bidra positivt videre i likestillingsdebatten, være med og se at nå må vi også gjøre noe for å endre holdninger, f.eks. når vi ser på metoo-kampanjen. Ja, der setter regjeringen nå i verk en rekke tiltak. Men dette handler ikke minst om holdninger til at menn og kvinner er like mye verdt.

Kari Henriksen (A) [13:22:32]: Jeg skal gjerne svare på noen av spørsmålene. Jeg fikk ikke med meg alle, men det var i hvert fall et spørsmål om hvilken statistikk jeg viser til, og det er World Economic Forums «Global Gender Gap». Der kan vi lese at forskjellene mellom kvinner og menn under denne regjeringa har gått ned. I 2013 var den på 84,17, i 2014 var den på 83,7, i 2015 gikk den opp til 85, og i 2016 og 2017 går det nedover – når det gjelder forskjellene mellom kvinner og menn.

Og det er jo betegnende at likestillingsministeren er mer opptatt av å kritisere Arbeiderpartiet for ikke å gjøre noe, når vedkommende selv sitter med det fulle og hele ansvaret for å utforme likestillingspolitikk i Norge.

Vi har bl.a. kommet med over 50 likestillingsforslag, 23 eller 24 av dem ble vedtatt med Kristelig Folkepartis stemmer mot regjeringas stemmer. Det er ganske underlig å høre en regjering som på område etter område får kritikk fra næringslivets parter og fra arbeidstakerorganisasjonene for ikke å gjøre nok, og så skal det være det ideelle.

Jeg gjentar bare at redegjørelsen statsråden holdt om likestilling, var blodfattig. Det var en opplisting av de tiltakene som er iverksatt, som er foreslått, som er under arbeid. Det var ikke noe nytt. Jo, forresten var det noe som var nytt: Det var enda flere møter, så var det noen middager, og så tror jeg det var noen samtaler rundt et rundt bord, og kanskje en utredning eller to. Det tror jeg var noen av de nye sakene. Ellers var det tynt.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:24:44]: Dette er en veldig underlig opptreden fra Arbeiderpartiet i en årlig likestillingsdebatt i Stortinget. Det tror jeg ikke det bare er jeg som gjør meg mine tanker om. Det representanten Henriksen viste til nå, denne statistikken i indeksen, er feil. Norge har gått fra tredje- til andreplass på denne indeksen.

En redegjørelse handler om å orientere om hva regjeringen gjør – hvilke resultater man oppnår, og hvilket arbeid man er i gang med på likestillingsfeltet. Det skjer mye, og det har det gjort på likestillingsfeltet siden 2013. Vi er i gang med mye, som jeg brukte min redegjørelse til å orientere Stortinget om, så det skal jeg ikke gjenta. Jeg er veldig glad for at tallene og statistikken viser at vi er godt på vei. Vi er et av verdens mest likestilte land. Men vi har fortsatt våre utfordringer, og dem skal vi jobbe sammen om.

Når Arbeiderpartiet tar den tonen – om at regjeringen fører en likestillingspolitikk som går i revers – synes jeg bare det er underlig. Sist det var en rangering av partienes likestillingsinnsats, som bl.a. NRK gjorde 27. februar 2017, var overskriften «Ap på jumboplass i likestilling». Her kom det frem at da NRK så på antall kvinner blant fylkeslederne i alle partiene, fant de ut at Arbeiderpartiet havnet på jumboplass, der 2 av 19 av fylkeslederne i Arbeiderpartiet er kvinner, og 69 av ordførerne er kvinner. Arbeiderpartiet elsker å angripe Framskrittspartiet fordi de er så dårlige, men ligger til og med under dem.

Jeg sier ikke at Arbeiderpartiet skal komme med nye tiltak, og anklager heller ikke Arbeiderpartiet for ikke å komme med forslag i likestillingsdebatten, som representanten Henriksen viser til her. Men jeg oppfordrer Arbeiderpartiet til å være edruelig i denne debatten og holde seg til fakta. Det tror jeg alle er tjent med.

Så skal regjeringspartiene på egen hånd utmerket godt klare å fremme gode, konstruktive likestillingsforslag, som vil føre likestillingen fremover, slik den har gjort gjennom mange år. Vi skal jobbe systematisk på mange felt. Vi ser det gir resultater. Vi skal forsterke dem videre. Der er statistikken og tallene helt tydelige. De lyver ikke.

Marianne Haukland (H) [13:27:56]: Jeg måtte gå rett inn på World Economic Forum og søke for å finne ut hvilken plassering Norge faktisk hadde. Og det er helt riktig som ministeren sier, at Norge systematisk har ligget på første-, andre- og tredjeplass på rankingen. Akkurat nå er vi 0,002 pst. fra landet som ligger over oss på rankingen. Jeg håper Arbeiderpartiet kan forklare hvordan økt støtte til likestillingsentrene kommer til å slå inn på den rankingen.

Presidenten: Representanten Kristin Ørmen Johnsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [13:28:50]: Dette ble en debatt med litt temperatur på slutten, men jeg synes vel at vi faktisk fortjener å si at vi gjør det bra i Norge, og det skal vi fortsette med. Likestillingsdebatt handler

om mer enn ranking. Det sa faktisk Arbeiderpartiets parlamentariske leder. Selv mener jeg at vi i denne debatten har fokusert altfor lite på det som egentlig er utfordringen i Norge, og det er dem som ikke når opp. Så jeg synes at med ord som «revers» og «blodfattig igle» er det slutt på argumentene. Da bør vi heller komme inn på tiltakene til dem som virkelig trenger det, dem som er nederst ved det politiske bordet, og det er faktisk mange innvandrerkvinner.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Henriksen (A) [13:29:55]: Jeg skjønner at temperaturen stiger når en får noen fakta på bordet. Det handler om mer enn ranking – ja, det gjør det. Det handler om tiltak, og det handler om å ha ambisjoner. Jeg har ikke hørt én ambisjon fra regjeringspartiene fra denne talerstolen i denne saken i dag. Det er det det handler om – å komme videre fra der vi er.

Arbeiderpartiet har aldri vært fornøyd med å være der vi er. Vi har foreslått nye ting hele tida, også fra vår rolle som opposisjonsparti. Det vi ser nå, er at det går i gal retning. Når lavtlønte kvinner må jobbe en time ekstra før de får overtid, er det med på å øke de økonomiske forskjellene mellom kvinner og menn. Det er realiteten av denne regjeringas politikk.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Grunde Almeland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Grunde Almeland (V) [13:31:06]: Det er gledelig at vi kan diskutere så friskt om et tema som er såpass viktig.

Men jeg vil bare minne denne salen om at det er flere konkrete tiltak som er iverksatt, og som vi holder på å jobbe med. Det mest konkrete er nettopp det vi skal debattere i Stortinget om veldig kort tid, nemlig tredelingen av foreldrepermisjonen, som er en kjempeambisiøs og god ordning som regjeringen virkelig har løftet fram på en fin måte.

Så vil jeg også si at det er flere konkrete tiltak som ligger i «pipeline», som vi vet vil komme til. Men så er det som jeg sa i mitt første innlegg, at likestillingsutfordringene endrer seg med tiden, og for at vi skal finne gode, treffsikre tiltak må vi også sørge for at vi gjør en grundig jobb med å utrede tiltakene, sånn at vi får på plass ting som vi vet virker, og ikke ting som vi kanskje hadde en forestilling om at virket i et helt annet samfunn, for 40 år siden.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:32:23]: Høy temperatur om et viktig tema må vi bare se på som positivt.

Men jeg vil ha en kommentar, for flere av regjeringspartiene har slått seg mye på brystet i det siste med innføringen av tredelt foreldrepermisjon. Det er positivt, men å bruke det som det store eksemplet mot venstresidens argumentasjon er litt rart, når bakgrunnen for innføringen av tredelt foreldrepermisjon nettopp var et anmodningsvedtak som skjedde her i denne salen under trontaledebatten, da opposisjonen altså ba regjeringen om å reversere kuttene i fedrekvoten.

Så jeg er veldig glad for at regjeringen nok en gang følger Stortingets vilje for å skjerpe likestillingspolitikken, men det var altså nok en gang et anmodningsvedtak som lå til grunn for likestillingspolitikken som føres her. Det er det også mange andre eksempler på – aktivitetsplikten kan det være, og det gjelder også tiltak mot seksuell trakassering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [13:33:37]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Fredric Holen Bjørdal, Jonas Gahr Støre og Hadia Tajik om et offentlig og ideelt drevet barnevern (Innst. 303 S (2017–2018), jf. Dokument 8:161 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [13:34:37] (komiteens leder og ordfører for saken): Målet er at alle barn i Norge skal vernes mot omsorgsovergrep og omsorgssvikt. Barn som sviktes, skal sikres kvalitetsmessig gode tilbud, omsorg og beskyttelse.

Det er viktig i denne saken at en samlet komité står bak at omsorgen og tjenestene som barnevernet driver, skal være organisert slik at barn og deres omsorgspersoner får tidlig, nødvendig og ikke minst sammenheng-

ende hjelp. De skal få oppfølging og bistand. Ressursene vi har til rådighet, skal brukes effektivt. Barnevernet skal også forebygge omsorgssvikt og iverksette ytterligere tiltak dersom situasjonen til barnet tilsier at det er nødvendig.

Det vi diskuterer i dag, er: Hvem skal tilby disse tjenestene til de barna som trenger det? Valg av institusjonsplass til det enkelte barn skjer gjennom Bufetats inntakssenter. Tilbudet skal være i tråd med barnets behov, slik det er beskrevet av kommunal barnevernstjeneste. Dette er et utgangspunkt for hver enkelt plassering som foretas i institusjon. Kommunalt og statlig barnevern har i flere år benyttet private aktører, både ideelle og kommersielle, for å oppnå dette. I 2015 inngikk staten en samarbeidsavtale med ideelle leverandører om leveranse både av helse- og sosialtjenester og av barnevernstjenester. Oppfølgingen av avtalen skjer bl.a. gjennom en tiltaksplan for å bedre de ideelle barnevernsleverandørenes rammebetingelser. Ideelle virksomheter er viktige leverandører av barnevernstjenester. Disse har høy kompetanse og et stort engasjement.

Regjeringen har de siste årene styrket de ideelle aktørenes mulighet ved først å utlyse institusjonsplasser i et skjermet anbud for ideelle i 2015, med et større antall garanterte plasser enn tidligere, samt at de ideelle også har deltatt i den åpne konkurransen om de resterende plassene. Vi ønsker å satse videre på de ideelle. Regjeringen bør derfor videreføre egne anbud for institusjonsplasser for ideelle barnevernsaktører. I tillegg bør regjeringen også vurdere hvordan det innenfor rammen av regelverket kan reserveres volumer for ideelle leverandører som selger fosterhjemstjenester.

Private institusjoner er underlagt de samme kvalitetskravene som statlige institusjoner, dels ved at de er godkjent i henhold til godkjenningsforskriften, som bl.a. stiller krav om at institusjonene skal drives i samsvar med kvalitetsforskrift og kvalitetskrav. Det er Fylkesmannen som har tilsyn.

Det foreligger i dag ikke kunnskap om at det er systematiske kvalitetsforskjeller mellom offentlige, ideelle og kommersielle institusjonstiltak. Det foreligger ikke kunnskap om kvalitetsforskjeller mellom tjenestene tilbudt av henholdsvis ideelle, kommersielle eller private aktører. Et eventuelt forbud mot bruk av kommersielle aktører kan dermed ikke begrunnes med at tilbudet ikke er bra nok. Når et forbud vil redusere aktørmangfoldet i barnevernet, er det vanskelig å identifisere hvilke gevinster representantforslaget fra Arbeiderpartiet vil gi.

Private aktører har levert tjenester siden 1991. Det gjelder bofellesskap, familiehjem, fosterhjem og institusjoner. De private tjenestene har ca. 2 800 ansatte, og de har møysommelig bygd opp kompetanse over mange

år. Dette vil forsvinne og forvitne dersom tjenesten blir avvirket.

Regjeringspartiene registrerer også bekymringen en del har når det gjelder private barnevernstjenester. Man må være sikker på at private aktører bruker midler på en måte som er i tråd med barnas beste, og at ressursbruken er effektiv. Vi mener derfor at regjeringen bør utrede behovet for private barnevernstjenester og vurdere regulering og andre tiltak for bruk av private aktører. Regjeringen bør også vurdere forhold knyttet til utbytte.

Brå endringer i tilbudsstruktur vil gå ut over barna. Det vil skape usikkerhet for ansatte og ikke minst for de aller mest sårbare barna. Mange gjeldende rammeavtaler løper til 2020, med en forlengelse utover det. Derfor fraråder vi sterkt å gjøre noe med dette før avtaleperioden er utløpt.

Kari Henriksen (A) [13:39:58]: Takk til saksordføreren for å ha lost oss gjennom denne saken i komiteen. Arbeiderpartiet mener at det å plassere barn i institusjon og frata ansvaret fra foreldre, er et alvorlig inngrep i barns og foreldres liv. Det er det mest alvorlige inngrep en stat gjør overfor sine innbyggere. Her er det store omkostninger for både barna og foreldrene, og den viktige oppgaven vi har, er å legge til rette for at færrest mulig – ja, målsettingen må være ingen – skal oppleve dette. Det å ta ansvar for disse familiene og barna er vårt felles ansvar.

Høyre kritiserer oss for å være ideologiske. Ja, vi er det. Vår ideologi er knyttet til å gi barna den delen av fellesskapets ressurser som de har rett til. Høyre og Kristelig Folkeparti vil gi utenlandske investorer de pengene de har investert, og la overskudd bli værende i investorselskaper. Dette er ideologi. Det er en politikk vi mener øker forskjellene og ikke fører til en så god og helhetlig tjeneste som barna og deres familie trenger. Det er utfordringer i barnevernet, det er det ingen tvil om. Og de skal løses. For å få det til må overskuddet gå til dem, ikke til investorene.

Ideelt barnevern er et viktig innslag i en omfattende og krevende tjeneste. Barna trenger mangfold og kontinuitet, noe ideelle organisasjoner leverer. Ideelt Barnevernsforum, Kirkens Bymisjon, Voksne for Barn, CRUX og Landsforeningen for barnevernsbarn er alle positive til Arbeiderpartiets løsning og forslag i denne saken – ikke fordi de meler sin egen kake, men fordi de gjennom år har vært opptatt av å bidra for andre. Deres samfunnsengasjement handler ikke om overskudd eller disponeringer, men om et ektefølt engasjement og et ønske om å bidra for dem som trenger noen. De stiller opp, de strekker seg, de er idealister. Og de leverer på kvalitet. Disse er bekymret, og deres bekymringer velger høyre-regjeringen overhodet ikke å lytte til. Bare hør på hva de

sier: Voksne for Barn støtter helhjertet forslagene. De representerer en nødvendig kursendring der barna kommer i fokus uten profitt hensyn, sier Ideelt Barnevernsforum. Den kommersielle innretningen fremmer ikke samarbeid til beste for barnet, sier CRUX. De senere årene har vi erfart stadig flere utfordringer knyttet til konkurranseutsetting, sier Kirkens Bymisjon, og føyer til: Mangfoldet forsvinner.

Under denne regjeringa bygges fellesløsninger ned, og Høyre og regjeringas ideologi er tydeligvis at det ikke spiller noen rolle hvem som har ansvar for disse barna. Og vi ser resultatet av denne politikken. Andelen ideelle aktører synker, og andelen kommersielle øker. De kommersielle fører ikke til økt mangfold, slik høyrepartiene sier. Mangfoldet blir mindre. De store kjøper de små.

I velferdspolitikken er markedet en dårlig herre, men en god tjener, og høyre regjeringen gjør markedet til herre i barnas hus. Det bekymrer dem ikke at våre skattepenger som øremerkes til ivaretagelse av disse barna, syltes ned i konti i utlandet. Det bekymrer dem ikke at mangfoldet i sektoren blir mindre, og at kommersielle aktører flytter overskudd fra tiltak til barna til helt andre formål. Det bekymrer dem ikke at mangfoldet blir mindre fordi ideelle aktører må kaste inn håndkleet fordi de ikke har administrative ressurser til å levere på alt dette byråkratiet høyrepolitikken fører med seg.

Vi ser at høyre regjeringas politikk på dette området – også på dette området, vil jeg si – er en politikk som mange aktører ikke ønsker seg. Det er en politikk som bidrar til at vi får mer byråkrati, og at vi får et barnevern som ikke fremmer kvalitet. Tidligere var det slik at det offentlige og de ideelle aktørene gikk sammen om å bedre kvaliteten. Nå ser vi at det begynner å utvikle seg til å bli forretningshemmeligheter. Dette er en retning som Arbeiderpartiet slett ikke er komfortabel med. Vi har derfor fremmet forslag som går i en annen retning, og vi ønsker å fase ut de kommersielle.

Men katta er ute av sekken. Høyresidas fagre løfter og vakre ord om ideelt og frivillig partnerskap med staten er ikke verdt papiret det er skrevet på. Den praktiske politikken viser oss – også i dag – noe annet.

Jeg vil ta opp de forslagene Arbeiderpartiet står bak i saken.

Presidenten: Da har representanten Kari Henriksen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Morten Wold (FrP) [13:45:16]: Det forslaget vi debatterer i dag, som er fremmet av opposisjonen, kan gi store negative konsekvenser for dem som trenger det mest, nemlig barn utsatt for omsorgssvikt og med behov for gode krefter til å ivareta dem.

Barnevernsbarn er avhengige av det beste tilbudet vi kan gi dem. Tilbudet er verken bedre eller dårligere av-

hengig av om det er private, ideelle eller det offentlige som leverer det. Vi har sett at barnevernet i Norge har store utfordringer, uansett hvem som er leverandør av tjenesten.

Barn som er under omsorg av barnevernet, må ikke gjøres til kasteballer i en ideologisk kamp fra den mørkeste rød-grønne siden i norsk politikk. La meg derfor gjøre det helt klart: For Fremskrittspartiet er det aller viktigste at barnevernet tilbyr best mulig kvalitet. Det er helt likegyldig for oss om det er private, ideelle eller det offentlige som driver tilbudet. Derfor er det også betryggende at statsråd Hofstad Helleland har varslet en gjennomgang av aktørene og avtalene i privat barnevern, slik at vi kanskje kan få stoppet denne debatten én gang for alle. Derfor blir jeg også litt oppgitt når jeg ser representantforslaget, som så grunnleggende mistenkeliggjør de private tilbyderne. Det skrives: «(...) et ønske om for tjeneste blir viktigere enn barnets beste.»

Hvor har man slike skremmebilder fra? Betyr det at vi må anta at ethvert ønske om å tjene penger på å tilby noe samfunnet trenger, er umoralsk? Betyr det at de som jobber i privat barnevern, er umoralske fordi de der tjener penger på å ta seg av barn som trenger det?

Flere av forslagsstillerne satt i regjering og administrerte i årevis det samme systemet med private, ideelle og offentlige virksomheter og anbudssystem. De skjønnte nok at det var ganske urealistisk å legge om et system som faktisk gir de unge i barnevernet et godt tilbud, der private og ideelle utgjør et høyst nødvendig supplement til det offentlige. De skjønnte nok at det ikke er vanlig at det blir tatt ut store overskudd, og at når det skjer, er det nok snarere unntaket enn regelen. De skjønnte nok at det ikke er umoralsk å ha et firma som har pluss på bunnlinsen, samtidig som man løser oppgaver for det offentlige. I opposisjon er det altså annerledes. Nå ser vi at de samme representantene forsøker å demonisere at private virksomheter faktisk har lov til å gå med overskudd.

Dessverre ser vi at det samme korstoget som føres mot private aktører innen barnevernet, også pågår i andre sektorer. I Oslo ser vi en hodeløs flytting av eldre fra velfungerende private sykehjem og omsorgsboliger. De eldre flyttes utelukkende fordi det botilbudet de har, det de kaller hjem, drives av private aktører. I Oslo har det gått så langt at selv sykehjem drevet av ideelle ikke er «rettroende» nok for de mørkeste av de rød-grønne.

Er en offentlig hånd vennligere og et offentlig hjerte varmere enn de privates? Selvsagt ikke! Jeg tror på et samfunn hvor vi sørger for best mulige tjenester for våre innbyggere, og hvor det er kvaliteten på tjenesten som betyr noe, ikke om den er offentlig, privat eller ideell.

Jeg trodde faktisk at også et tidligere ansvarlig styringsparti hadde forstått at vi må bruke alle gode krefter for å løse samfunnets oppgaver. Det er derfor leit å måtte

erkjenne at det ser ut som om venstrefløyen i Arbeiderpartiet nå har fått dreid partiet ytterligere i sin retning fordi man åpenbart ikke ønsker at noen skal tjene penger. I et forsøk på å stanse dette er man altså villig til å gjøre hverdagen enda vanskeligere for noen av de aller svakeste i samfunnet. Det er sørgelig.

Olav Urbø (Sp) [13:49:40]: Først og fremst vil eg takke Arbeidarpartiet for å ha fremja dette forslaget. Barnevernet er stadig i søkjelyset, og det kjem fram forhold som gjev grunn til bekymring, alt frå korleis barn vert tekne hand om til korleis barnevernet er organisert. Trass i stadige skjerpingar opplever vi kritikkverdige forhold i barnevernet. Dette illustrerer berre kor kompleks og vanskeleg feltet er.

Sjølvsagt skal vi setje mykje inn på å jobbe for eit barnevern som varetek samfunnsoppdraget sitt på ein god måte. Ein kan ikkje gjenta for ofte at kommersialiseringa av velferdstenester har vorte ei utfordring. Det er ei utvikling der fellesskapets verdiar går til private, kommersielle aktørar. I løpet av fem år har dei kommersielle selt barnevernstenester for over 13 mrd. kr. Det er ingen små summear vi snakkar om.

Senterpartiet ønskjer at sentrale offentlege tenester i større grad skal drivast av det offentlege. Det gjeld særleg barnevernet. For barnevernssektoren ønskjer vi vidare eit større innslag av ideelle aktørar. Vi meiner det er på tide å skrote anbudssystemet. Senterpartiet ønskjer trygge, føreseielege og kvalitativt gode tenester. I eit anbudsregime handlar det om å levere tenester mest mogleg effektivt og halde kostnadene nede. Menneskelege behov vert usynlege. Dagens anbudssystem inneber ein fare for å velje useriøse aktørar som underprisar tenestene, f. eks. ved å ha dårlegare arbeidsvilkår for dei tilsette eller mangelfulle tenester. Byråkratiet som vert kravd for å ta seg av anbudssystemet, er omfattande. Kostnader knytte til anbudsrunder må takast omsyn til ved konkurranseutsetjing av tenester.

Senterpartiet meiner at dagens anbudssystem bør utviklast til fordel for langsiktige avtaler baserte på kvalitet. Difor fremjar Senterpartiet saman med SV forslag om å avslutte bruken av konkurranseutsetjing og anbud i barnevernssektoren og sikre at private, ideelle verksemder vert sikra langsiktige avtaler med det offentlege.

Då fremjar vi forslag nr. 3 slik det ligg føre i saka, sett fram av Senterpartiet og SV. Vi vil også signalisere subsidiær støtte til forslag nr. 2, frå Arbeidarpartiet og SV, og vi vil støtte forslag nr. 7, frå Kari Henriksen på vegner av Arbeidarpartiet.

Presidenten: Representanten Olav Urbø har tatt opp det forslaget han refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:52:25]: Vi i SV meiner at velferden er til for å tjene folk, ikke for å tjene penger. Jeg mener det er ganske rimelig å kreve at når vi bevilger skattebetalernes penger til velferd, går også hver eneste krone til velferd for de mange, og ikke til å bygge formuer for de få. Jeg skulle egentlig tro at Framskrittspartiet, som vanligvis er så opptatt av å tenke på bruken av skattebetalernes penger, også var med oss og bekymret seg over dette. Men det har vi sett fra denne talerstolen at de ikke er.

Jeg mener barnevernet er en av de offentlige tjenestene hvor dette burde ha vært selvsagt, for barnevernet skal gi trygghet, beskyttelse og omsorg for noen av de mest sårbare barna vi har. Barnevernsbarna trenger forutsigbarhet, skreddersøm og faglighet.

Men takket være høyresidens politikk er barnevernet i dag et marked – et marked der fem store kommersielle konserner har vokst seg massive på bekostning av spesielt de ideelle tjenestene. Det blir ikke noe mer barnevern av denne kommersialiseringen, det blir bare mer privat maktkonsentrasjon. Og fire av de fem største er eid eller kontrollert av internasjonale oppkjøpsfond som er registrert i skatteparadis. Pengene som skulle bli brukt på bedre tilbud til barna i barnevernet, går heller til tropiske øyer med svært mange postkasser, til menn med allerede svært store formuer.

I tillegg er det slik at kommersialiseringen av barnevernet også innebærer et anbudssystem som gir uforutsigbarhet både for barna og for de ansatte. SV endret på dette da vi satt i regjering, for å få mer trygghet og langsiktighet, men fortsatt i dag er barnevernsbarn ute på anbud. Derfor har SV i mange år vært helt tydelig på at det ikke bør være lov å ta ut profitt fra det offentlig finansierte barnevernet, på at anbudsregimet bør erstattes med utvidet egenregi og langsiktige kontrakter, og på at vi må bygge opp det offentlige institusjonsbarnevernet. SV fremmet et representantforslag om akkurat dette senest i starten av denne sesjonen.

Nå registrerer vi at stadig flere partier blir med og er enige med SV i at vi skal avkommersialisere barnevernet. Det er vi veldig, veldig glade for. Det viser at den lange kampen SV, fagbevegelsen og andre allierte har ført, går framover.

Til slutt vil jeg understreke hvor viktige de ideelle barnevernsleverandørene er. De ideelle tar ikke ut profitt, men lar alle pengene gå til et bedre tilbud for barna. Aktører som Kirkens Bymisjon har drevet barnevern i mange titalls år – hundrevis av år. Disse aktørene har en viktig plass i barnevernet vårt. Vi er helt avhengige av dem. Derfor handler også avkommersialiseringen av barnevernet om å verne de ideelle aktørene, for mangfold.

SV vil bygge opp et sterkt offentlig og ideelt barnevern som tjener folk, og ikke penger. Derfor stemmer SV for forslagene nr. 1, 2 og 3. Vi stemmer imot komiteens tilråding. I tillegg er det blitt fremmet to løse forslag i denne salen, som i litt ulik grad handler om i løpet av 7 år å ha 40 pst. ideelle. Her kommer vi subsidiært til å stemme for Arbeiderpartiets forslag. Men jeg vil også bemerke at SV vil avslutte bruken av anbud og hindre de kommersielle i å ta profitt, nå. Derfor kommer SV fortsatt, i denne stortingsperioden, til å fremme nye forslag om å avkommersialisere barnevernet, selv om vi eventuelt skulle ha et mål om 7 år.

Grunde Almeland (V) [13:56:33]: Alle barn i Norge skal ha en trygg oppvekst og få mulighet og frihet til å skape seg et godt liv. For de barna som får en tøff start, er det ekstra viktig med god oppfølging. Vi skal ha et barnevern med ansatte som har kompetansen som trengs for å levere tilbud av kvalitet.

Barnevernsansatte gjør en uvurderlig jobb. Deres jobb er å skape trygghet, glede, selvtillit og framtidstro der utgangspunktet gjerne er noe helt annet. Barna våre er det viktigste vi har, og det er dem vi skal sette først.

Min klare oppfatning er at de fleste som jobber i barnevernet, har et reelt ønske om å hjelpe barna de kommer i kontakt med, uavhengig av om lønnen deres betales av kommunen eller av noen andre, og at kommunene selv er glade for at det finnes andre som leverer barnevernstjenester der de ikke strekker til selv. Det viktigste er at tjenesten finnes, kommer til rett tid og ikke minst at den er god – ikke hvem som leverer den. Som statsråden har sagt tidligere, er de kommersielle institusjonene underlagt de samme kvalitetskravene og det samme tilsynet som øvrige institusjoner, og det er ikke påvist systematiske kvalitetsforskjeller.

Jeg har både forståelse og respekt for at opposisjonen tar veivalg ut fra ideologi, men her må jeg etterlyse en viss pragmatisme. Venstre er selvfølgelig også for et sterkt offentlig velferdstilbud, men vi mener også at et mangfold er bra, slik at ulike mennesker kan velge ulike løsninger, og slik at nytenkende og annerledes drevne foretak kan komme på banen og vise vei – selvsagt innenfor strenge kvalitetsrammer. På den måten kan det offentlige hele tiden bli pushet til å forbedre seg, og ikke minst er mangfoldet bra når det offentlige ikke strekker til og ikke makter å drive et like stort tilbud selv. Jeg er skeptisk til at istedenfor å ta tak i utfordringer, vil man heller totalt avskjære all mulighet for denne nyskapingen og dette mangfoldet. Så av og til lurar jeg på om opposisjonen prioriterer det offentlige, som er vel og bra, over barna, som er det absolutt viktigste.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:59:31]: Kristelig Folkeparti er på barnas side, og som barnas represen-

tant i dette partiet er det min viktigste jobb å sørge for at vi hele tiden er oppmerksom på hvordan vår politikk berører og beriker barn. De er ikke bare framtiden, barna våre er nåtid, de lever, eksisterer, vokser og utvikler seg nå. Heldigvis er Norge et av verdens beste land å bo i, også for våre barn, men selv i vårt land er det barn som ikke har det bra, som ikke har foreldre eller voksne som bryr seg og tar vare på dem, slik alle barn fortjener og har rett på.

Det er for disse barna vi i dag diskuterer hvem som skal tilby barnevernstjenester og drifte institusjonsplasser, fordi vi vil at barna skal få best mulig kvalitet, langsiktighet og stabilitet i de relasjonene og den omsorgen de får av menneskene i systemet. For selv om vi snakker om systemer, må vi huske at alle systemene er til for folket, for barna, og at de som jobber i systemet, også er folk som skal gjøre sine vurderinger og prioriteringer.

Kristelig Folkeparti har lenge stått på i kampen for å sikre ideell vekst og sikre ideelle aktører forutsigbarhet og langsiktige rammevilkår. For oss handler det om at de ideelle har vært og fortsatt er pionerer på feltet. De stiller opp, tilbyr sine tjenester og har med sin verdistyrte tilnærming barnets beste for øye og som sin første prioritet. Selvsagt er ikke alle som jobber i de ideelle organisasjonene, dermed helgener som aldri har en dårlig dag på jobb, men de jobber i og for et system som har et ideelt formål og dermed ikke vil være profittstyrt, slik en kommersiell aktør står i større fare for.

Det offentlige bør takke ja, samarbeide godt med de ideelle og legge til rette for forutsigbare rammevilkår for ideell drift. Dette vil vi styrke med vårt forslag som handler om forbedret dialog mellom Bufdir og de ideelle tilbyderne. Målet er størst mulig kontinuitet i tjenestene for barna.

Kristelig Folkeparti har lenge prøvd å få flertall for vedtak om en tallfestet økning av ideelles andel. Vi har kommet fram til enighet om mål om vekst, men tallfestede mål har vi ikke klart før. For å oppnå flertall for dette mener vi det er riktig å inngå et kompromiss i det løse forslaget som vi fremmer i dag, som sier at ideelles vekst ikke skal gå på bekostning av offentlige aktører. Det er likevel viktig å understreke at vi mener det blir feil når det offentlige takker nei til ideelle og bygger opp nye tilbud som ideelle kunne ha drevet, men vel så viktig i dagens bilde av barnevernssektoren er utviklingen der store kommersielle aktører kjøper opp de små. Disse tjenestene egner seg ikke for anbud og markedstenkning. Derfor ser også Kristelig Folkeparti at trusselen fra de store kommersielle må møtes med nye virkemidler. Samtidig er det selvsagt ikke slik at alle private aktører er store, sterke og multinasjonale konserner.

Kristelig Folkeparti tror fortsatt det kan være mest hensiktsmessig med tanke på kvalitet på tjenestene

med en miks der private aktører også brukes, men der ideelle har størst plass. Det er dessuten viktig at kommersielle aktører reguleres slik at offentlige midler ikke misbrukes. Vi er jo alle glade for at vi har fått gjennomslag for at et utvalg nå skal ta ordentlig fatt på det, og jeg er også glad for det som vi nå ser i dagens mediebilde, at barne- og likestillingsministeren har sagt at hun vil ha en gjennomgang av alle kommersielle aktører, og møter den bekymringen på den måten. Det synes jeg er bra, det er veldig bra.

Målet for Kristelig Folkeparti er ikke noen av aktørene i seg selv, men barna som skal møte disse aktørene gjennom barnevernssystemet. Vi vet at de trenger økt stabilitet og forutsigbarhet i sin hverdag. Det er på bakgrunn av dette at Kristelig Folkeparti har fremmet de forslagene i saken som vi har gjort. Jeg har bare en liten stemmeforklaring: Vårt forslag nr. 6 i innstillingen trekkes til fordel for det løse forslaget, forslag nr. 8, som vi har fremmet i salen i dag. Dersom vårt forslag skulle falle, kommer Kristelig Folkeparti subsidiært til å stemme for Arbeiderpartiets løse forslag, forslag nr. 7.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bjørnar Moxnes (R) [14:04:28]: Rødt har lenge gått foran i kampen for en profittfri velferd, og vi er glade for at Arbeiderpartiet fremmer forslag som skal sikre at penger bevilget til barnevern går til barnas beste og ikke forsvinner ut i privat profitt.

I dag overlates mye av omsorgen for de mest sårbare barna og ungdommene til kommersielle, profittmotiverte aktører. Disse selskapene skal hente ut profitt fra barnevernet til eierne sine, og det øker risikoen for at barn og ungdom ikke får det tilbudet de har krav på. Dette er våre barn, og fellesskapets penger bevilget til barnevern bør gå nettopp til disse barna, ikke til å fylle opp kontoene til velferdsprofitører som beriker seg på skattepengene våre, slik Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre går inn for.

Det viktigste for kvaliteten på tilbudet til barna er de som jobber i tjenestene. Anstendige arbeidsvilkår er avgjørende for å sikre at de beste menneskene kommer inn. Så skyver altså de borgerlige de ansatte i kommersielle tiltak foran seg i kampen for profitten til eierne. Det er en frekkhet uten sidestykke, for det vi kjemper for, er at også de menneskene som jobber i kommersielle selskaper i dag, skal få trygge og gode arbeidsvilkår i enten offentlig eller privat ideell regi, og at vi ikke skal ha denne anbuds konkurransen som gir priskonkurranse på lønn og pensjon, framfor å sikre vilkårene for dem som gjør jobben for sårbare barn og unge.

Så hører vi et rørende snakk om alle gode krefter, innovasjon og nytenkning. Vi vet at det er de ideelle ildsje-

lene som presses ut av de kommersielle konsernene, som Fremskrittspartiet, Venstre og Høyre i realiteten slår ring om. Nettopp de som har stått for nytenkning, nye løsninger og nye metoder innen barnevernet, skvises ut og kjøpes opp av oppkjøpsfond lokalisert i Guernsey og på Cayman Islands. Dette er realiteten bak det fine snakket til regjeringspartiene om mangfold – at mangfoldet ødelegges, innskrenkes og trues av de kommersielle selskapene som disse partiene så varmt og rørende slår ring om. Det vi ser, er at disse partiene ofrer barnas beste på anbudsologiens alter. Det er ikke et vakkert syn.

Statsråd Hofstad Helleland varsler i VG i dag full gjennomgang av private barnevernsaktører, et tiltak som Stortinget vedtok for et halvt år siden. Handlekraften fra statsrådets side imponerer ikke voldsomt. Da må heller opposisjonen på Stortinget sørge for handlekraft i denne saken, og at hver krone bevilget til barnevern går til barnas beste og ikke til privat profitt, slik vi ser – dessverre – med de kommersielle aktørene i dag.

Landsforeningen for barnevernsbarn, Ideelt barnevernsforum, Fagforbundet, Fellesorganisasjonen og For velferdsstaten skriver i Dagsavisen i dag:

«Konkurranse har overtatt for samarbeid, forretningshemmeligheter forhindrer deling av kompetanse og erfaring og anbudsbyråkratiet vokser i omfang. Vi erfarer dessuten at økonomiske ofte trumfer faglige hensyn og barns faktiske behov.»

Og de legger til:

«Barnevernet må sette barnas behov foran noen enkelteieres ønske om store fortjenester.»

Dette er Rødt enig i. Dette er bakgrunnen for Arbeiderpartiets forslag. Dette ønsket deler Kristelig Folkeparti. Det er i dag bare regjeringspartiene som setter de kommersielle selskapenes fortjeneste over barnevernsbarnas behov. Jeg håper at Stortinget i dag fatter vedtak som tar oss i retning av et barnevern der pengene går til barnas beste og ikke til disse oppkjøpsfondene i skatteparadiser, som er realiteten bak politikken til Fremskrittspartiet, Venstre og Høyre.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:09:31]: Representantene bak forslaget ønsker å fase de kommersielle aktørene ut av institusjonsbarnevernet. De ønsker også å utrede hvordan kommersielle aktører kan fases ut i de øvrige delene av barnevernet. Begge deler vil jeg advare mot. Som jeg har sagt fra denne talerstolen før, er jeg glad for at vi har et mangfold av aktører som bidrar til å løfte kvaliteten, som bidrar til at den enkelte kommune kan velge et tilbud som er tilpasset den situasjonen som det enkelte barnet er i, slik at barnet får være i nærheten av sitt nettverk i sin oppvekst.

Det snakkes veldig mye om forutsigbarhet i denne debatten. Men ikke for barna. Det er det ingen som snakker om. Det er ingen som snakker om barnas behov for trygghet og forutsigbarhet – alle de barna som bor på disse institusjonene nå, og som er bekymret for om de skal få lov til å bo der videre. Gjeldende rammeavtale gjelder til mars 2020, med mulighet for forlengelse til 2022. Uansett om man ikke skulle forlenge avtalen til disse institusjonene, så vil det å kaste om på et marked i løpet av ett år skape ganske stor usikkerhet for de mest sårbare barna, de som er mer avhengige av stabilitet enn noen.

Det jeg er bekymret for, er om de ideelle har den kapasiteten som er nødvendig for å overta så mye som 40 pst. av dette tilbudet i løpet av så kort tid. Det er stor usikkerhet knyttet til hva kostnadene for myndighetene vil bli for dette. Det er også uklart om vi har adgang til noe sånt etter regelverket. Til forslaget fra Arbeiderpartiet om at andelen ideelle øker til 40 pst i institusjonene: Problemet med å sette et sånt måltall er at sånn som det ser ut nå, er det ikke forenlig med verken EØS-regelverket, som vi må forholde oss til, eller regelverket for offentlige anskaffelser. Derfor vil jeg advare på det sterkeste mot at Stortinget fatter et sånt vedtak, nettopp fordi det vil være umulig for Norge å innfri et sånt mål.

Det som er viktig for meg som barneminister, er å bidra til at barna får et tilstrekkelig tilbud som er av god nok kvalitet, at man har kapasitet i institusjonsbarnevernet og en geografisk spredning over hele landet, og at vi har fosterfamilier i nærheten av nettverkene og der barna er oppvokst. Da trenger vi et mangfold av bidragsytere.

Når det gjelder kommersielle aktører og utfasing av dem, er regjeringen i gang med et arbeid. Det er riktig, det som sies også fra denne talerstolen, at dette har regjeringen vært i gang med, dette er departementet veldig godt i gang med. Det offentlige har ansvaret for barnevernet i Norge, og da må vi også ha full kontroll over virksomhetene til de private barnevernsaktørene. Som barneminister skal jeg være 100 pst. trygg på at kvaliteten på tilbudet er godt, at ressursbruken er effektiv, og at rettssikkerheten for barn og familier er godt nok ivare tatt.

De private er en viktig bidragsyter, derfor ser vi nå på om det er nødvendig å endre juridiske og økonomiske rammevilkår for å oppnå riktigere bruk av private i barnevernet. Vi har identifisert utfordringer ved bruk av private aktører i barnevernet allerede. Derfor kunne jeg ønske meg at vi hadde fått sluttført det arbeidet før Stortinget konkluderer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [14:14:38]: I Dagsavisen i dag skriver Landsforeningen for barnevern barn, Ideelt Barnevernforum, Fagforbundet, Fellesorganisasjonen og For velferdsstaten et felles innlegg til støtte for å fase ut kommersielle aktører av barnevernet. De skriver:

«Vår begrunnelse bunner i konkrete erfaringer med hvordan dagens kommersialiserte system fungerer.»

Videre skriver de:

«I motsetning til offentlige og ideelle, har de kommersielle aktørene et mål om profitt til eierne, som gjerne er utenlandske finansfond. Med det forsvinner felleskapets midler, som skulle gått til barnevern, ut til privat profitt. Samtidig kan målet om fortjeneste fort bli viktigere enn barnets beste.»

Og de spør, og dette er også mitt spørsmål til statsråden: Ser ikke statsråden hvordan hele logikken i institusjonsbarnevernet endres av konkurranse, profittjakt og forretningshemmeligheter?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:15:36]: De påstandene som Arbeiderpartiet nå kommer med om forretningshemmeligheter i barnevernet, kan jeg selvsagt ikke si noe annet om enn at jeg vil undersøke om det stemmer. Det er også derfor vi nå innhenter ekstern ekspertise: for å gå ned i regnskapene, for å høre, se og få svart på hvitt om det stemmer, det som Arbeiderpartiet kommer med av påstander. Så vil jeg komme tilbake til hvilke vurderinger jeg gjør av den rapporten jeg får meg forelagt. Det er derfor vi nå går mye dypere inn i regnskapene, i de juridiske og økonomiske sidene ved de private barnevernsaktørene, enn det Stortinget har pålagt oss å gjøre.

Kari Henriksen (A) [14:16:38]: Statsråden sa i sitt innlegg at hun ikke hadde hørt noen snakke om barn. Da lurer jeg litt på hvilken sal hun har vært i under de innleggene som er blitt framført her i dag – for alle som har vært på talerstolen, har snakket om barn, så vidt jeg har fått med meg.

De ideelle aktørene har bred forankring og lang erfaring, de er engasjert og har kvalitet. Statsråden sier bl.a. at vi vil senke kvaliteten når vi faser ut de kommersielle. Jeg lurer på hvordan statsråden kan si at kvaliteten blir senket, når det ikke finnes noen forskning på om det er bedre eller dårligere kvalitet, verken hos de ideelle eller hos de private. Det har ikke vi sagt – vi har ikke sagt noe om kvaliteten. Men jeg spør: Mener statsråden at alle disse ideelle aktørene som er på banen, ikke har barns beste i tankene når de gjør sine vurderinger?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:17:39]: Selvsagt ikke, og det har jeg heller aldri antydnet. Jeg er veldig glad for det som de ideelle – og de kommersielle og det

offentlige – bidrar med. Når jeg er rundt og besøker de ideelle og ikke minst også snakker med dem, skryter jeg av dem. Den kompetansen og kunnskapen som de har vært med på å utvikle gjennom mange år, bidrar til at vi har et såpass godt barnevern som vi har i dag.

Men det har også private. Også de har opparbeidet seg mye kompetanse, de har også vært med og utviklet institusjoner som er litt annerledes enn det staten bidrar til. De har institusjoner som ungdommer velger seg til, fordi de har kvaliteter som passer akkurat den ungdommen best. Det er nettopp det mangfoldet av aktører som gjør at vi klarer å tilby en god tjeneste til det enkelte barn, uansett hvor i landet det bor.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:18:52]: I et oppslag i VG i dag sier statsråden at hun vil gjennomføre en granskning av de kommersielle barnevernsaktørene. Hofstad Helleland sier: «Vi har sett eksempler på at det er tatt ut store utbytter fra private.» Hun sier videre at vi må sikre oss mot at «felleskapets penger ikke skal gå til å gjøre folk rike, men til omsorg for de mest sårbare barna».

Jeg vil gratulere statsråden med endelig å ha blitt enig med SV i at det er et problem at fellesskapets midler brukes til å bygge formuer til de få i stedet for velferd til de mange, og ikke minst til de sårbare barna. Attpåtil tror jeg hun har brukt litt av SVs retorikk i det intervjuet – det er jo fint. I logikken lærer vi at konklusjonen følger av premissene, og når premissene er at det er et problem med profitt i barnevernet, er den logiske slutningen å fjerne muligheten til profitt. Er statsråden enig i det grunnleggende logiske argumentet – eller må vi endre pensum i Exphil.?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:19:56]: Utgangspunktet for de sitatene som det henvises til her, er nettopp de mange påstandene som veldig ofte kommer om de private aktørene. Jeg vil finne ut om det stemmer. Ikke minst fra politikere kommer det mange påstander. Vi har sett noen eksempler, bl.a. avdekket i media, om store utbytter. Sånn skal vi ikke ha det, og derfor vil jeg ha denne rapporten og den gjennomgangen på mitt bord så fort som mulig, så vi kan ta debatten videre ut fra hvordan situasjonen faktisk er i hele det private barnevernet. Så har jeg en bekymring knyttet til så raskt å sette et måltall, hva det vil bety for kostnader, hva det betyr for tilbudet til barna.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:21:01]: Jeg er veldig glad for at denne salen i forbindelse med SVs representantforslag vedtok å granske pengestrømmen i offentlig finansiert velferd og komme tilbake med tiltak mot skattetilpasning, bruk av skatteparadis, osv. Derfor er jeg interessert i å spørre statsråden om hvordan

det arbeidet går fram, og om hun kan anslå når Stortinget vil se resultatet av dette arbeidet, i form av en sak eller en melding.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:21:43]: Næringsministeren er i gang med en utredning av hele det private feltet, også innen velferdssektoren, og jeg har tatt initiativ til å gå mer detaljert til verks enn det Stortinget forutsatte, når det gjelder de private aktørene. Her skal vi nå jobbe så fort som mulig, og så vil jeg, også ut fra det som kommer frem i rapporten, gjøre en vurdering og komme tilbake til i hvilken form jeg skal melde tilbake til Stortinget hvis det blir aktuelt.

Bjørnar Moxnes (R) [14:22:30]: Som kulturminister sloss Hofstad Helleland som en løve for riktig bruk av fellesskapets midler. Hver minste lille kvittering skulle legges fram av idrettstoppene og granskes. Det var bra. Når det gjelder barnevernet, om pengene vi bevilger, går til barnas og ungdommenes beste, ser vi ikke den samme heltemodige innsatsen for å slåss for riktig bruk av fellesskapets midler. Når vi ser at lønnsomheten er på 22–23 pst. for de store kommersielle konsernene, langt over enhver annen privat virksomhet, er spørsmålet til Hofstad Helleland om ikke Høyre snart ser at det at penger tas ut av barnevernet, er et problem som kan gå ut over tilbudet til sårbare barn og unge, som trenger hver krone vi bevilger, til et godt tilbud, ikke til å berike noen eiere i oppkjøpsfond i skatteparadis.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:23:35]: Det er akkurat det som representanten Moxnes nå etter spør, vi setter i gang, og som jeg ser med forventning frem til resultatet av.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tone Merete Sønsterud (A) [14:24:07]: Debatten i denne saken har pågått en stund i det offentlige rom. Ideologi har vært et tema, spesielt rettet mot Arbeiderpartiet fra Høyre og Fremskrittspartiet.

La meg slå fast: Arbeiderpartiets ideologi er å arbeide for alle barns beste, og vi mener barn ikke skal være en handelsvare. Flere enn oss mener det. La meg, som andre har gjort før meg, nevne noen: SOS Barnebyer, Kirkens Bymisjon, Steg Norge og Frelsesarmeen. Og la meg sitere hva Ideelt barnevernsforum, som organiserer 18 medlemsorganisasjoner, sier i sitt hørings svar til komiteen:

«I motsetning til de ideelle, har kommersielle aktører et eksplisitt mål om lønnsomhet og profitt til eierne. Det er da åpenbart at målet om økonomisk lønnsomhet lett kommer i konflikt med målet om å

drive best mulig tjenester. Etter et oppkjøpsraid de siste årene, drives 3/4 av den kommersielle andelen institusjonsplasser av 5 store velferdskonsern, – flere med utenlandsk eierskap. Tall fra De Facto viser at den totale omsetningen innen barnevernsområdet for disse fem konsernene var 3,2 milliarder kroner i 2016 med et samlet overskudd på over 270 millioner kroner. Den totale omsetningen økte med 1,3 milliarder fra 2015 til 2016. Og vi snakker om barneverntjenester som er 100 % skattefinansierte.

Vi har de senere år sett en utvikling som bekymrer oss hvor anbud og markedstenkning preger institusjonsbarnevernet mer og mer. Tjenestene er blitt omgjort til et marked med barn som handelsvarer påført prislapper. Konkurransen har overtatt for samarbeid og deling av kompetanse og erfaring, og i kjølvannet ser vi et anbudsbyråkrati som bare vokser i omfang. Vi ønsker mindre byråkrati og mest mulig av midlene direkte til barna. Vi erfarer at økonomiske hensyn oftere trumfer faglige hensyn og barns faktiske behov. Og når det presses på pris, – noe som ligger innbakt i et anbudssystem, blir det press på den aller viktigste ressursen vi har, nemlig de ansatte. Det påvirker igjen kvaliteten på tjenestene.»

I dag har vi hørt regjeringspartiene i denne sal. Da blir spørsmålet: Mener de at disse organisasjonene tar feil, at de ikke vet hva de snakker om? Statsråden snakket i sitt innlegg om forutsigbarhet og trygghet. Mener statsråden at et anbudssystem er forutsigbart og trygt?

Det påhviler oss et stort ansvar når vi skal avgjøre innretningen på tjenestene for våre mest sårbare barn. Vi ønsker tjenester med barna i fokus, ikke profitt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [14:27:20]: Da jeg var oppe sist, fremmet jeg ikke komiteens innstilling på vegne av regjeringspartiene, og det la sikkert presidenten merke til. Men det gjør jeg nå.

Jeg vil starte med at Høyre i 2013 gikk til valg for et samfunn der alle krefter skulle tas i bruk. Vi gjorde det nettopp fordi vi så at både ideelle og private institusjoner sto i fare for faktisk å bli lagt ned. Det gjelder særlig ideelle, den gangen rusinstitusjoner og de som drev med barnevern. Heldigvis har vi fått en ny regjering, som satte fart i det å få ideelle opp og få flere avtaler med ideelle. Det hadde ikke skjedd med en ny regjering, og det håper jeg noen i salen her biter seg merke i. De ideelle aktørene har fått større forutsigbarhet og en større del av det vi kan kalle et marked, de siste årene. Det gjelder også i barnevernet.

Jeg har lyst til å si at det som SV nå påpeker, at man på dagen skal avvikle avtaler med de private – det gjelder altså ganske mange barn som er i private institusjoner

og i fosterhjem, og 8 000 ansatte – jeg tror man fremmer det fordi man vet at det faktisk ikke er gjennomførbart.

Jeg opplever også at private i institusjoner snakkes ned. Det er ingen forskjell på kvaliteten – det er ikke dokumentert – på det man gir i private, ideelle og offentlige institusjoner, når det gjelder barnevern. Det er ingen dårligere kvalitet, enten det gjelder private på sykehjem, i barnehage eller i barnevern. Tvert imot vet vi faktisk at mange offentlige barnevernsinstitusjoner gjennom historien har en stygg historie av overgrep.

Vi blir beskyldt av Rødt for å skyve barna foran oss, men jeg opplever at det er det Rødt selv gjør ved å si at det kun skal være noen få tilbydere. Vi ønsker et mangfold, ja, men vi ønsker også å kontrollere dette mangfoldet, enten det er private eller ideelle.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Kari Henriksen (A) [14:30:20]: Jeg skal først bare si at jeg tar opp også det løse forslaget som vi har levert i saken, slik at det er klart.

Denne debatten har vist at Høyre nå har kommet på offensiven igjen med tiltak som fører til mer byråkrati og mer administrasjon. Det er ikke Arbeiderpartiets svar.

Fremskrittspartiet viser til negative konsekvenser, og at barna blir kasteballer. Jeg vil bare si til Fremskrittspartiet at det er en veldig lite hyggelig hilsen til de ideelle aktørene og til dem som jobber i offentlig barnevern. Hvordan barn blir mer kasteballer i den ene eller den andre tjenesten, mener jeg en skal være utrolig forsiktig med å ha meninger om. Men vi vet at i Jeløya-erklæringen har denne regjeringa slått fast at det er helt uvesentlig hvem som driver barnevernstjenester. Der er Arbeiderpartiet helt uenig.

Venstre var oppe og sa «mangfold» så mange ganger at jeg kom på: Er det ikke en sang som heter «mangfold er bra»? Det er det som er det rare i denne saken, at det sier både Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet, men det blir ikke mer mangfold, det blir mindre mangfold. Og det er jo det som er dokumentert, og det er det som er så merkelig: at de fortsetter å bruke dette begrepet for å lage en konflikt som faktisk ikke finnes.

Arbeiderpartiet har avgrenset dette forslaget til å gjelde institusjonsbarnevernet fordi det er institusjonsbarnevernet det er enklest å gjøre noe med, og det er der det er mest kommersiell bruk. Så vi har i forslag nr. 2 bedt om at regjeringen kommer tilbake i en egen sak for å se på hvordan kommersielle tilbydere blir brukt i kommunen, og hvordan en kan gjøre noe med det.

I vår samtale og dialog med de ideelle antyder de at en god fordeling mellom ideelle og offentlige aktører er en 60–40 pst. fordeling, der 60 pst. er offentlige og 40 pst. er ideelle. Vi lytter også til dem når de sier at det er viktig

for de ideelle å ha en sterk statlig offentlig barnevernstjeneste.

Det er også litt fascinerende å høre at vi både skal fjerne folk og kompetanse, for det skal vi da vitterlig ikke. Vi har ikke foreslått at de som jobber i kommersielt barnevern, ikke skal få lov til å jobbe – hvor som helst – i barnevernet. Det vi vil fase ut, er profitten, det er verken ansatte eller kompetansen.

Vi prøver å få til flertall for en retning. Det har jeg jobbet for gjennom hele helgen, og jeg håper det kommer på plass før vi går fra hverandre i dag.

Presidenten: Da har representanten Kari Henriksen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [14:33:42]: Jeg ble veldig usikker på Arbeiderpartiets forslag, egentlig. Hvis det legges til grunn det som representanten Henriksen her sa, er det jo faktisk feil, for det Henriksen her sa, er at det var flest barnevernsbarn i private institusjoner, men det er det ikke. Det er flest i private fosterhjem – så det er helt omvendt av det representanten Henriksen sa. Derfor setter jeg spørsmålsteget ved hvordan dette forslaget skal forstås.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:34:43]: Det er et par angrep mot venstresiden og mot SV som gjentas til stadighet i disse diskusjonene, og jeg er nødt til å tilbakevise noen av dem.

For det første gjentas det til stadighet at vi snakker ned de ansatte i private barnevernstjenester. Det gjør vi ikke. Jeg synes også det er ganske respektløst å anklage oss for det, for et av de aller viktigste hensynene med tanke på dette, en av de viktigste årsakene til at vi ønsker å avkommersialisere barnevernet, er nettopp at vi vil gi både de ansatte og barna mer trygghet og mer forutsigbarhet – når det gjelder jobben de gjør, og tjenestene barna får. Anbudsregimet og profitten som forsvinner ut, er ikke bra for de dyktige ansatte, og det er ikke bra for barna.

Så angrep representanten Ørmen Johnsen SV for at vi ønsker å avvikle anbudsregimet og stoppe profitten i barnevernet nå. Da må jeg også bare opplyse om at de ansatte, institusjonene, fagkunnskapen ikke kommer til å fordufte i løse luften etter at vi har gjort det umulig å ta ut profitt. Nei, tvert imot: Jeg håper de fortsetter å levere barnevernstjenester, og at alle pengene vi bevilger til de tjenestene, faktisk går til barna, ikke til Cayman Islands eller andre tropiske øyer med svært mange postkasser.

Denne debatten har definitivt gjentatte ganger blitt preget av veldig sterk partipolitisk konflikt. Men jeg mener det er grunnleggende rimelig å kreve at hver eneste krone denne salen bevilger til å beskytte de mest sårbare barna i vårt samfunn, faktisk går til det formålet de ble

bestemt til, og det mener jeg vitterlig at vi kunne ha strukket oss til å gjøre, uten å anklage hverandre for både det ene og det andre.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Henriksen (A) [14:37:02]: Jeg mener at det vi har hørt her i denne salen – jeg skal ikke bruke for sterke ord, men det er nesten sånn at det oser av mistillit til de ideelle aktørene. Det denne regjeringa gjør nå, er at de skal komme på banen og sette ned et utvalg som skal se på om de ideelle aktørene snakker sant. Det er det statsråden har sagt fra denne talerstolen, og det er det som ligger i det de har gjort.

Denne regjeringa er presset fra skanse til skanse i denne saken. Denne problemstillingen har ikke kommet i år, den har vart i hvert fall så lenge denne regjeringa har hatt ansvar, og også tidligere har det vært problemstillinger knyttet til privat barnevern. Arbeiderpartiet mener det nå er på høy tid å få gjort noe. Regjeringa har svart at de skal se på det, sende brev, ta det opp, gi tydelige signaler. Fremdeles vil de ikke gjøre noe mer enn å lage mer byråkrati og sette ned flere utvalg.

Marianne Haukland (H) [14:38:17]: Jeg føler at jeg har vært vitne til en debatt der det nærmest blir påstått at det viktigste hensynet i denne saken fra vår, høyresidens, side er at vi forsvarer privates rett til å drive innenfor barnevernstjenesten. Det må jeg bare si ikke er sant. Det viktigste for oss, representantene fra regjeringspartiene i denne saken, er at vi har et godt og forsvarlig barnevern i Norge. Det er kommunenes oppgave å saksbehandle hvert enkelt tilfelle i barneverns-sakene og komme fram til, få tak i, et tiltak som passer, og som er egnet for det barnet.

Det ble sagt i denne salen av representanten fra Rødt at de ideelles andel bare har sunket og sunket, de er blitt presset ut av private, fordi det er et så hardt marked der ute. Det stemmer ikke – de ideelles andel har økt. På det private området er de private størst på fosterhjemsområdet, ikke på institusjonsområdet, som det blir hevdet her.

Det viktigste vi gjør som politikere i denne salen, er å sørge for at vi også i morgen har et forsvarlig barnevern for de barna som er i barnevernets omsorg, og at vi i denne salen ikke er med og skaper usikkerhet rundt de tjenestene vi kjøper.

Det er kommunenes ansvar å ha en forsvarlig og god saksbehandling i kommunene. Jeg gikk igjennom en artikkel i Kommunal Rapport. Der var det et barometer over hvilke kommuner som kjøpte flest saksbehandlingstjenester fra private tilbydere. Det var ikke Høyre-

kommunene som sto øverst på den lista. Det var Arbeiderparti-kommuner som sto øverst på den lista. Jeg føler at Arbeiderpartiet her også er med på å begrense de mulighetene deres egne kommuner har for å hente inn ressurser som sikrer at deres ordførere har et forsvarlig barnevernstilbud i sine kommuner.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:40:34]: Dette er en litt krevende debatt, og det viser vel de to foregående talerne, når de må oppklare usannheter som Arbeiderpartiet fremmer. Det har blitt gjort gjennomgående gjennom hele debatten. Jeg må dessverre også oppklare en usannhet som Arbeiderpartiet har fremmet i denne debatten.

Arbeiderpartiet påstår herifra at regjeringen skal sette ned et utvalg for å gjennomgå ideelle aktører. Det ble det sagt. Det har aldri regjeringen foreslått, og regjeringen har aldri tenkt å sette ned et utvalg for å gjennomgå de ideelle aktørene.

Det ble også sagt at hensikten med dette forslaget var å fase ut de private kommersielle barnevernsaktørene der de har størst andel, og at det var innenfor institusjonsbarnevernet. Der tar også Arbeiderpartiet grunnleggende feil. Det er helt motsatt. Det er innenfor fosterfamiliene de private er størst.

Hvis det Arbeiderpartiet har sagt i denne debatten, representerer grunnlaget for at Arbeiderpartiet har snudd nå, og den posisjonen de har tatt på dette feltet, er det ikke noe annet enn skremmende.

Jeg har ikke noe behov for å knytte noen kommentarer til de ideelle, for de ideelle aktørene vet utmerket godt at på både helsefeltet og barnevernsfeltet er denne regjeringen solide forsvarene av dem.

Det er også sånn at vi fra regjeringens side ikke uten videre bruker de påstandene som er fremsatt i denne debatten om de kommersielle aktørene, uten at det er undersøkt nærmere. Det er aldri blitt gjort. Det ble aldri gjort under de rød-grønne. Jeg husker fra da SV satt og styrte Likestillingsdepartementet, eller barnevernsfeltet, sammen med Arbeiderpartiet: Det har vel aldri vært en større vekst innenfor de private aktørene på barnevernsfeltet – hvis jeg husker riktig.

Men det er i hvert fall sånn at når vi nå diskuterer hvilket tilbud vi vil at de sårbare, utsatte barna innenfor barnevernsfeltet skal ha, må vi i hvert fall ha et riktig kunnskapsgrunnlag. Vi er nødt til å forholde oss til fakta, også i debatten her i denne salen og ute i offentligheten. Vi er faktisk nødt til å vite litt om hvilke konsekvenser vedtakene kan få, og forslagene fra Arbeiderpartiet i dag tror jeg blir umulig å gjennomføre, ikke minst også med tanke på at dette vil svekke tilbudet til barna.

Tone Merete Sønsterud (A) [14:43:58]: Statsråden hører tydeligvis hva hun vil høre. Hun sier altså at Ar-

beiderpartiet gjennom hele debatten bare har kommet med usannheter. I mitt innlegg siterte jeg ordrett fra Ideelt barnevernsforum. Mener statsråden at det jeg siterte, er usant?

I tillegg sier hun at Arbeiderpartiet nå har sagt at det skal settes ned et utvalg for å gjennomgå de ideelle. Nei, det var ikke det. Det var de påstandene, de innspillene, det som ble sagt i forbindelse med anbudssystemene når det gjelder det å ta ut profitt hele veien, som det kom innspill om fra de ideelle – og at statsråden gjør det, er bra. Vi støtter det. Vi synes det er fint at det skal skje. Det er et bra innspill, og det er bra, mye av det som statsråden sier til VG i dag om akkurat det.

Så må jeg presisere at vi skjønner forskjellen på fosterhjem og barnevernsinstitusjoner – bare så det er sagt til det som kom opp i forbindelse med forslaget vårt.

Det påhviler oss som samfunn et stort ansvar når vi skal avgjøre innretningen av tjenestene for våre mest sårbare barn. Mange av dem som var inne på høring, og de fleste ideelle organisasjonene, støtter faktisk Dokument 8-forslaget fra Arbeiderpartiet. Ideelt barnevernsforum sier:

«Det er mye som står på spill, – først og fremst for barna.»

Videre sier de:

«IB håper komiteen griper muligheten slik at vi får et institusjonsbarnevern drevet av det offentlige med en sterkere hånd på rattet enn i dag, – i tett partnerskap med de ideelle.

Da får vi et mangfold av tjenester med barna i fokus – uten profitt!»

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:46:22]: Nå er det slik at statsråden og flere fra regjeringspartiene har brukt flere av sine innlegg på å angripe faktagrunnlaget som blir brukt av opposisjonen i denne salen. De angrepene mister all sin troverdighet etter foregående innlegg fra statsråden. Statsråden sier at mens SV styrte departementet, var det en større økning i bruk av private enn under den borgerlige regjeringen. Det er feil. Under denne regjeringen har bruk av kjøp av private tjenester i barnevernet økt med 24 pst. Denne evige debatten om hvem som har fakta på sin side, er det i hvert fall to sider av.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 3 og 4 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [14:47:29]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 28/2018 av 9. februar 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/1941 om EU-miljømerket (Innst. 302 S (2017–2018), jf. Prop. 53 LS (2017–2018))

Sak nr. 4 [14:47:48]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i forbrukermerkeloven (Innst. 301 L (2017–2018), jf. Prop. 53 LS (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [14:48:00]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kulturminneloven (fredningsgrensen for samiske kulturminner) (Innst. 305 L (2017–2018), jf. Prop. 42 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Haukland (H) [14:48:39] (ordfører for saken): I denne proposisjonen foreslår Klima- og miljødepartementet å endre lov av 9. juni 1978 om kulturminner, kulturminneloven. Forslaget gjelder endring av kulturminneloven § 4 andre ledd slik at grensen for automatisk fredning av samiske kulturminner skal settes til årstallet 1917.

Det har vært et godt arbeid i komiteen. Vi stiller oss egentlig bak de vurderingene som er blitt gjort av departementet. Forslaget har vært ute på høring. Fredningsdatoen som vi lovfester her i dag, er etter forslag fra Sametinget. Året 1917 har en viktig symbolsk betydning for samene, da det var det året de avholdt sitt første samiske landsmøte, 6. februar, i Trondheim.

Dagens utgangspunkt er at alle samiske kulturminner som er eldre enn 100 år, automatisk er fredet. Men sket setter stadig flere spor etter seg jo nærmere vi kommer vår egen tid. Antallet automatisk fredede kulturminner vil dermed også øke over tid.

Lovforslaget som presenteres i proposisjonen, har støtte i Meld. St. 35 for 2012–2013, Framtid med fotfeste – Kulturminnepolitikken, og Sametingsrådets redegjørelse fra 2013. Sametinget foreslo i 2016 å sette grensen for automatisk fredning til 1917. Årsaken til dette var at Riksrevisjonen avdekket en svakhet knyttet til den samiske kulturminneforvaltningen: Den flytende 100-årsgrensen medfører at antallet automatisk fredede bygninger potensielt vil øke hvert eneste år. Det ble også påpekt at det ikke fantes noen god oversikt over hvilke samiske bygninger som automatisk var fredet. I tillegg avdekket Riksrevisjonen at forvaltningen manglet oversikt over hvilke samiske bygninger som i fremtiden ville bli automatisk fredet.

Norsk institutt for kulturminneforskning ble bedt om å vurdere den flytende 100-årsgrensen og konkluderte i sin rapport med at en så stor tilvekst av automatisk fredede kulturminner etter hvert kunne legge betydelige føringer for arealbruken, og at antallet objekter kunne bli så omfattende at det ville være til hinder for en ønsket samfunnsutvikling.

I proposisjonen og i komiteens høring ble fredning av kvenske kulturminner løftet fram som en utfordring, spesielt i samiske områder, der kvenske kulturminner normalt skal fredes etter kulturminneloven §§ 15, 19 og 20, og dermed ikke har det samme vernet som samiske kulturminner. Dette ble tatt fram som problematisk. Jeg skal drøfte dette videre i et senere innlegg.

Presidenten: Neste taler er representanten Olav Urbø. – Olav Urbø synes ikke å være i salen. Da går vi videre til neste taler.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:52:01]: SV støtter proposisjonen om endringer i den automatiske fredningsgrensen.

Men når kvenske kulturminner ikke får det samme automatiske fredningsvernet som de samiske, kan det føre til at viktige kvenske kulturminner risikerer å gå tapt. Det er i tillegg vanskelig å skille kvenske kulturminner fra de samiske kulturminnene, fordi den kvenske og den samiske kulturen har vært så tett sammenvevd. Fordi fredningsvernet er så ulikt, er det mye som skulle vært registrert som både kvensk og samisk, som i dag registreres som samisk fordi dette utløser vern.

Sametingets plenum vedtok den 7. desember 2016 at den faste fredningsgrensen også burde gjelde for kvenske kulturminner, etter kulturminneloven § 4 andre ledd. SV støtter dette og fremmer derfor forslag i dag om å be «regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om endring i kulturminneloven slik at det automatiske fredningsvernet også omfatter kvenske kulturminner».

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp det forslaget han refererte.

Representanten Olav Urbø ble kalt opp tidligere, men da hadde han kanskje forlatt salen. Nå er han tilbake – vær så god, Urbø.

Olav Urbø (Sp) [14:53:37]: Eg må berre orsake at eg var ute ein liten tur. Det gjekk litt fort, dette her.

Presidenten: Det skal gå fort unna.

Olav Urbø (Sp) [14:53:46]: Ja, det er bra.

Å ta vare på alle dei flotte kulturminna vi har i dette landet, er viktig og er ei nasjonal oppgåve. Samstundes må vi vere bevisste på at det ein fredar, har ein unik verdi, og at ein ikkje fredar i bulk. Vi må ikkje få ein situasjon der volumet av freda samiske kulturminne vert så høgt at det er til hinder for utøving av primærnæringar og ynskt samfunnsutvikling.

Lovendringa vi handsamar i dag, gjeld automatisk freda samiske kulturminne, der lova fram til no har hatt ei flytande hundreårsgrense, noko som har ført til at talet aukar, og det vil akselerere. Lovendringa set no ei grense for automatisk fredning til år 1917. Dette er òg i samsvar med Sametinget sitt syn. Senterpartiet stør denne lovendringa.

Når det gjeld kvenske kulturminne, er dette eit sær viktig tema. Det er likevel naturleg å ta opp dette i den nye stortingsmeldinga om kulturminnevern. Vår største uro er at auken i talet på freda, verna objekt ikkje vert fylgt opp med tilsvarende midlar. Faktum er at det både i førre stortingsperiode og i inneverande ikkje er trappa opp tilsvarende, noko som betyr at vi ikkje vil greie å nå 2020-måla som vart fastsette i 2005 og stadfesta/justerte i 2013. Formelt vern er lite verdtt viss det ikkje finst ressursar til å gjennomføre praktiske tiltak. Det er berre når dette samsvarar, at ein får eit reelt vern.

Det hastar med å få lagt fram ny stortingsmelding om kulturminnevern og nye nasjonale mål på feltet, m.a. i høve til spørsmålet om kvenske kulturminne, mål som må fylgjast opp i budsjett.

Statsråd Ola Elvestuen [14:55:18]: I dag er samiske kulturminner som er eldre enn 100 år, automatisk fredet, dvs. at bestemmelsene omfatter kulturminner som til enhver tid er eldre enn 100 år. Den flytende 100-årsgrensen for samiske kulturminner ble innført i 1978. På dette tidspunktet hadde samiske kulturminner fra siste del av 1800-tallet og første del av 1900-tallet en særlig betydning som historisk dokumentasjon. Dette gjorde et automatisk fredningsvern i loven nødvendig.

I dag, 40 år etter at loven ble vedtatt, er ikke alle 100 år gamle samiske kulturminner nødvendigvis fredningsverdige, slik de var den gang bestemmelsen kom

inn i loven. Dagens regel er derfor vanskelig å forsvare ut fra formålet. I tillegg innebærer den flytende fredningsgrensen en årlig betydelig økning av fredede objekter.

Den store tilveksten vil også legge betydelig føring på arealbruken i de samiske bosettingsområdene. Dette kan ifølge Sametingsrådet være til hinder for en ønsket samfunnsutvikling.

Det er på denne bakgrunn og gjennom god dialog og et godt samarbeid med Sametinget og Riksantikvaren at regjeringen nå har lagt fram forslag om å endre fredningsgrensen for de samiske kulturminnene. Med en fast grense vil man unngå at kulturminneloven § 4 andre ledd fanger opp samiske kulturminner som ikke lenger er av en slik betydning at det bør ha et automatisk vern i loven. Endringen innebærer at grensen for automatisk fredning av samiske kulturminner settes til år 1917.

Den 6. februar 1917 ble det første samemøtet avholdt i Trondheim. Dette var en viktig historisk hendelse og representerer en milepæl i samisk historie. På denne bakgrunn foreslo Sametinget 1917 som skjæringspunkt for hva som er automatisk fredet, og jeg er enig i at det er naturlig å sette grensen til tidspunktet for en viktig historisk hendelse, akkurat som reformasjonen er grensen for automatisk fredning av øvrige kulturminner.

Jeg vil understreke at yngre samiske kulturminner fortsatt kan vedtaksfredes i tråd med reglene for dette i kulturminneloven. På denne måten vil eventuelle uheldige konsekvenser av å fjerne den flytende grensen fanges opp.

Etter henstilling av Sametinget og Norske Kveners Forbund ble det i de innledende fasene av lovendringsarbeidet vurdert om ikke kvenske kulturminner skal ha samme automatiske fredningsvern som de samiske. Denne lovendringen gjelder det samiske fredningskriteriet. Ved at det settes en fast fredningsgrense, innskrenkes i praksis det automatiske fredningsvernet, fordi tilveksten av nye kulturminner stopper opp. Hvorvidt andre kulturminnekategorier skal ha et automatisk fredningsvern, har derfor ikke vært utredet i denne sammenheng. Vi vil imidlertid komme tilbake med en vurdering av kvenske og andre nasjonale minoriteters kulturminner i den varslede kulturminnemeldingen.

Jeg vil til avslutning si at jeg er glad for at prosessen mellom Sametinget, Riksantikvaren og departement har vært god og konstruktiv, og for at man gjennom registreringsprosjektet når det gjelder automatisk fredede samiske bygninger, også har utarbeidet en forvaltningsplan for disse objektene.

Marianne Haukland (H) [14:58:34]: Da må jeg takke for en god redegjørelse fra statsråden.

I høringen fikk vi også lagt fram utfordringen knyttet til fredning av kvenske kulturminner, spesielt i samiske

områder, da kvenske kulturminner normalt skal fredes etter kulturminneloven §§ 15, 19 og 20. Dermed har ikke disse den samme automatiske fredningen som samiske kulturminner.

Komiteen registrerer at departementet i denne omgang ikke fant det naturlig å fremme forslag knyttet til kvenske kulturminner. Likevel har komiteen foreslått at utfordringen knyttet til kvenske kulturminner bør drøftes i den varslede kulturminnemeldingen.

Komiteen har også registrert at det pågår et arbeid hos Riksantikvaren der kvenske kulturminner er et av satsingsområdene for Riksantikvarens arbeid. Jeg tror jeg snakker for en samlet komité når jeg sier at det er ønskelig at vi i størst mulig grad skal kunne ta vare på viktige kulturminner, og at kvenske etterkommere skal få kunne ta vare på sine kulturminner.

Vi erkjenner at det er en spesiell utfordring med feilmerking av kvenske kulturminner, som også representanten Øvstegård tok opp, spesielt i samiske områder, fordi bruksgjenstander og verktøy har vært svært like, men har hatt forskjellige fredningsmuligheter. Så selv om lovproposisjonen handler om å redusere et litt for sterkt vern av samiske kulturminner, håper jeg at denne behandlingen kan være med på å bidra til et løft for kvenske kulturminner.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:00:23]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten og Olaug V. Bollestad om gjennomgang av grenseoppgangen mellom «mindre» og «større» tiltak i kulturminneloven §§ 9 og 10 (Innst. 306 S (2017–2018), jf. Dokument 8:147 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Haukland (H) [15:01:02]: (ordfører for saken): Vi skal nå behandle forslaget fra Kristelig Folkeparti om gjennomgang av grenseoppgangen mellom «mindre» og «større» tiltak i kulturminneloven §§ 9 og 10. Problemstillingen forslagsstillerne løfter fram, er

spesielt utfordringen jordbruksnæringen står overfor, der kulturminneloven gir forbud om å gjøre inngrep i automatisk fredede kulturminner. En gårdbruker vil ha meldeplikt til kulturminneforvaltningen ved igangsetting av tiltak som kan virke inn på et automatisk fredet kulturminne.

Forslagsstillerne viser videre til at loven pålegger tiltakshaver undersøkelsesplikt etter kulturminneloven § 9 ved planlegging av større private tiltak samt ved reguleringsplan.

Undersøkelser kan konkludere med at tiltaket ikke kan gjennomføres før det er foretatt arkeologisk registrering og eventuell utgraving. For offentlige og større private tiltak skal kostnadene ved slike undersøkelser belastes tiltakshaver etter § 10. Forslagsstillerne viser til at ved mindre, private tiltak vil kostnadene normalt bli dekket av det offentlige. Det blir påstått fra forslagsstillerne at tiltak etter undersøkelsesplikten ved større private tiltak i liten grad blir dekket av det offentlige.

Der er to forslag i saken, forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og SV, og forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslagene er i noen grad like, men begge forslagene sier at man skal se på innlemmelse av mindre tiltak – jeg har ikke tenkt å gå inn på forslagene. Det blir etterlatt et inntrykk av at bare mindre, private tiltak utløser mer støtte fra staten, og at formuleringen utvides til også å gjelde tiltak som i dag faller inn under større private tiltak.

Jeg ønsker å vise til at også større private tiltak etter særlige forhold kan få støtte fra Riksantikvaren. I merknadene og i svarbrevene fra departementet vises det til at søknader om ganske høye summer innvilges fra denne potten.

Jeg vil også påpeke at regjeringspartiene i Jeløya-erklæringen har uttrykt at man ønsker å styrke Kulturminnefondet, sånn at flere private eiere kan få tilskudd til å sette i stand verneverdige eiendommer.

Kristian Torve (A) [15:04:00]: Kulturminnelovens formål sier at det er et nasjonalt ansvar å ivareta spor etter menneskelig virksomhet som grunnlag for vår forståelse og opplevelse av historien som har vært før oss. Men av og til, som Dokument 8-forslaget fra Kristelig Folkeparti påpeker, står loven litt i veien for at nybygging og utvikling kan skje når det er riktig. Å ivareta våre kulturminner er en viktig oppgave, og det er behov for – som forslagsstillerne også skriver – å få en gjennomgang av hva som er større og mindre kulturminner. Vi i Arbeiderpartiet anerkjenner at det må gjøres noe på feltet. Derfor fremmer vi sammen med SV et forslag om å gå gjennom dekningsplikten for gårdbrukere som pålegges undersøkelser etter kulturminneloven,

og vurdere å innlemme «utvidelser og nybygg av driftsbygninger» i bestemmelsen for «mindre, private tiltak».

Komiteen har tidligere vedtatt at regjeringen skal legge fram en stortingsmelding om kulturminner. Arbeiderpartiet mener i hvert fall at det er naturlig at denne problemstillingen må tas med i den meldingen, og at vårt forslag dermed tas opp der.

Presidenten: Da har representanten Kristian Torve tatt opp forslaget han refererte til.

Olav Urbø (Sp) [15:05:31]: Å ta vare på viktige kulturminne er eit viktig samfunnsansvar og viktig for å dokumentere historia vår. Dei aller fleste av dagens nærare 5 850 freda kulturminne etter kulturminnelova er i privat eige – eit stort ansvar for den enkelte og ein stor kostnad. Det viktigaste suksesskriterium for eit vellykka vern er engasjement og økonomisk innsats frå eigar. Å greie det åleine er for mange ikkje mogleg, og det er difor avgjerande at samfunnet stiller opp med økonomiske ressursar.

Dette forslaget handlar om å avklare korleis ein skal definere utvidingar og nybygg av driftsbygningar på alminnelege gardsbruk i høve til dekningsplikt dei vert pålagde etter kulturminnelova §§ 9 og 10. I dag vert det definert som større private tiltak. Dette er tiltak som normalt sett ikkje vert dekte av tiltakshavar, i motsetnad til mindre, private tiltak, der kostnader normalt sett vert dekte av det offentlege.

Å drive gardsdrift er arealkrevjande, og realiteten er at ein kan verte påført store ekstrautgifter ved utvidingar og nybygg, slik som ordninga vert praktisert i dag. Dette er etter Senterpartiet sitt syn ei urimeleg økonomisk byrde i ei næring der lønsemda for mange er under sterkt press. Senterpartiet stør difor representantforslaget, der ein ber regjeringa føreta ein gjennomgang med føremål om at utvidingar og nybygg av driftsbygningar fell inn under mindre, private tiltak – altså forslag nr. 2. Forslaget vert difor fremja.

Senterpartiet varslar òg subsidiær støtte til forslaget frå Arbeidarpartiet og SV, altså forslag nr. 1.

Presidenten: Representanten Olav Urbø har tatt opp det forslaget han refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:07:25]: I dette Dokument 8-forslaget kommer det fram noen ganske gode argumenter for en gjennomgang av grenseoppgangen mellom såkalte mindre og større tiltak i kulturminneloven §§ 9 og 10. Men i forslaget fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti er det også konkludert slik – og jeg siterer fra forslaget:

«sørge for at utvidelser og nybygg av driftsbygninger på alminnelige gårdsbruk faller inn under bestem-

melser for «mindre, private tiltak».»

SV mener at vi først må ha på plass en gjennomgang og en vurdering før vi eventuelt tar det grepet. Derfor er vi med på å fremme et alternativt forslag, som også representanten fra Arbeiderpartiet har nevnt:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med stortingsmeldingen om kulturminnefeltet foreta en gjennomgang av dekningsplikten når gårdbrukere blir pålagt undersøkelser etter kulturminneloven §§ 9 og 10, og vurdere å innlemme «utvidelser og nybygg av driftsbygninger på alminnelige gårdsbruk» i bestemmelsen for «mindre, private tiltak».»

Med det oppfordrer jeg SVs representanter til å stemme for forslag nr. 1.

Grunde Almeland (V) [15:08:44]: Livet kan bare forstås baklengs, men det må leves forlengs, sa Søren Kierkegaard en gang. Kulturminner er bokstavelig talt grunnsteiner for å forstå norsk kulturarv og historie. Det er viktig å ta vare på disse, fordi det sørger for et mangfold og gir både oss og framtidige generasjoner en forståelse av hvordan nordmenn har levd før oss.

For Venstre har det vært viktig å kjempe for bevaring av kulturminner, og hvert år har vi gjort en innsats for å øke kulturminnebudsjettet. Dette har resultert i at bl.a. Fortidsminneforeningen kåret Venstres program til det beste før valget i 2017. Venstre vil utvikle ordninger som motiverer til bevaring av kulturminner og ivaretaking av nye funn. Det kan vi også se igjen i Venstres satsinger i tidligere budsjetter, og vi kan se det i satsingen vi gjør nå i regjering.

Som statsråden har sagt og varslet, skal regjeringen legge fram en ny stortingsmelding som omhandler kulturminner. Det er naturlig at dersom man skal se nærmere på dette forslaget som vi diskuterer her i dag, må det eventuelt tas med inn i det arbeidet. Men det finnes noen utfordringer med det forslaget som foreligger, og det er bl.a. det som går på mindre, private tiltak som i hovedsak retter seg mot private anlegg som omfatter få personer. Landbruket er i så måte næringsdrivende på lik linje med andre næringer, og det kan oppfattes som svært uheldig å favorisere én gruppe næringsdrivende foran andre.

Så er det dette som går på alminnelige gårdsbruk og, generelt, innføring av nye definisjoner og terskler i loven. For hvor går egentlig grensen for hva man skal vurdere som alminnelig? Det tror jeg man kan finne godt ut av, og det er fornuftig at man setter disse tersklene og disse definisjonene gjennom en eventuell melding som kommer.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:11:07]: For jordbrukere kan det å komme i befatning med kulturminner på gården innebære en stor økonomisk belastning.

Av retningslinjene går det fram at bygging av driftsbygning på gårdsbruk ikke faller inn under definisjonen av et mindre, privat tiltak. Gårdbrukerne i de områder av landet som er rike på faste kulturminner, kan derfor etter dagens praktisering risikere store ekstraavgifter til store arkeologiske utgravninger ved utvidelse eller bygging av ny driftsbygning.

Dagens grenseoppgang mellom «mindre» og «større» tiltak kan vanskelig sies å være prinsipielt holdbar og svekker respekten for loven og dens legitimitet. Det er derfor nødvendig med klarere signaler fra lovgiver, og dette har Kristelig Folkeparti tatt opp gjennom dette forslaget.

Det er skuffende at ikke flere partier ser at denne situasjonen er uholdbar, og at det setter enkelte jordbrukere i en uakseptabel økonomisk situasjon. Dette er ikke snakk om en lovendring, men bare en presisering av regelverket, som blir gjort gjennom rundskriv. Det er derfor vanskelig å se at dette er noe som må utsettes til en stortingsmelding om kulturminnefeltet. For bønder som i dag kommer i en vanskelig økonomisk situasjon på grunn av et kulturminne, er det en mager trøst at problemstillingene skal bli vurdert en eller annen gang i framtiden. Jordbruket har i dag om lag 40 000 aktive bedrifter, og hvert år foretar 10–15 pst. av disse investeringer i driftsbygninger. Som forventet i områder med mange faste kulturminner, dukker det årlig opp saker der gårdbrukere blir pålagt økologiske undersøkelser før igangsetting av bygging. I mange tilfeller vil utgifter til en økologisk utgraving være så tyngende for gårdbrukeren at økonomien i utbyggingen faller sammen. Dette er ikke et ønskelig utslag av kulturminnelovgivning og kan virke undergravende på samarbeidet mellom det offentlige og landbruket i kulturminneforvaltningen.

Vi har fremmet et forslag i denne salen. Jeg vil presisere at dersom vårt forslag faller, vil vi subsidiært stemme for forslag nr. 1 i saken.

Statsråd Ola Elvestuen [15:13:38]: I kulturminneforvaltningen som i miljøforvaltningen ellers, gjelder prinsippet om at forurenser – eller i dette tilfellet forbruker – betaler. En som forbruker et felles miljøgode, må altså betale for dette. For kulturminneforvaltningen gjelder det å sikre det vitenskapelige kunnskapsmaterialet gjennom å betale for en arkeologisk undersøkelse, slik at kunnskapen kan tilfalle oss alle.

Ifølge Riksantikvarens rapportering for 2017 ble det fattet vedtak om statlig kostnadsdekning for arkeologiske undersøkelser i 40 saker. Dette er om lag en fjerdedel av alle vedtak der det ble stilt krav om gjennomføring av arkeologiske undersøkelser. Riksantikvaren ga i 2017 tilsagn om statlig kostnadsdekning i 33 saker som gjaldt mindre, private tiltak. Videre ble det gitt tilsagn om stat-

lig kostnadsdekning i sju saker ut fra særlige grunner. Til sammen ble det i 2017 gitt tilsagn om statlig kostnadsdekning i forbindelse med arkeologiske undersøkelser for over 45 mill. kr. 15 av de 40 sakene med statlig kostnadsdekning gjaldt ulike typer tiltak i landbruket.

Dagens praktisering av kulturminneloven § 10 baserer seg på rundskriv utarbeidet av departementet i 2007. Rundskrivet er avgrenset til såkalte mindre, private tiltak. Det er ikke utarbeidet tilsvarende regelverk for særlige grunner, men det er i rundskrivet vist til grenseoppgangen mot offentlige og større private tiltak som faller utenfor dette rundskrivets ordning, og skal fanges opp av ordlyden «særlige grunner» i kulturminneloven § 10.

Jeg mener at det disse tallene viser, er at i det store og hele virker dagens ordning, slik at mange fanges opp av kulturminneforvaltningens saksbehandling og får dekket sine utgifter i henhold til dagens regelverk.

Representantforslaget viser til behovet for en klar grenseoppgang mellom såkalt større og mindre private tiltak i kulturminneloven. Dette er først og fremst gjort i dag ved en utarbeidelse av rundskrivet i 2007 samt med beslutning på grunnlag av forvaltningspraksis i saker på området. Grenseoppgangen mellom større og mindre private tiltak er viktig fordi det bidrar til økt forutsigbarhet og rettssikkerhet ved at like saker blir behandlet likt. Det slutter jeg meg fullstendig til og mener at dagens ordning legger vekt på nettopp det.

Likevel, regjeringen skal legge fram en ny stortingsmelding om kulturminnefeltet. Jeg ser det som naturlig at dette temaet behandles der, og at det legges fram for Stortinget til behandling. Det er gått over 11 år siden rundskrivet trådte i kraft, og det har blitt opparbeidet betydelig erfaring med ordningen. Det er naturlig at disse erfaringene evalueres ytterligere, og at det vurderes om det er slik at praktiseringen av regelverket er for snever. På den måten vil jeg på et bredere grunnlag kunne foreta eventuelle justeringer i dagens ordning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Steinar Reiten (KrF) [15:16:54]: Noe av grunnen til at vi i Kristelig Folkeparti fremmet et representantforslag, var en konkret sak i Rogaland der et ungt ektepar skulle bygge en ny driftsbygning. De hadde fått tilsagn om tilskudd i BU-midler på rundt 700 000 kr, og så får de en regning for arkeologiske utgravninger på omtrent akkurat det samme. Dette er en næring som i realiteten baserer all verdiskaping på jordbearbeiding, og det er på grunn av det en betydelig sjanse for at en kommer borti problematikken. Ser statsråden det åpenbart urimelige i at landbruket som baserer seg på jordbearbeiding, skal bli utsatt for den typen behandling av det offentlige, som her har funnet sted?

Statsråd Ola Elvestuen [15:17:41]: Jeg kan ikke gå inn på den enkelte saken, for klagebehandlingen ligger i departementet og vil få en snarlig avgjørelse.

Når det gjelder selve problemstillingen, er det med det regelverket slik som det er i dag, og som jeg viste til med tallene fra Riksantikvaren, muligheter for å gi statlig støtte, og det gjøres også av særlige grunner. Det jeg imidlertid er enig i, er at akkurat denne avgrensningen kan være vanskelig, og jeg mener det vil være riktig å se på den, om det skal gjøres justeringer når det er behov for det, når vi skal legge fram kulturminnemeldingen som er planlagt, i 2020.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Geir Pollestad (Sp) [15:18:43]: Representanten Urbø har gjort greie for Senterpartiets syn i saka, men eg ønsker òg å knyta nokre kommentarar til det, basert på debatten som har vore.

Det er rett at kulturminne er viktige, og at kunnskap om dei som levde før oss, er viktig. Men omsynet til folk som lever i dag, og som prøver å skapa seg ein god kvar-dag i dag, må heller ikkje verta gløymd. Eg reagerer når eg høyrer representanten frå Venstre i debatten snakka om forskjellsbehandling av ulike næringar. Klart det skal vera forskjellsbehandling av ulike næringar, for desse næringane er veldig forskjellige. Det er stor forskjell på å etablere ein bensinstasjon og å driva eit gardsbruk og bruka jordressursen til å produsera mat.

Eg møter mange bønder som er frustrerte over dette – den konkrete saka som ligg før dette representantfor-slaget. Eg møter bønder som får beskjed om at dei kan få lov til å leggja driftsbygningen på den dyrka jorda, men der det er uproduktivt areal å byggja på, kan det vera ei kokegrop, og difor vert det innvendingar mot det. Eg har møtt ein bonde som stilte eit ganske godt spørsmål, og det var: Her har nokon rydda stein før meg og lagt steinen i ein haug, ei såkalla rydningsrøys. Kvifor skal det at folk har rydda stein her før meg, hindra meg i å rydda stein og utvikla egedomen min i dag?

Eg trur ei statleg finansiering for det fyrste vil reduse-ra den økonomiske byrda for den enkelte. Det er definitivt i storsamfunnets interesse å ta vare på kulturminna, og då er det feil at det er enkeltpersonar som må bera byrda. Ikkje minst vil ei strengare statleg finansiering gjera at ein må prioritera noko meir enn ein gjer i dag. Ein må skilja mellom kva det er viktig å bevare, og kva det er mindre viktig å bevare, på eit tidlegare stadium enn i dag. Og i dei situasjonane der det er den som prioriterer, som òg betaler, eller motsett – at den som betaler, er den som må prioritera – då er viljen til å prioritera ofte større.

Så går det fram av innstillinga at næringskomiteens medlem frå Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet har

gjeve ein kommentar i innstillinga for å understreka næringsperspektivet i dette. Og i alle saker som går mellom vern og bruk, er det viktig at brukens stemme òg vert høyrte.

Marianne Haukland (H) [15:21:58]: Regjeringsparti-ene forstår utfordringen knyttet til statens dekningsgrad etter kravene som er fastsatt i kulturminneloven § 9. Men vi synes løsningen nok ikke er å definere gårdsbruk som noe annet enn det det er. Jeg ønsker også å minne om det statsråden gjorde rede for i sted, om Riksantikvarens dekning av også større private tiltak, av særlige grunner, og at 15 av 40 saker har gått til jordbrukstiltak. Samtidig ser også vi at det av hensyn til folks eiendomsrett og rettssikkerhet knyttet til bruks-eiendom er behov for en gjennomgang av grenseopp-gangen i den nye kulturminnemeldingen. Derfor ønsker jeg å gi en stemmeforklaring her nå til presidenten: at regjeringspartiene kan stemme for forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og SV.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:23:13]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantfor-slag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om en stortingsmelding om norsk næringsmiddel-industri (Innst. 264 S (2017–2018), jf. Dokument 8:122 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [15:23:50] (ordfører for saken): I Dokument 8:122 S, et representantforslag fra flere av Senterpartiets stortingsrepresentanter, ber de regjerin-gen om å legge fram en stortingsmelding om norsk næringsmiddelindustri.

I utgangspunktet er det en ganske vesentlig industri for oss som folk og som forbrukere. Vi er ikke bare én gang, men flere ganger i løpet av dagen innom et eller annet produkt som næringsmiddelindustrien på en eller annen måte har levert til oss som forbrukere. Så det berører oss mye. Det er viktig at det har høy kvalitet, at

det er god effektivitet, og at vi som forbrukere betaler en riktig pris for en vare. Det utgangspunktet er viktig å ha med seg i tankene omkring en stortingsmelding eller ikke om næringsmiddelindustrien.

Det andre er at denne næringen er ganske utfordret i en konkurransesituasjon. Vi har ikke minst sett det i løpet av det siste halve året, da sukkeravgiften og utfordringene knyttet til den har vært et tema innenfor næringsmiddelindustrien. Likeledes har importgrensen på 350 kr gitt utfordringer for næringsmiddelindustrien. Så det er en næring som er veldig utsatt for konkurranse, og det er en sårbar industri.

Det som er det fantastiske med industrien, er at den ikke bare berører oss som forbrukere flere ganger om dagen, den er også stort sett til stede over hele landet, og den sysselsetter svært mange. 51 000 mennesker er på en eller annen måte knyttet til en landbasert industri, enten det er sjømatindustrien, drikkevareindustrien eller næringsmiddelindustrien. Så det er en vesentlig industri for Norge.

Komiteen gjennomførte et seminar i forbindelse med behandlingen av Dokument 8-forslaget, og i seminaret, der de ulike aktørene i tilknytning til næringsmiddelindustrien var representert, ble det samstemt uttrykt at det var behov for å få fram en stortingsmelding om næringsmiddelindustrien. I seminaret kom det også fram at man ikke måtte stanse ved den landbaserte næringsmiddelindustrien, men også ta med den sjøbaserte. Det er relevante spørsmål som kunne vært belyst i en slik stortingsmelding: rekruttering, kompetanse, forskning, digitalisering, robotisering, investeringsbehov i tiden framover, konkurranseforhold osv. – nettopp fordi det er viktig for oss som nasjon og som forbrukere at vi har en konkurransekraft i næringsmiddelindustrien som bærer seg over tid. En stortingsmelding kunne slik sett vært med på å legge viktige premisser for tiden framover.

Det var overraskende at da vi begynte å behandle dette i komiteen, viste det seg at det ikke var flertall for en slik stortingsmelding. Noen mente det var unødvendig, at vi hadde hatt en stortingsmelding som omhandlet industrien, og at de generelle rammebetingelsene kanskje er det viktigste. Det andre var at vi skal ha en handelsmelding, og at det i handelsmeldingen vil være naturlig å berøre næringsmiddelindustrien.

Jeg synes ingen av de svarene er gode nok. Jeg synes næringsmiddelindustrien hadde fortjent en egen stortingsmelding, og ikke minst at en gjennom stortingsmeldingen hadde trukket opp viktige forutsetninger for framtiden. Derfor er det synd at vi i dag ikke samler oss i Stortinget om å be regjeringen lage en slik stortingsmelding – om en næringsmiddelindustri som er usedvanlig viktig for oss som forbrukere, men også for oss som na-

sjon og land, ikke minst med bakgrunn i at den inngår i en komplett verdikjede for bearbeiding av bl.a. mat. På den bakgrunnen er jeg skuffet over at f.eks. Kristelig Folkeparti ikke er med og gir sin støtte til denne stortingsmeldingen. Men det må vi leve med. Jeg håper likevel at vi kan få tilslutning til det mindretallsforslaget som fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, for jeg tror det er mye klokt i å få en stortingsmelding om næringsmiddelindustrien, som er så pass viktig.

Presidenten: Da har representanten Terje Aasland tatt opp forslaget fra mindretallet.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [15:28:44]: Næringsmiddelindustrien er en svært viktig del av næringslivet vårt. Det er den største fastlandsindustrien, og den favner om matproduksjon fra hav og land samt en betydelig drikkevareproduksjon. For både havbruk og landbruk er en solid næringsmiddelindustri en viktig del av grunnlaget for produksjonen. I stor utstrekning kan vi si at det som er godt for næringslivet i Norge, er også godt for næringsmiddelindustrien i Norge. De siste årene har det vært gjennomført et forenklingsarbeid beregnet til å spare næringslivet for 15 mrd. kr, og vi har forpliktet oss til å legge til rette for ytterligere forenklinger som skal spare nye 10 mrd. kr. Dette kommer selvfølgelig også næringsmiddelindustrien til gode.

Videre er innretningen av skattepolitikken slik at den også bidrar positivt og gir næringen større forutsigbarhet og mer konkurransedyktige vilkår. Summen av vår politikk for næringslivet kommer med andre ord alle aktørene til gode.

Det er likevel iblant slik at man trenger et litt ekstra dypdykk i enkeltområder, slik f.eks. en stortingsmelding gir anledning til. Det er derfor prisverdig at forslagsstillerne har oppdaget dette området, men det er, for å låne et uttrykk fra våre ærede konkurrenter, for lite, for sent. Det er allerede to meldinger som Stortinget har hatt til behandling, som har berørt næringsmiddelindustrien. Den ene het Industrien – grønnere, smartere og mer nyskapende, og den andre meldingen het Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon. Disse to, sammen med den varslede handelsmeldingen, gir grunnlag for å si at området allerede er godt dekket av stortingsmeldinger.

Det er også andre prosesser som tar for seg deler av bransjens utfordringer. Blant annet skal vi senere i dag behandle en sak om lov om god handelsskikk samt utredninger av ulike tiltak. Videre har det nylig vært høringer om to ulike utredninger. Den ene het Rapport om etableringshindringer i dagligvaresektoren, og den andre var en utredning om muligheten for å etablere en inngrepshjemmel mot ensidige handlinger. Det er altså mange ulike prosesser og meldinger som sammen med

den næringsvennlige politikken de siste årene gir grunnlag for å si at næringsmiddelindustrien og dens rammebetingelser er godt ivaretatt og er et område som det jobbes kontinuerlig med. Jeg forutsetter at regjeringen kommer til å samle trådene fra de to nevnte utredninger og også se på utredningene som vi ber om senere i dag, i sammenheng når vi skal fatte vedtak om balansert makt i verdikjeden for dagligvarer.

Det er også flertallets forventning at den kommende handelsmeldingen tar opp de områdene som eventuelt ikke allerede er dekket av de nevnte utredninger og de to behandlede stortingsmeldingene.

De aller fleste bransjene i Norge står midt oppe i en stor omstilling. Det er krevende. For at også næringsmiddelindustrien skal klare denne omstillingen og fortsatt drive med innovasjon og utvikling, er det viktig at vi fortsetter med tilpasninger i skattesystemet som fremmer vekst og omstilling, slik vi har gjort til nå. Jeg er glad for at Stortinget også kan være med på å forenkle og forbedre. Det ville være gammeldags å be om et ekstrarbeid på et område som allerede er så godt dekket. Da kan vi heller bruke skattebetalernes penger og offentlige ressurser på en mye bedre måte.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Geir Pollestad (Sp) [15:32:31] (leiar for komiteen): Det går fram av svaret frå statsråden i denne saka at dei siste ti åra har næringsmiddelindustrien vakse og fått 3 600 nye tilsette. Annan industri har hatt eit fall på mesta 30 000 tilsette. Då konkluderer næringsministeren med at dei samla rammevilkåra for næringsmiddelindustrien er gode. Det viser forskjellen på korleis Høgre tenkjer og korleis Senterpartiet tenkjer. Me tenkjer at når ein del av industrien har hatt vekst, då må me leggja til rette sånn at me kan styrkja den veksten fordi nedgangen i annan industri er så stor. Me må satsa på vekst der det er moglegheiter for vekst. Det er eit faktum at industriproduksjonen i Noreg fell. Då bør me koma med politiske motsvar til det.

I industrimeldinga vart næringsmiddelindustrien – som består av 50 000 tilsette og har ei omsetjing på over 200 mrd. kr – behandla i eitt avsnitt. Det er eit avsnitt der regjeringa ganske lettvtint seier at næringsmiddelindustrien vender seg til ein nasjonal marknad. Den nasjonale marknaden er avgrensa, og eigentleg var det det han hadde å seia om den saka. Senterpartiet tenkjer at ein svær del av dei næringsmidlane me bruker i Noreg, er importerte. Kan me leggja til rette for at ein større del av den produksjonen skjer i Noreg?

Komiteen hadde eit seminar der me stilte spørsmål om det var ønskjeleg med ei sånn melding. Me fekk eit svært klart svar frå industrien: Ja, det er ønskjeleg – ein

industri som har brent seg på stortingsfleirtalet sin finnpå-politikk, der ein ei sein natt fann på ei sukkeravgift som ramma dei hardt, og at ein i samband med EØS-avtalens artikkel 19-forhandlingar og utfasing av Jarlsberg-eksporten i WTO, lovde dyrt og heilagt avbøtande tiltak, og så ser ein at ingenting skjer.

Eg forstår godt at industrien ønskjer ei slik melding. Det er ei næring som finst i heile landet, som tek utgangspunkt i primærnæringane, som er komplette verdikjeder. Då burde ein opna for å ha ei eiga melding om dette. Eg forstår godt at regjeringspartia ikkje ønskjer dette. Men det som for meg er den store gåta i det heile, er: Kva tenkjer Kristeleg Folkeparti på i denne saka, som er redd for å få ein samla politikk for næringsmiddelindustrien? Eg synest det er pinleg, og eg synest unnskyldningane og forklaringane med andre meldingar er dårlege, fordi kjerneområdet for det næringsmiddelindustrien held på med, er ikkje bli, behandla i nokon av dei meldingane.

Senterpartiet er for lov om god handelsskikk. Senterpartiet er for ei stortingsmelding om varehandel. Ja, det var til og med Senterpartiet som føreslo at me skulle få det. Senterpartiet har den tilnærminga til politikk at me bør sjå samla på dette. Me bør ikkje finna på eit vedtak ei sein natt rundt forhandlingsbordet når ein begynner å verta skikkeleg trøtt og treng å dekkja inn utgiftene. Ein må leggja eit skikkeleg arbeid til grunn, og Stortinget må ta ei samla behandling av dette. Det hadde eg håpt me skulle få til for næringsmiddelindustrien. Det vil altså ikkje regjeringspartia og Kristeleg Folkeparti ha noko av.

Då har ikkje Senterpartiet noko anna val enn å koma tilbake med eit nytt forslag, der me går gjennom dei tiltaka som me meiner er ønskjeleg å få gjennomført for næringsmiddelindustrien. Det kjem til å verta ei lang liste med konkrete tiltak. Så veit me at nokre vil få fleirtal i Stortinget, nokre vil ikkje få det. Eg meiner det ville ha vore betre å ha ein skikkeleg grundig prosess, der regjeringa først kom med synspunkta sine, og at Stortinget så behandla dette samla. Det er slik me utviklar god politikk for næringslivet i Noreg. Næringsmiddelindustrien er ein bransje i vekst, men det er også ein sårbar industri som fortener at me tek dei på alvor. Det er ikkje noka fillenæring. Det er ei næring som omset for over 200 mrd. kr, og ho hadde fortent større respekt enn det stortingsfleirtalet viser ho i dag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:37:44]: Eg vil først seie at eg synest det er eit godt forslag å få ei stortingsmelding på dette området. Vi har vore gjennom fleire år no der Stortinget har vedtatt ganske ambisjose mål på felt som påverkar dette. På landbruksfeltet har vi vedtatt at vi skal auke sjølvberginga i dette landet, auke

matproduksjonen i takt med befolkningsutviklinga, basert på norske areal. Berre det i seg sjølv – korleis skal vi oppnå det? Det er klart at dette ikkje berre er ein del av landsbrukspolitikken – her må ein tenkje heile næringsmiddelindustrien under eitt. Under behandlinga av havbruksmeldinga kom det – i kjølvatnet av det – ambisjonar om at ein skulle gange matproduksjonen frå oppdrett med fem dei neste ti åra. Det i seg sjølv er jo ein enorm ambisjon, og korleis ein skal handtere det, korleis ein skal sørgje for at dette ikkje berre er ein eksport av råvarer ut av landet, men at det faktisk fører til ein industri i Noreg, er eit nøkkelspørsmål som folk i næringa synest er vanskeleg å halde seg til. Dette er bakteppet, tenkjer eg, for at ein treng ein samordna, større strategi på dette området.

I tillegg kan nemnast at det skjer spennande ting også innanfor andre område. Det blei nemnt teknologi, eller bioøkonomi, der ein utnyttar biologisk avfall og biologiske ressursar til å skape ny industri. Da er det for meg heilt utruleg vanskeleg å forstå, å trengje gjennom den tankerekka som fører til at nei, dette skal vi ikkje ha ein nasjonal strategi for, dette skal vi ikkje sjå i samanheng. Da er eigentleg spørsmålet: Kvifor ikkje? Er det fordi regjeringa ikkje vil jobbe, at dei ikkje ønskjer å få oppgåver frå Stortinget? Er det fordi regjeringa berre vil ha dei oppgåvene dei sjølv finn på, og at dei i alle fall ikkje vil få noko pådytta frå Stortinget, av prinsipp, at dei berre skal finne på ting heilt på eiga hand? Eller er det fordi ein ikkje ønskjer stortingsmeldingar, men heller vil lage regjeringsstrategiar, så ein kan halde Stortinget og det demokratiske nivået unna? For meg er dette berre ville spekulasjonar, men ein stad inni der må nok svaret ligge.

Næringsmiddelindustrien er den einaste industrien som veks i Noreg i dag. Det kan eg godt forklare. Regjeringa vil sikkert ta på seg æra for det, på same måte som at vi har ein landbruksminister som tar på seg æra for at vi har hatt gode avlingar, at vi har hatt gunstig vær for norsk matproduksjon, eller at vi har ein fiskeriminister som har tatt æra for at det er veldig god gyting i Barentshavet, at det har vore god ressurskontroll over tiår, og at vi dermed har mykje fisk i norske farvatn – at dette er regjeringas fortjeneste.

Men viss vi ikkje ser desse tinga i samanheng og har ei bevisstheit om demokratisk forankra strategi for næringsmiddelindustrien – da går spørsmålet over til Kristeleg Folkeparti. Det er på mange måtar Kristeleg Folkeparti som må finne balansen gjennom ønsket frå regjeringa om å få lov til å styre utan Stortingets innblanding. I denne saka har Kristeleg Folkeparti sagt at det er greitt – vi skal ikkje ha ei eiga melding på dette området. Eg er veldig spent på å høyre svaret frå Kristeleg Folkeparti. For meg er det heilt i det blå kva som er den eigentlege

grunngevinga her, og kanskje den beste til å forklare dette er neste talar, så eg gir ordet til han – via presidenten. (Munterheit i salen)

André N. Skjelstad (V) [15:42:02]: Jeg har ikke tenkt å gjøre noe dyddykk i det representanten Reiten har tenkt å si, det får han gjøre selv.

Det er ingen tvil om at dette er en viktig næring, som finnes i hele landet. Jeg blir litt i stuss når jeg hører de to foregående representantene, som begge satt i næringskomiteen også i forrige periode. Da behandlet de både landbruksmeldingen og sjømatmeldingen, der det hadde vært naturlig – hvis de mente at dette var en tapt agenda – å se sammenhenger, som det for min del handler om.

Næringsmiddelindustrien er en del av det som jeg kaller en utvei for landbruket og også innenfor sjømat. Jeg klarer ikke å se at man løser bransjens utfordringer ved å ha x antall meldinger. Senest i fjor hadde vi en debatt i denne salen om landbruksmeldingen. Mye av dette hadde det vært naturlig at man adresserte da. Jeg tror ikke verden har forandret seg så mye siden da. Så er det heller ingen tvil om at mange av de gode innovasjonene er innenfor næringsmiddelindustrien. Det ser vi når vi er på besøk hos dem. Jeg blir forundret over at de – SV og Senterpartiet – er så blottet for å se sammenhengene og hvordan sammenhengene gjør seg gjeldende innenfor næringsmiddelindustrien.

Dette er som sagt komplette verdikjeder. Det handler ikke bare om å frikoble den ene biten, man er nødt til å se helheten. Jeg er ikke så sikker på at det er akkurat det som bringer industrien ut av Norge, at vi ikke henger med. Jeg tror at vi i større grad er nødt til å kunne samordne og tenke i større sammenhenger enn bare å dukke ned i hver enkelt bit av næringsmiddelindustrien.

Så er det også interessant det som representanten Pollestad klarte å adressere til Kristelig Folkeparti på nytt, finn-på-politikk, kalte han det – finn-på-politikk. Sukkeravgiften har representanter fra Senterpartiet over tid fremmet ganske mange ganger i denne sal som såkalt fornuftig politikk. I fjor var det plutselig opportunt å si at dette ikke var Senterparti-politikk, fordi Kristelig Folkeparti kom med det.

Så mener jeg helt og holdent, likeens som mange av høringsinstansene som vi hadde inne, at dette ikke er bra. Jeg håper at det går an å få det justert. Men jeg må si at korttidshukommelsen til Senterpartiet er til dels svært dårlig.

Steinar Reiten (KrF) [15:45:19]: Jeg registrerer at det er knyttet stor spenning til innlegget fra Kristelig Folkeparti. Det er hyggelig, for det viser at mange i salen erkjenner at vi for tiden har en viktig rolle å spille i norsk politikk. Jeg kan forsikre representanten Pollestad om

at det skal mer til for å skremme Kristelig Folkeparti enn at andre partier ønsker en stortingsmelding. Jeg skal i det følgende prøve å gjøre greie for hvorfor vi mener at det nå ikke er nødvendig, ut fra de uavhengige og selvstendige vurderingene som vi har gjort.

Næringsmiddelindustrien er viktig for Norge og er vår største fastlandsindustri, som sysselsetter om lag 51 000 mennesker innenfor landbasert industri, sjømatbasert industri og drikkevareindustri. Næringsmiddelindustrien representerer et mangfold av bedrifter som er etablert over hele landet, og er av stor betydning for landets verdiskaping. Bedriftene foredler råvarer fra bl.a. norsk landbruk og fiskeri og er derfor av vesentlig betydning også for primærnæringene. Næringsmiddelindustrien er konkurranseutsatt og er avhengig av langsiktige, forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser. Denne industrien står sentralt innenfor bioøkonomien og i det grønne skiftet, og det er viktig å legge til rette for økt verdiskaping og framtidsrettede arbeidsplasser i næringen. Økt produksjon og verdiskaping, med utgangspunkt i verdikjeden for mat, vil være en viktig del av løsningen knyttet til globale utslipps- og ressursutfordringer, samtidig som det gir fastlandsøkonomien flere ben å stå på.

Det er ingen tvil om at næringsmiddelindustrien er en viktig del av norsk industri. Den er likevel vanskelig å skille fra annen industri når det gjelder rammevilkår og politikk. Industripolitikken var oppe til drøfting i fjor i forbindelse med industrimeldingen. Næringsmiddelindustrien var omtalt, men ikke utdypet mer enn annen industri. Landbrukspolitikken var oppe til drøfting i fjor i forbindelse med landbruksmeldingen, og resten av varekjeden ble omtalt. Den fiskebaserte næringsmiddelindustrien, som trolig har størst vekstpotensial, var omtalt i sjømatindustrimeldingen i 2016 og også i påfølgende fiskeripolitiske saker.

Skal vi bestille en stortingsmelding – med alt det arbeidet som ligger bak – må vi ha en klar formening om hvor vi skal med den. I denne sammenheng framstår det som at mange av problemstillingene er behandlet i nylig behandlede saker, eller ikke kan løsrives fra rammevilkår for øvrig.

Den kanskje viktigste problemstillingen for næringsmiddelindustrien er spørsmålet om maktforholdene i verdikjeden for mat. Den saken skal også debatteres i dag, i forbindelse med Dokument 8:170 S for 2017–2018. Når en samlet komité har levert en bestilling om problemstillingen, er dette heller ikke noe som trengs å belyses nærmere gjennom en stortingsmelding.

Konklusjonen fra Kristelig Folkepartis side blir derfor at det ikke er behov for en stortingsmelding om næringsmiddelindustrien nå. Kristelig Folkeparti vil derfor ikke støtte forslaget.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:48:56]: Vil regjeringen styre uten Stortinget? Det er selvfølgelig en fristende tanke av og til, når man sitter i en mindretallsregjering – men det ville jo vært et demokratisk mareritt. Hvis det var begrunnelsen, eller hvis Kristelig Folkeparti var så innmari lettskremte, skulle man jo tro at Kristelig Folkeparti ikke så ofte som de gjør, fant sammen med opposisjonen i saker, men det gjør de altså. Så jeg tror rett og slett ikke det har noe med det å gjøre.

Jeg tror det har noe å gjøre med det som blir sagt i salen her, og som også er konklusjonen i både flertallsmerknadene og mitt svar til komiteen, som ikke er en prinsipiell motstand mot at man skal ha en stortingsmelding om næringsmiddelindustrien – på ingen måte noen nedvurdering av næringsmiddelindustrien som sådan, som er en viktig, stor fastlandsnæring for Norge – men som rett og slett er en vurdering, at gitt hva komiteen har behandlet tidligere, gitt f.eks. rammer lagt gjennom både landbruksmeldinger og fiskeri- og industrimelding, er det ikke riktig tidspunkt nå. Og hvis man har lyst til å se på glasset som halvfullt istedenfor halvtomt – det er vel ikke akkurat opposisjonens sterke side – kan man jo vurdere å ta det som en slags positiv invitt og si at her er det i hvert fall en åpning for at en gang senere kan det godt hende det er riktig tidspunkt, at vi også vurderer det dit hen at det vil være fornuftig.

La meg bare si litt om selve industrien. Vi har en livskraftig næringsmiddelindustri. Vi har mange solide bedrifter over hele landet. Sysselsettingen i næringsmiddelindustrien har også økt, det er bra. Så må det være rimelig å si at også rammebetingelsene for næringsmiddelindustrien er gode, tilsvarende rammebetingelsene for norsk industri generelt. Det betyr ikke at de ikke kan bli bedre. Hvis vi ikke ville ha bedre rammebetingelser for næringsmiddelindustrien og norsk industri generelt, kunne vi jo abdisert fra Nærings- og fiskeridepartementet, og regjeringspartiene kunne gitt fra seg taburettene til opposisjonen. Men det ville det neppe blitt bedre næringspolitikk av.

De viktigste endringene for næringsmiddelindustrien – som for andre – er generelle rammevilkår. Det er arbeidsreguleringer, det er forskningspolitikken, det er muligheten til å utnytte forskningssystemet, og ikke minst er det kompetansepolitikken. Næringsmiddelindustrien er en stor lærlingnæring i Norge. Det er viktig, vi trenger gode fagarbeidere også her.

Bare for å nevne noen av de tingene som er gjort: Skatter og avgifter i Norge har gått ned, ikke opp, som de ville gjort med en annen regjering. Vi har forenklet for næringslivet. Det betyr ikke at alt er ferdig. Igjen: Vi fortsetter arbeidet, men med rundt 15 mrd. kr i forrige periode og ytterligere ambisjoner i denne perioden.

Vi bruker mye tid nå på å bygge opp igjen industrinasjonen Norge. Den har selvfølgelig aldri vært borte, men lenge var det slik at man ikke skulle snakke om en aktiv industripolitikk. Det er kanskje grunnen til at det ikke kom noen stortingsmelding om norsk industri på mange, mange år. Det innebærer ikke bare overordnede virkemidler som forskning, innovasjon, ny teknologi, at industrien skal få tilgang til kompetent arbeidskraft, økning i næringsrettet forskning og innovasjon, men også prosjekter for digitalisering, katapultordning – den type ting – og en stor satsing på fagskoleutdanning, lærlinger og ikke minst nye fagområder for yrkesfagopplæringen i skolen, som er veldig viktig for næringsmiddelindustrien.

Generelt: Alt i alt har vi en næringspolitikk med gode, generelle rammebetingelser. Det gjelder også for næringsmiddelindustrien. I sum har det gitt oss en solid næringsmiddelindustri i Norge. Alt i alt – når vi ser på situasjonen nå – er mitt innspill det samme som i flertallsmerknadene, nemlig at akkurat nå ser vi ikke behov for en egen stortingsmelding om næringsmiddelindustrien.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [15:53:17]: Det er artig å høre på statsrådets selvsagt. Jeg må minne om at det var aldri regjeringens eget ønske å skrive en stortingsmelding om industrien. Det ble de påtvunget av et flertall i Stortinget. Hadde det vært opp til regjeringens landbrukspolitikk, hadde det vært svært liten matindustri i Norge, for mantraet deres har nettopp vært å bryte ned tollbarrierene. Så stoltheten kan kanskje tones noe ned.

Jeg har lyst til å snakke om tydelighet, for det er viktig. Vi har en fragmentert stat overfor næringsmiddelindustrien, og næringsmiddelindustrien er en fragmentert industri. Det er min påstand. Den består av Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet, ikke minst Næringsdepartementet med næringsministeren, helseministeren og ikke minst finansministeren. En rekke ulike meldinger har vært innoom dette lite grann – det er bra og viktig. Derfor er mitt spørsmål: Hvem i regjeringen er det som har et helhetlig ansvar for næringsmiddelindustrien og dens rammebetingelser fra sjø til land?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:54:24]: Representanten Aasland er en så pass rutinert politiker at jeg tror – jeg mistenker i hvert fall – at han også vet svaret på dette. Det er slik for alle bransjer i Norge at forskjellige deler av deres interessefelt kan ligge under forskjellige departementer. La meg bare ta det mest åpenbare: Som næringsminister har jeg ansvar for virkemiddelapparatet. For øvrig er jeg enig i at i for stor grad er staten fragmentert, og det er for vanskelig å finne fram, men la nå

det være en diskusjon til en annen gang. I min forrige jobb var jeg kunnskapsminister. Da hadde jeg ansvar for veldig viktige deler av rammebetingelsene for norsk næringsmiddelindustri, ikke minst lærlingordningen og forskning og utvikling. Tilsvarende har samferdselsministeren ansvar for – for øvrig med tidenes samferdsels-satsing – at man har samferdselen på plass.

Jeg forstår at en stortingsmelding kunne samlet alle disse trådene, men mitt poeng er at vi samler også mange av de viktige trådene for næringsmiddelindustrien gjennom andre meldinger og andre dokumenter.

Terje Aasland (A) [15:55:26]: Jeg synes det er bra at næringsministeren er så pass ærlig og sier at det kan være utfordringer med en fragmentert stat, og at det er en fordel å være tydelig. Men nettopp overfor næringsmiddelindustrien, som har sine utfordringer, og som har sine muligheter også, ville det ikke vært en fordel å samle dette i ett dokument, fått én behandling i Stortinget – en felles tilnærming til fremtiden og de mulighetene som faktisk ligger der?

Jeg har lyst til å utfordre på ett område, fiskeindustrien, som er et av de områdene hvor vi har stor mulighet, men samtidig en av de største utfordringene: Hva vil næringsministerens viktigste tiltak overfor fiskeindustrien være i den nærmeste framtid?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:56:10]: Jeg er ikke uenig i at av og til kan det være fornuftig å samle trådene i en stortingsmelding. Bare så det er sagt, er det ikke sånn at for enhver bransje som er viktig for Norge, skal vi automatisk ha en egen stortingsmelding. Grunnen til at det er et viktig prinsipp, er nettopp at selv om vi ikke skal ha en gammeldags næringsnøytral politikk i ordets verste forstand, er det kanskje aller viktigste at vi har noen overordnede virkemidler som treffer alle. Vi lager ikke nødvendigvis en egen stortingsmelding for hver eneste bransje vi har i Norge, og det synes jeg heller ikke vi burde gjøre.

Når det gjelder fiskerisiden, er tilbakemeldingene jeg får når jeg møter fiskeribedrifter, for det første: Ikke tull med EØS-avtalen og markedsadgangen vår. Det bør samarbeidspartiene til Arbeiderpartiet merke seg. Så er det skatt og avgift, norsk eierskap, leveranse av råstoff og ikke minst samferdsel det jeg får flest tilbakemeldinger om. Nå har jeg riktig nok bare vært statsråd i dette departementet et halvt år, så det kan godt hende det i det neste halvår kommer helt andre typer tilbakemeldinger.

Geir Pollestad (Sp) [15:57:24]: Ein føreseieleg næringspolitikk inneber òg føreseielegheit knytt til skattar og avgifter. I løpet av det siste halve året har næringsmiddelindustrien med få vekers varsel fått ei avgiftsrek-

ning på 2 mrd. kr frå fleirtalet i Stortinget. Då er vel eigentleg mitt spørsmål til næringsministeren: Opplever næringsministeren at næringsmiddelindustrien har vore utsett for ein stabil og føreseieleg næringspolitikk det siste halve året?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:58:02]: Det representanten Pollestad spør om, er om jeg mener den ideelle måten å lage politikk på, er at det kommer skatte- og avgiftsforslag gjennom budsjettprosessen. Noen ganger er det nødvendig, men i den ideelle måten å lage politikk på er det ikke det. Det er ikke noe vanskelig å forstå at sukkeravgiften – selv om det er riktig som representanten fra Venstre sa her, at det også har vært andre partier som har luftet denne ideen tidligere – kom relativt brått på, i hvert fall bråere enn man er vant til. Det er også sånn, som jeg har sagt tidligere i denne salen – selv om her er det også store penger involvert, så budsjettet må jo gå i hop – at regjeringspartiene er interessert i å diskutere om vi kan se på andre innfallsvinkler og andre måter å gjøre dette på.

Det må også bemerkes, helt til slutt, at med denne regjeringen går skatter og avgifter forutsigbart ned. Alternativet er en politikk hvor skatter og avgifter går forutsigbart opp, og det er riktignok forutsigbart, men skatter og avgifter blir allikevel høyere for eierne av arbeidsplasser, f.eks.

Geir Pollestad (Sp) [15:59:06]: Me kan jo diskutera om 2 mrd. kr opp er at avgifter går ned. Eg meiner det er at dei går opp.

Komiteen var i Brussel og hadde møte med ESA. Der fekk me eit veldig godt råd som eg vil dela med statsråden, nemleg at det er ein fordel at skattar og avgifter vert greidde ut før dei vert innførte. Det ønskjer eg å formidla vidare.

Komiteen var òg i Sverige. Der fortalte dei at dei heldt på med livsmedelindustrien, fordi dei såg eit potensial for vekst innanfor næringsmiddelindustrien.

Noregs svar på det, er å gje momsfrigatak for svensk næringsmiddelindustri som ønskjer å selja varer til Noreg, i form av momsfrigatak for varer under 350 kr. Eg gjentek spørsmålet mitt igjen: Opplever statsråden at næringsmiddelindustrien er utsett for ein stabil og føreseieleg skatte- og avgiftspolitikkk det siste halve året?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:00:01]: Sukkeravgiften gjelder ikke absolutt alle i næringsmiddelindustrien. For å svare på en litt flåsete måte: Når en representant for Senterpartiet anbefaler en Høyre-statsråd å lytte til ESA, lytter jeg. Det er et godt innspill.

Rammene rundt rammebetingelsene endrer seg også, og en av de tingene vi ser har virkelig økt kraftig, er netthandel og netthandel over landegrensene. Vi vet at

EU jobber med et forslag om i 2021 å innføre moms fra første krone. Vi ser også at der man for noen år siden hadde en tollfrigrense – altså momsfrigatak for utenlandske varer, med begrunnelsen at det var viktig for forbrukerne og ikke byråkratisk – hadde man kanskje ikke tatt høyde for at netthandelen skulle vokse og sannsynligvis kommer til å vokse. Alt det er gode argumenter for å ha et pragmatisk forhold til f.eks. 350-kronersgrensen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:01:16]: Eg vil takke statsråden for eit interessant innlegg. Eg beit meg spesielt merke i – slik eg forstod statsråden – at det ikkje på dette tidspunktet er noko grunnlag, slik statsråden vurderer det, for å gå vidare med ei melding. Slik eg hørde det, er det ikkje det akkurat no, ein må berre kome på det sjølv først, kunne ein tolke det som – sagt med litt glimt i auget.

Det fekk meg til å tenkje litt på kva det er som vil avgjere om regjeringa sjølv vil kome på ein tanke om å lage ei eiga melding om næringsmiddelindustrien. Kva type endringar er det som da vil skje som vi ikkje ser i dag? Snakkar vi her om tid, eller snakkar vi om aspekt? Kan han seie litt om kva vurderingar ein har gjort? Kva tid kjem det i så fall ei næringsmiddelindustrimelding?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:02:18]: Det er ikke slik at Næringsdepartementet i all hemmelighet nå har begynt arbeidet med en næringsmiddelindustrimelding og så kommer til å legge den frem, bare for å unngå at Stortinget skal pålegge det. Det er ikke det som er vurderingen som ligger bak, så det går ikke an for meg å si noe nærmere om hva som skal til, og hvilke forutsetninger som må endre seg.

Vi har etter en samlet vurdering gitt tilbakemelding til komiteen om at vi mener at det ikke er behov for dette nå. Mitt poeng var bare å understreke at det ikke er noen prinsipiell motstand mot å ha en slik stortingsmelding en eller annen gang, men summen av hva Stortinget har behandlet tidligere, at det er en industri som har potensial, men som også går godt, og at vi har behandlet store saker i både dette og forrige storting som omhandler nettopp rammevilkår som også er viktige for næringsmiddelindustrien, gjør at vi mener tidspunktet ikke er riktig.

Det handler rett og slett om å ikke tolke mer inn i det enn det som ligger i svaret.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [16:03:33]: Noen svar fra statsråder er mer interessante enn andre, og det næringsministeren sa her, var ganske interessant – han ønsker seg ikke en «gammeldags, næringsnøytral politikk». En næringsnøytral politikk er akkurat det samme som en liberalistisk politikk. Det vi i Stortinget da trenger å finne ut av – når statsråden ikke ønsker seg denne

gammeldage, liberalistiske politikken – er hvordan han jobber for at regjeringen som kollegium skal bli mer framtidsrettet og drive en aktiv politikk med base i det norske folkestyret. For i denne regjeringen har vi Jon Georg Dale, som er uttalt liberalist og dermed en forkjemper for denne gammeldage, næringsnøytrale politikken. Og nå har vi akkurat fått Tor Mikkel Vara inn i regjeringen, enda en liberalist. Hvordan bekjemper statsråden denne liberalismen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:04:37]: Jeg vil for øvrig heller ikke føre en gammeldags, selektiv statsstøt-tepolitikk. Men hvis jeg ikke husker feil – jeg må ta forbehold om at dette ikke er noe jeg har lest meg opp på akkurat i det siste – var vel den første regjeringen som brukte begrepet næringsnøytral, iallfall beskrev det som politikk, Stoltenberg I-regjeringen, eller en tidligere Arbeiderparti-regjering. Uansett – en liberalistisk politikk er det ikke snakk om i Norge.

For meg er svakheten ved en næringsnøytral politikk at man later som om man kan bytte ut et hvilket som helst land med Norge. For eksempel har regjeringen sagt at vi skal satse på hav. Vi gjør ikke det fordi vi er et hvilket som helst land, vi gjør det fordi vi er Norge. Vi har en lang kystlinje, lange tradisjoner, et stort kompetansemiljø, komplette klynger for dette. Det er altså ikke en næringsnøytral politikk. Da ville vi sagt at vi satser på forskning, og så får et hvilket som helst prosjekt som er bra, på et hvilket som helst område, bli løftet opp. Jeg har ikke hatt noen problemer med å overbevise kolleger i Fremskrittspartiet om det, for å si det forsiktig.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [16:05:53]: Eg vert litt oppgjeven når det i debatten nærmast vert flåsa over kva 2 mrd. kr i auka avgifter over natta for ein industri betyr av negative ting – i form av tapte inntekter, i form av tapte arbeidsplassar.

Det er laga ei historie om at Senterpartiet sjølv har fremja dette forslaget i Stortinget. Då vil eg be dei som fremjar den typen påstandar, om å visa i kva alternativt budsjett eller alternativt revidert budsjett Senterpartiet har lagt inn ein avgiftsauke på sukker på 2 mrd. kr. Det er rett og slett ikkje sant.

Så til eit anna punkt som har vore oppe: Det har vore peika på f.eks. sjømatindustrimeldinga. Ja, sjømatindustrimeldinga var ei god melding, ein god diskusjon. Men hovudfokuset i sjømatindustrimeldinga stoppa på kaitanten. Det handla eigentleg mest om det som skjedde før den tid. Difor hadde det òg for fiskeriindustrien vore

viktig å få ei slik stortingsmelding, og eg oppfattar at den delen av industrien er positiv til ei stortingsmelding.

Det vert òg peika på at det finst ei rekkje andre meldingar. Ja, det finst ei landbruksmelding, det finst ei stortingsmelding om varehandelen, det finst ei industrimelding, og me skal seinare i dag diskutera lov om god handelskikk. Desse har det til felles at det ikkje var initiativ frå regjeringa som gjorde at dei kom, det var eit vedtak i Stortinget som la opp til det.

Eg registrerer at fleirtalet i Stortinget har veldig klare meiningar om kvifor ei slik melding ikkje er rett å koma med no. Eg registrerer òg at ein samla næringsmiddelindustri har eit anna syn, at ei slik melding ville ha vore eit gode.

Til slutt: Me får ta med oss det som er positivt, og eg fann det oppløftande då eg høyrde kommentaren frå næringsministeren om subsidieringa av importvarer, at han meiner det er gode grunnar for å fjerna ho – at 350-kronersgrensa har gjeve urimelege utslag. Det er ei vurdering som Senterpartiet fullt og heilt deler. Me vil alltid i Senterpartiet vera imot å bruka statlege pengar på å subsidiera utanlandske arbeidsplassar på kostnad av norske. Me ønskjer å bruka innsatsen vår på å satsa på norske arbeidsplassar, i Noreg, for å bruka den verdikjeda me har i dag, og byggja ho vidare oppover – slik at ein kan auka verdiskapinga, ikkje redusera ho.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:09:02]: Eg trudde ikkje dette skulle bli ein såpass mangslungen diskusjon, men debatten grip tak i veldig mange av dei viktige spørsmåla vi står overfor i norsk næringspolitikk. Det er mange gode grunnar til å sjå desse næringane i samanheng og å sjå heile næringsmiddelindustrifeltet under eitt. Berre for å ta det litt skjematisk: Resultatet av sjømatindustrimeldinga, som eg òg var med på å behandle, var at veldig mange av dei viktigaste forslaga til regjeringa blei nedstemde, Stortinget ville ha ei anna retning på det feltet. Det har vi enno ikkje sett resultat av i praktisk politikk. Det har ikkje vore noka direkte oppfølging av den innstillinga som Stortinget kom med. Både Venstre og Kristeleg Folkeparti var med på å stemme saman med opposisjonen for ei anna retning, bl.a. imot ulike liberaliseringsforslag for fiskeria som regjeringa foreslo.

Jordbruksmeldinga som vi behandla sist vår, er òg eit godt eksempel på at ein ikkje finn sjølve politikken i meldinga, men i innstillinga. Det var opposisjonen – fleirtalet på Stortinget, som ikkje sit i regjering – som definerte kva jordbrukspolitikken skal vere. Der sette ein òg eit heilt anna ambisjonsnivå enn det regjeringa sjølv hadde lagt opp til.

Til saman burde det vere openbert for alle at å ta dette vidare og sjå desse nye føresetnadene som Stortinget

har brakt på bordet – med eit høgare ambisjonsnivå enn det regjeringa har lagt til grunn i ein næringsmiddelindustriell samanheng – i alle fall burde vere i opposisjonen på Stortinget si interesse.

I tillegg har vi hatt ei behandling av ei industrimelding, med kanskje ein av dei kortaste debattane vi har hatt her på Stortinget. Det var ei industrimelding med ganske gode analysar, men med veldig lite handling, og industrien generelt opplevde at det kom lite forpliktande ut av det som ville endre rammevilkåra for dei.

Vi har framleis til gode å få ei forklaring frå regjeringa om at skattelette til dei aller rikaste har ført til betre kår for næringslivet i Noreg. Vi har ikkje klart å finne økonomar som kan påvise ein slik samanheng. I ein situasjon der vi ser at industrien taper terreng, der det er nedgang i alle industrigreinene bortsett frå næringsmiddelindustrien, der råvarene som blir produserte i Noreg, går ubearbeidde ut, og der det ikkje er noko teikn til eit grønt skifte som kan ta att inntektstapet frå olje og gass, er det for meg påfallande at ein ikkje i alle fall prøver å ta tak i dette feltet i samanheng.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [16:12:18]: Spørsmål om arbeidsplasser og trygghet er de to store samfunnsproblema i årene som kommer. Og fra begge disse to viktige problemstillingene for landet vårt går det en rød tråd til trygg mat og drikke.

Det var rett og slett overraskende da vi oppdaget at det ikke var en enstemmig komité som ønsket seg en stortingsmelding om dette viktige feltet. Vi trodde til og med at det kanskje ble en ytterligere forbedring av forslaget som lå til grunn, for på høringen var det entusiasme rundt at vi skulle få sjømaten inn i dette forslaget. Så skjedde ikke.

Det ble stilt et spørsmål her: Hvorfor skal vi ha en sånn melding? Jo, la meg gi noen aktuelle eksempler på hvorfor det er viktig med økt kunnskap om trygg mat og drikke i landet vårt.

På starten av forrige stortingsperiode reiste Vidar Helgesen ned til Brussel for å fjerne det grunnlaget som den rød-grønne regjeringen hadde forsterket for å ha produksjon av trygg norsk melk og meieriprodukter fra hele landet vårt. Heldigvis ble Høyre og Fremskrittspartiet stoppet i Stortinget, noe som gjør at vi fortsatt kan ha arbeidsplasser over hele landet. Det er ett eksempel på hvorfor det er viktig å ha kunnskap om disse sammenhengene.

Men vi har enda flere eksempler på hvorfor trygg mat og drikke kommer til å bli en stadig viktigere del av samfunnsdebatten og livene våre de neste årene. Bare tenk på hestekjøttskandalen, som dreide seg om merking, og som viste hvor sårbare vi er hvis vi ikke har kontroll på hva som er i produktene. Eller tenk på den mislykkede

liberalistiske politikken som har rammet Danmark, med antibiotikaresistens i en industrialisert svineproduksjon, eller på at det ble eksportert bedrevet biffkjøtt fra Brasil. Alle disse tre eksemplene viser hvor viktig både et sterkt jordbruk og en trygg og god næringsmiddelindustri er – en verdiskaping som kommer oss alle til gode.

En god og sterk næringsmiddelindustri er faktisk den avgjørende infrastrukturen for at vi skal kunne ha den type verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet vårt. Hva vil eksempelvis skje dersom det ikke er meierier og slakterier rundt omkring i landet vårt? Jo, det blir praktisk umulig å utnytte de jordressursene som ligger spredt i landet vårt, hvis vi ikke har en infrastruktur som kan ta imot primærproduktet.

Det er altså mange gode argumenter for hvorfor vi trenger mer kunnskap og større engasjement på dette feltet.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [16:15:34]: Jeg vil begynne med en liten kommentar til representanten Pollestad's innlegg, hvor han nok valgte sine ord med ekstrem omhu. Han sa at det aldri har vært noen i Senterpartiet som vil øke sukkeravgiften med 2 mrd. kr. Da er det vel 2 mrd. som er det springende punktet, for hans kollega Kjersti Toppe sa at den må økes kraftig, at det er mye å gå på, og at den kan brukes i mye større grad enn hittil. På toppen av det hele sa hun jammen, oppsummert, at det kommer til å bli et populært tiltak. Det siste tror jeg vi kan være enige om i hvert fall går an å diskutere.

Kort innom sjømatmeldingen – jeg glemte den i mitt første innlegg. Da jeg oppsummerte alle de ulike meldingene, alle de ulike rapportene og alle de ulike prosessene som er i gang, klarte jeg å glemme sjømatmeldingen. Nå sa representanten Pollestad at den var utrolig viktig, og det er jeg veldig enig i, den burde jeg selvfølgelig også tatt med. Men den var åpenbart ikke viktig nok til at Senterpartiet husket å ta med sjømatnæringen i sitt opprinnelige representantforslag. Men det er fort gjort å glemme.

Debatten i dag har handlet litt om hvem som har copyright på å si at vi ser ting i sammenheng. Jeg vil si at å samle ulike rapporter, ulike stortingsmeldinger, ulike pågående prosesser og se dem i sammenheng – vel, det er nettopp det. Hvis man derimot skal si at melding er målet, er det å fragmentere det hele, spør du meg.

Så blir det hele tiden vist til at bransjen ønsker seg denne meldingen. Ja, hvis man spør en bransje: Ønsker dere en egen melding?, vil nok veldig mange i den bransjen svare ja. Men hvis man spør den samme bransjen: Ønsker dere en skatteinnretning som gir dere skattelette over tid?, vil de også svare ja. Hvis man spør: Ønsker

dere mer forenkling, som gjør at dere sparer penger og tid til å drive med kjernevirksomheten deres?, vil de svare ja. Hvis man spør: Ønsker dere kompetanseheving for dem som skal jobbe hos dere i fremtiden?, vil de svare ja. Hvis man spør: Ønsker dere mer fokus på forskning og innovasjon?, vil de svare ja. Men hvis man spør: Ønsker dere at vi skal gjøre noe med EØS-avtalen?, vil de svare nei. Det er ikke sånn at fordi bransjen sier noe ett sted, så er det en meny man kan plukke fra. Enten lytter man til bransjen, eller så lytter man ikke til bransjen.

Jeg tror allikevel vi ser hvor det havner i dag. Det er ikke behov for en egen melding om næringsmiddelindustrien per nå, og jeg er glad for at vi lander på det her i salen i dag.

Terje Aasland (A) [16:18:15]: Jeg synes – til siste taler – at det å være så entydig i sin konklusjon om at det ikke er behov for en egen stortingsmelding om næringsmiddelindustrien, står noe beundringsverdig igjen etter denne debatten, ikke minst etter statsrådens – skal vi si – forsøk på å være i hvert fall konstruktiv i sin tilnærming til et viktig tema.

Jeg står for og mener at det hadde vært gunstig å få en stortingsmelding om en fragmentert og viktig industri for oss som forbrukere, men også for oss som nasjon, og ikke minst om en fragmentert næringsmiddelindustri som møter en fragmentert stat. Det synes jeg næringsministeren selv redegjorde godt for. I regjeringen er det kanskje næringsministeren som er en av de statsrådene som har minst ansvar for næringsmiddelindustrien. Jeg vil påstå at fiskeriministeren har et langt større ansvar for sjømatindustrien, og at landbruksministeren har et betydelig større ansvar enn næringsministeren for kjøttindustrien, meierisektoren osv. Det å se ting i sammenheng og i tilknytning til industribegrepet, handelsbegrepet osv. i tilknytning til næringsministeren ville jeg sett på som en styrke. Slik sett er mindretallets ønske om å få en stortingsmelding om næringsmiddelindustrien – og at de slik sett utfordrer næringsministeren – også en oppbygging av næringsministeren når det gjelder næringsmiddelindustrien. Han ser det selv, men representantene i salen fra det samme partiet ser det kanskje ikke.

Jeg synes også han har en god tilnærming til dette med 350 kr-grensen. Det viser også, som et annet eksempel når det gjelder sukkeravgiften, hvor lett det er å ødelegge mye for viktige næringer i Norge. Jeg tror, når vi nå opplever masseimport av f.eks. brus – Bryggeriforeningen er betydelig utfordret – at det nettopp er 350 kr-grensen som er årsaken til det. Da synes jeg det er godt å registrere at næringsministeren sier at han har et pragmatisk forhold til det. Jeg håper at regjeringen besinner seg og fjerner denne grensen når det blir foreslått

i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det mener jeg er på sin plass for å bygge opp under næringsmiddelindustrien og bryggerinæringen, men dette er også uttrykk for at det hadde vært en fordel å få en helhetlig stortingsmelding om næringsmiddelindustrien til Stortinget.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [16:21:03]: Berre ein kort merknad knytt til det som vart sagt, at me har lagt fram eit veldig snevert forslag. Senterpartiet sin tanke har heile tida vore at ei stortingsmelding om næringsmiddelindustrien skulle omfatta både den produksjonen som er basert på landbruket, og det som vert produsert basert på sjøen. Me har òg i forslaget skrive at det er ein «industri for produksjon av matvarer både fra landbruk og fiske, samt drikkevarer». Høgre kan gjerne gjera eit poeng av at me ikkje hadde skrive opp-drettsartar inn i det, men det har heile tida vore intensjonen vår.

Så vil eg takka saksordføraren for å ha gjort ein god jobb – det trur eg ingen i debatten har gjort så langt – og for å ha arrangert eit interessant seminar i forbindelse med det. Det har vore ein god prosess, sjølv om resultatet kanskje ikkje vart heilt som forslagsstillarane forventet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:22:07]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Ingvild Kjerkol og Anette Trettebergstuen om balansert makt i verdikjeden for mat og dagligvarer (Innst. 292 S (2017–2018), jf. Dokument 8:170 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [16:22:58] (ordfører for saken): I denne behandlingen er det god grunn til å takke komiteens medlemmer for et godt og konstruktivt

samarbeid. Det er ingen hemmelighet at flere partier har strukket seg for å komme frem til en enighet. Jeg er overbevist om at denne enigheten har en selvstendig verdi – nå ser en samlet bransje at det er et enstemmig storting som adresserer et problem og starter arbeidet med å finne løsninger. Det er grunn til både å håpe og tro at bransjen tar inn over seg at det er en forventning om at konkurransen skjerpes, at innovasjonstakten øker, at mangfoldet blir større, og at det er riktige priser forbrukeren ender opp med å betale.

Det er min oppfatning at det er bred enighet om virkelighetsforståelsen i denne bransjen. Makten blir stadig mer konsentrert, stadig færre deltar i konkurransen, og tilbud og pris utvikler seg ikke i riktig retning. Når vi nå griper inn i dette saksområdet, er det en vanskelig balansegang mellom næringspolitikk og forbrukerpolitikk. Det påligger oss alle like fullt et ansvar for å gripe inn dersom ett eller flere markeder ikke fungerer tilfredsstillende. Det er få land, om noen i det hele tatt, som har klart å balansere dette perfekt, men det må ikke være en hvilepute, vi må hele tiden strebe etter å finne virkemidlene som kan fungere, og samtidig ta hensyn til både forbrukere og næringsliv.

Det er i dag et svært konsentrert dagligvaremarked i Norge. Utviklingen påkaller nødvendige tiltak, og de kan i enkelte tilfeller bli inngripende. Selve loven om god handelsskikk, som vi i dag vedtar at regjeringen skal komme tilbake med, skal bidra til mer effektive forhandlinger mellom dagligvarekjedene og leverandørene, mens de ulike øvrige tiltakene som regjeringen får beskjed om å utrede, skal og må kunne balansere makten i verdikjeden bedre.

Jeg håper at vi i dag tar et stort og viktig skritt videre, noe som over tid vil bedre konkurransen og sikre høyere innovasjonsgrad, større mangfold, større åpenhet og flere nyetableringer.

Terje Aasland (A) [16:25:24]: Dette er, når det gjelder dagligvaremarkedet, en god dag for Arbeiderpartiet, i og med at vi får gjennomslag for en viktig del i vårt Dokument 8-forslag om lov om god handelsskikk. Jeg vil takke saksordføreren, jeg vil også takke Høyre og Framskrittspartiet for at de har snudd i denne saken, og jeg vil takke næringen, som har deltatt i høringen og vært veldig tydelig på at lov om god handelsskikk kanskje ikke er det – skal vi si – komplette svaret, men et viktig svar i tilknytning til det å regulere dette området bedre enn det det er i dag. Fram til i dag har konsentrasjonen forsterket seg. Det er over sju år siden jeg sto utenfor Stortinget og sa at Arbeiderpartiet var for en lov om god handelsskikk. Etter sju år har vi nå fått et enstemmig storting. Det er jeg glad for, og jeg er helt enig i det som saksordføreren sa om at dette er et betydelig signal og

en betydelig retning for denne næringen i tiden framover. Fundamentet er gjennom denne innstillingen lagt, og det er jeg glad for.

Det er lov om god handelsskikk med tilsyn, der tilsynet skal ha en egen beslutningskompetanse, som er det avgjørende. I tillegg skal Hjelmeng-utvalgets utredning i NOU 2013: 6, God handelsskikk i dagligvarekjeden, legges til grunn for det lovarbeidet som endelig skal presenteres for Stortinget. Det er veldig tydelig, det er veldig konkret, og det er etter min mening veldig bra.

I tillegg ønsker og hilser Arbeiderpartiet velkommen en videre utredning om dette. Vi mener at å få en god utredning om forbud mot prisdiskriminering for dominerende leverandører er viktig med tanke på i hvert fall nyetableringer i dette markedet, som er veldig konsentrert. Vi ønsker også distribusjon godt utredet når det gjelder hvordan det påvirker forhandlingene og maktkonsentrasjonen i tilknytning til dagligvarebransjen. En må kanskje etter hvert stille krav om at forhandlinger om vare og distribusjon pågår separat.

For oss er dette en god dag, vi har fått gjennomslag for det vi ønsket. Jeg har lyst til å avslutte med å oppsummere Hjelmeng-utvalgets forslag til formål i lov om god handelsskikk. De skrev:

«Lovens formål er å bidra til økt forbrukervelferd ved å fremme forretningsforbindelser mellom næringsdrivende med en høy etisk standard, særlig i form av effektive og forutberegnelige relasjoner.

Med forbrukervelferd menes velferd for sluttkunder gjennom lave priser, høy kvalitet, bredt vareutvalg og høy grad av tilgjengelighet.»

Det er særdeles godt sagt.

Geir Pollestad (Sp) [16:28:33] (leiar for komiteen): Eg vil òg starta med å takka saksordføraren – ein einstemmig komité er veldig bra. At komiteen òg greidde å bli einig ei god veke før opphavleg fastsett dato for å leggja fram innstillinga, er vel eit teikn på at forhandlingane gjekk relativt greitt.

I Stortinget er det sånn at når me er einige om noko, pleier me ofte å diskutera kven som fann på det først, og kven som skal ha mest ære. Det skal eg i avgrensa grad bidra til, men eg meiner at når me i dag behandlar dette forslaget, er det verdt å senda nokre venlege tankar til tidlegare landbruksminister Lars Peder Brekk. Det var han som var statsråd og fekk sett ned matkjedeutvalet i 2010, som tok opp denne problemstillinga og fekk regjeringa med på å setja i gang arbeidet.

At me no, åtte år seinare, får eit einstemmig storting med på dette, er gledeleg, og eg skal ikkje falla for freistinga til å seia velkomen etter. Eg meiner det er bra at partia har snudd. Eg opplever det som eit uttrykk for at realitetane, og oppfatninga av dei, har vorte verre enn

dei tidlegare har vore. Det er få forslag Senterpartiet har vorte stemde ned på så mange gonger som akkurat forslaget om lov om god handelsskikk. Det som er gledeleg, er at me får eit tydeleg vedtak, eit vedtak som rammar ganske kraftig inn det Stortinget bestiller. Me skal ha eit eige tilsyn, og komiteen understrekar sjølvstendet til tilsynet, for det er skremmande når ein opplever at relativt store bedrifter fryktar å snakka offentleg om forhandlingar og maktforhold i kjeda.

Eg trur det viktigaste i dag er at Stortinget no viser vilje til å gripa inn når det er nødvendig.

Frå Senterpartiet kan eg alt no varsle at vår tilnærming vil vera å ha eit mest mogleg uavhengig og frikopla tilsyn frå Konkurransetilsynet. Me vil òg understreka kor viktig det er med god framdrift frå regjeringa i saka. Dette skal altså vedtakast i Stortinget våren 2019, sånn at det er klart til å implementerast i løpet av 2019.

Lov om god handelsskikk og det vedtaket me får i dag, er ingen slutt, det er ein god begynnelse på eit viktig arbeid, som kanskje burde ha vore starta for lenge sidan, men som det i alle fall er bra at me får eit fleirtal for i dag.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:31:45]: Dette er veldig godt jobba. Eg vil gi honnør til saksordføraren i denne saka og for den jobben som er gjort i komiteen, som har gjort dette mogleg. Eg tenkjer at vi ikkje treng å sjå oss tilbake, men berre kan sjå framover no som vi har kome hit.

Eg trur også det er ei viktig erkjenning, for verkelegheita viser jo oss kva kvar ideologi aldri heilt kan føresjå, f.eks. viss ein trur at marknaden kan regulere seg sjølv og vil alltid finne si beste organisering, osv. Vi har sett i praksis kva som skjer dersom ein ikkje grip inn, og eit samrøystes storting seier no at dette er ein imperfekt marknad som må regulerast betre dersom målet er ordentleg konkurranse, der det er mogleg for folk å kome inn i marknaden, osv.

Så må vi også samtidig seie at dette ikkje er nok i seg sjølv. Lov om god handelsskikk er veldig bra, men den aleine kan ikkje sikre at alt blir perfekt i daglegvarebransjen. Vi må fortsetje å følgje med på korleis situasjonen utviklar seg, og fortsetje å diskutere og ta grep dersom det er nødvendig for å få meir openheit og ryddige forhold i bransjen.

Distribusjon og prisdiskriminering er nokre av temaa som vi må sjå nærmare på og diskutere meir. No skal regjeringa kome i gang med ei utgreiing, så får vi sjå kva omfang og grep ho tar.

Eg vil også signalisere at for SV sin del er det viktig at Hjelmeng-utvalets anbefalingar om eit uavhengig tilsyn blir følgde opp. Vi trur det gir meir kraft i arbeidet om dette blir eit sjølvstendig organ, i staden for at det blir

lagt under Konkurransetilsynet. Så har vi signalisert det også.

André N. Skjelstad (V) [16:34:11]: Først vil jeg skryte av godt utført arbeid av saksordføreren og for at han ledet dette igjennom i komiteen og fikk bred tilslutning til det. Men jeg synes også representanten Aasland fortjener honnør i forbindelse med dette, ved at vi så mulighetene sammen for å få dette på plass. Det synes jeg var veldig bra. Det er balansert i forhold til verdikjeden for mat og dagligvarer, for over tid har, som flere har påpekt her, maktforholdene blitt monopolisert, og det er etter min mening uheldig. Derfor er det viktig at vi får på plass virkemidler for å få nettopp en bedre konkurranse og effektivitet i dagligvaremarkedet.

Det kan være en vanskelig balansegang mellom næringspolitikken og forbrukerpolitikken innenfor verdikjeden i dagligvaremarkedet. Jeg er tilfreds med at komiteen i dag stiller seg bak vedtaket, der det er et entydig og tydelig signal om at vi skal få på plass en lov om dette nå, men også et tilsyn som innehar en selvstendig beslutningskompetanse. Så har ikke jeg tenkt å konkludere nå, før vi har fått utredet om tilsynet bør være utenom Konkurransetilsynet og inneha en rolle helt på utsiden. Det får vi komme tilbake til. Men uavhengig av det tror jeg at det må være et tydelig tilsyn.

Jeg tror det er viktig at vi nå får på plass konkurransefremmende tiltak som legger til rette for både nyetablering og innovasjon innenfor dagligvaremarkedet. Jeg er også godt fornøyd med at vi nå ser dette i sammenheng med forbud mot prisdiskriminering for dominerende leverandører knyttet til distribusjon. Så det er som sagt et tydelig, tydelig signal og et tydelig vedtak i dag.

Jeg har derimot stor tro på markedet, men markedet krever også en balansegang. Det er det ikke med monopoldannelser. Det er også litt av rollene her, at når man ser at det er et relativt lite marked, er man også nødt til å se til at det er en balanse i det. Uten det vil heller ikke den frie konkurransen fungere som man har tenkt.

Steinar Reiten (KrF) [16:36:54]: Jeg vil, som talere før meg, starte dette innlegget med å berømme saksordføreren for godt utført politisk håndverk. Gjennom god dialog med opposisjonspartiene har man lyktes med å utarbeide en komitéinnstilling der både merknadene og forslagene blir fremmet av en samlet komité. Sett i lys av konfliktnivået som tidligere har vært i denne saken, både politisk og mellom aktørene i verdikjeden for dagligvarer, vil jeg hevde at det er svært sjelden kost å lande et slikt forlik i Stortinget. Kristelig Folkeparti står også inne i alle merknader, og jeg går derfor ikke nærmere inn på vår begrunnelse for å støtte forslagene i denne saken.

Regjeringen Solberg valgte i første omgang ikke å følge anbefalingen fra Hjelmeng-utvalget i 2013 om å innføre en lov om god handelsskikk med et avhengig handelstilsyn for dagligvaresektoren. I 2015 vedtok stortingsflertallet, som Kristelig Folkeparti var en del av, å utrede alternativer til en lov om god handelsskikk, for å sikre større åpenhet og økt konkurranse mellom aktørene i matkjeden, og derigjennom bedre forbrukervelferd.

I årene etterpå har trendene som var tydelige allerede i 2011, forsterket seg: Maktkonsentrasjonen i detaljistleddet øker, dagligvarekjedene er i ferd med å skaffe seg full kontroll over både grossistleddet og distribusjonsleddet, og nye aktører som forsøker å etablere seg i dagligvaremarkedet, må forholde seg til et rabattsystem som favoriserer de store og etablerte butikkjedene.

Kristelig Folkeparti har registrert at det til tross for denne utviklingen har vært svært lite framdrift fra regjeringens side i arbeidet med å utrede alternativer til en ny lov om god handelsskikk. Vi har derfor vært tydelige på at vi ville revurdere vårt standpunkt fra 2015 i forbindelse med behandlingen av representantforslaget fra Arbeiderpartiet. Det er derfor gledelig at også regjeringen nå har konkludert på samme måte, og at arbeidet med denne saken har kommet inn i et konstruktivt spor.

Kristelig Folkeparti imøteser en ny lov om god handelsskikk som kan sikre større åpenhet og forutsigbarhet mellom aktørene i et tøft matvaremarked, og derigjennom en bedre balansering av makt og symmetri i informasjonsstrømmene ved kontraktsinngåelser. Det vil igjen gi bedre forbrukervelferd gjennom riktig pris, bedre kvalitet og økt utvalg og tilgjengelighet.

Det er viktig at et tilsyn med selvstendig beslutningskompetanse blir etablert for å håndheve loven, og Kristelig Folkeparti stiller seg positiv til at ulike modeller for en slik tilsynsordning blir utredet. Endelige konklusjoner må selvsagt vente til utredningen foreligger, men vi vil likevel signalisere allerede nå at modellen som Hjelmeng-utvalget foreslo, et uavhengig handelstilsyn som administrativt er lagt til Konkurransetilsynet, synes å være en god og funksjonell løsning sett fra vårt ståsted.

Når det gjelder spørsmål om prisdiskriminering og forhold knyttet til distribusjon som nevnt i innstillingens forslag til vedtak II, vil vi påpeke at dette er problemstillinger som blir komplisert ved at flere av de største leverandørene i matkjeden samtidig ivaretar viktige funksjoner i markedsreguleringen, som er en bærebjelke under den norske landbruksmodellen. Det er et forhold som Kristelig Folkeparti vil tillegge stor vekt i våre vurderinger når regjeringen leverer sin utredning.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:40:01]: Matmaktdebatten handler om hvor mye de ulike aktørene skal sitte igjen med. Og det er ikke overraskende at leveran-

dørene f.eks. vil begrense kjedenes kjøpemakt – kolonial.no ber f.eks. om en regulering der. Coop mener man må stoppe NorgesGruppens vekst, mens Norges-Gruppen er imot like leverandørpriser. Derfor er det veldig bra at næringskomiteen har satt forbrukeren i sentrum.

Vi i Norge bruker ikke en så høy andel av inntekten vår på mat, men det skyldes at vi har høy inntekt – ikke at maten er billig. Det er det selvfølgelig mange forklaringer på, men ett av problemene er svak konkurranse. Flere leverandører har sterk markedsrett. Det er tre kjeder som dominerer butikkleddet, og nye detaljister klarer ikke å konkurrere med eksisterende kjeder. Det finnes ingen kvikkfikks, men for at forbrukerne skal komme bedre ut, må vi øke konkurransen både på leverandørsiden og på kjedesiden. Nye detaljister må få betingelser som gjør det mulig å konkurrere.

Kravet om raskt innføring av lov om god handelsskikk fremmes fra flere hold. Hadde jeg vært i dagligvarekjeden i dag, hadde jeg merket meg styrken i kravet om regulering av deres maktutøvelse. Det er helt riktig at det har vært en viss skepsis til forslaget fra vår side. Vi har ment at det ikke nødvendigvis styrker konkurransen, at det kan gi økt byråkrati, og i verste fall også økte kostnader for bedriftene. Komiteen argumenterer med at en lov om god handelsskikk gir bedre forhandlinger og økt forutsigbarhet. Det kan jeg være enig i, samtidig må vi også sikre at vi ikke lager en lov som gir for mye ekstra byråkrati eller for høye administrasjonskostnader. Lov om god handelsskikk skal ikke omfordele kaken mellom leverandører og kjeder, kjedemakten skal heller ikke begrenses. Formålet med denne loven er primært effektive kontrakter mellom aktørene. Så skal vi også utrede andre tiltak som kan fremme konkurranse. Forbud mot prisdiskriminering fra dominerende leverandører og forhold knyttet til distribusjon vil inngå i denne utredningen.

Alt i alt mener jeg næringskomiteen har levert et godt utgangspunkt for regjeringens videre arbeid.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [16:42:20]: Det har vært gjort et godt stykke arbeid i komiteen og et godt stykke arbeid av saksordføreren. Vi får nå en lov om god handelsskikk i Norge, og jeg vet at mange folk rundt omkring i landet er veldig fornøyd med akkurat det. Tillitsvalgte rundt omkring i næringsmiddelindustrien setter veldig pris på akkurat det vedtaket som vi skal gjøre i dag, for det kan øke sjansen for at flere av dem som jobber ute på gulvet, får se resultatet av sitt arbeid i butikken. Det er interessant at vi nå skal gå grundig til verks og se på forholdet mellom forhandling om varene og distribusjonen av disse, og om dette må gjøres separat.

I tillegg er dette en god dag for framhevelsen av matkvalitet. I helga hadde jeg gleden av å være med på Norsk Spekematfestival og dele ut prisen til årets spekematambassadør. Og det vinnerne sa, var at vi har så utrolig mange gode muligheter i Norge for å framheve den matkvaliteten som finnes på den maten vi produserer her i landet, og at både folk her hjemme og ikke minst turister som besøker landet vårt, kan glede seg over det. En lov om god handelsskikk sørger nettopp for at det er flere muligheter for at en variasjon av produkter med ordentlig matkvalitet vil være til stede. Da snakker vi ikke om at colaflasken skal være én liter eller én og en halv liter – vi snakker reelt sett om et tilbud som gjør at forbrukere i Norge har tilgang til ordentlig mat av skikkelig kvalitet.

Det arbeidet som saksordføreren har gjort, bør være til inspirasjon for enda flere i mange andre saker som vi skal behandle i denne perioden, for når det er åpenbare, fornuftige og kloke grep som vi i fellesskap kan ta for å bedre fordelingen av verdier i Norge, sørge for flere arbeidsplasser og styrke verdsettelsen av matkulturen vår, er det veldig kjekt at Stortinget kan finne sammen om disse forslagene. Da skaper vi reell forbedring for folk i landet vårt, og det er Stortingets viktigste oppgave.

Så alt i alt er det en god dag for norsk mat.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til saknr. 8.

Sak nr. 9 [16:45:08]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Maria Aasen-Svensrud, Dag Terje Andersen og Arild Grande om å sikre at det ikke startes et kappløp mot bunnen i nordisk passasjerfart (Innst. 307 S (2017–2018), jf. Dokument 8:175 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 10 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tom-Christer Nilsen (H) [16:46:27] (ordfører for saken): Vi har til behandling flere forslag i denne saken for å stoppe gjennomføringen av fartsområdeutvalgets anbefaling om å tillate ferger som seiler mellom havner i Norge og utenfor Norden, å kunne være registrert i NIS.

Etter en grundig behandling, som inkluderer flere spørsmål og oppfølgingsspørsmål til statsråden, har flertallet i komiteen valgt å ikke støtte noen av forslagene. Et annet flertall har valgt å støtte en merknad om oppdatering av informasjonen som lå til grunn for fartsområdeutvalgets anbefaling. Jeg regner med at denne vil få sin oppfølging i RNB-prosessen, uten at jeg vil forskutere den.

Jeg vil takke for arbeidet i komiteen og gi honnør til statsråden og departementet for gode og raske svar på til dels omfattende spørsmål. Dette er et tema som vekker debatt. Det har derfor vært viktig å få raske og korrekte svar på de spørsmålene som er blitt stilt.

Da min oldefar seilte som sjømann for et Bergensrederi i tankfart over Atlanterhavet, var norske lønninger lave og forholdene tøffe. Norske sjøfolk var konkurransedyktige fordi de var dyktige, og lønnsnivået var som for sjøfolk fra andre land. Det var et tøft liv på slutten av 1930-tallet, og da min oldefar etter hvert kom til å seile konvoi med oljetankere under den andre verdenskrigen, gikk det til slutt galt, og han ligger i dag begravet i Galveston i Texas. Der døde han av utmattelse etter en tøff tur over et krigsfylt hav.

Den gang da var norske sjøfolk landets største kilde til utenlandsk valuta. Så har samfunnet endret seg. Siden 1980-tallet har politikken også blitt en politikk for å berge en flåte under norsk flagg, og for å sikre den sterke, norske maritime klyngen. Finnes det så en magisk tryllestav, som kan sikre både norske sjøfolks konkurranseedyktighet og deres lønnsforhold? Så enkelt er det dessverre ikke. Nettolønnsordningen har sammen med en rekke andre tiltak de siste årene, bl.a. etter fartsområdeutvalgets anbefalinger, bidratt til en bedring.

I dag vil noen hevde at vi setter jobbene til 700 sjøfolk i fare. Men jeg vil hevde at ikke å gjøre de tingene som her beskrives, kan sette 2 300 norske jobber i fare for utflagging. Spesielt vil Sørlandet rammes hardt dersom Color Line skulle flagge ut. Mot dette vil en hevde at forholdene i NOR er blitt så bra at det ikke lenger er noen fare for utflagging – dette på grunn av valutakursen og regjeringens gode maritime politikk de siste årene, bl.a. gjennom lovfesting av bedring av nettolønnsordningen. Det er riktig at valutakursen er annerledes, men med varslet renteoppgang og økt oljepris har iallfall to av faktorene som normalt skyver opp valutakursen, allerede begynt å røre på seg.

Regjeringen har lyktes i å snu den utviklingen som var under den rød-grønne regjeringen. Antallet skip i NIS har økt, hjemflaggingen har økt, nettolønnsordningen er blitt lovfestet, og beløpet er økt. Dette er tiltak den rød-grønne regjeringen ikke ville gjøre noe med, men som nå er gjort, og vi ser at det virker. Det viser seg også ved at beløpet som de aktuelle sjøfolkene i denne aktuelle saken subsidieres med pr. år, er økt fra rundt 59 mill. kr den gangen fartsområdeutvalget behandlet det, til over 100 mill. kr siden. Dette hevder også konkurrentene til det aktuelle selskapet. Men ingen fergeselskaper har flagget tilbake til NOR. Det har formodningen mot seg at de ikke ville gjøre det dersom det var lønnsomt. Det er også en grunn til at Hurtigruten dessverre flagger ut et skip for deler av året. Det ville være merkelig om de gjorde det for å tape penger, selv om jeg synes lite om det.

Slik sett er det tydelig at de som fører denne argumentasjonen, selv ikke tør å satse på at det de sier, er rett. Samtidig er det slik at en ytterligere bedring av rammevilkårene, slik f.eks. en utvidelse av fartsområdet vil innebære, øker sannsynligheten for hjemflagging og minsker sannsynligheten for utflagging.

Vi støtter innstillingen, slik den foreligger i saken. For å bli litt teknisk her på slutten: Det var ikke enstemmig i komiteen å la saken bli vedlagt protokollen, men Høyre vil støtte det når det kommer til avstemning i dag.

Terje Aasland (A) [16:50:19]: I dag er en trist dag for norske sjøfolk. Regjeringen har til hensikt å gjennomføre en forskriftsendring, en forskriftsendring et knapt mindretall i Stortinget – jeg vil egentlig tro det ville vært et flertall i Stortinget, hvis man tenkte med hjertet og hodet – ikke ønsker at regjeringen skal gjennomføre.

Det er trist at man legger opp til en endring som gjør at 700 norske sjøfolk kan bli satt i land, samtidig som man gjennom ordninger, også betalt av skattebetalerne, inviterer utenlandske arbeidstakere om bord. Det er trist. Det er spesielt trist så lenge sjøfolkene om bord i Color Line har hatt et inntrykk av at stortingsflertallet i lengre tid har ønsket at den endringen som regjeringen vil gjennomføre, faktisk ikke skal bli gjennomført. Da er det noen i denne salen som må tenke seg grundig om.

Fremskrittspartiets tidligere uttalelser når det gjelder denne saken, har uten tvil støttet opp under norske sjøfolk. Den forskriftsendringen som regjeringen vil gjennomføre, skulle Fremskrittspartiet stoppe. Det var ingen tvil: Fremskrittspartiet var sjøfolkenes parti. Det var Høyre som var redernes parti, uttalte Morten Ørsal Johansen 11. april til Klassekampen. I dag må det være vondt å stemme mot sjøfolkene og for rederne, for eliten. Det er trist at mye av politikken, utspill og retorikk,

baseres på uærlighet og uredelighet, som Dagsavisen på en glimrende måte skriver i dagens leder.

Da problemstillingen dukket opp, iallfall i senere tid, sendte vi en invitasjon til samtlige partier på Stortinget: Kunne vi ikke sette oss ned og gå gjennom det forholdet som nå lå til grunn, og se på om det var muligheter for å finne felles enighet, uten at vi trakk de lange politiske linjene i det? Det var egentlig et ønske om det fra komiteens side, men regjeringen hadde sagt nei. Fremskrittspartiet hadde tommelen opp – de skulle stå på for sjøfolkene. Men underveis har de vendt tommelen ned. Det er trist at vi opplever slike prosesser i Stortinget – ikke minst at man bruker sin egen representant i denne salen som utgangspunkt for å gi falsk trygghet til mennesker som trenger trygghet. Det er det vi har vært vitne til i denne saken.

Vi har ikke konkludert endelig, men vi har sagt at man fortjener en ny runde, med et oppdatert kunnskapsgrunnlag, før man tar en beslutning som har såpass vidtrekkende konsekvenser for så mange. Det er ikke sikkert at det bare er de 700 sjøfolkene om bord i Color Lines ferger til Kiel som blir satt i land. Det kan også startes en spiral, der det er de rederiene som underbyr lønn, og som konkurrerer med de dårligste vilkårene, som vinner fram i konkurransen. Det kan være Høyre–Fremskrittsparti–Venstre-regjeringen som setter i gang det kappløpet. Forstå det den som vil.

Så hører jeg at næringsministeren flere ganger har sagt at han har gått gjennom grunnlaget gang på gang, og finner ingen endringer for det. Han skyver 2 500 arbeidstakere foran seg. Hvorfor ikke på en redelig måte gå gjennom det vi faktisk har foreslått, og ta det som utgangspunkt for den saken vi har til behandling i Stortinget? Det er for meg en gåte. Det er uforståelig, og det er nesten historisk, tror jeg, at en regjering velger å gjennomføre en såpass vidtrekkende endring, uten at man har oppdatert kunnskap, og uten å ta hensyn til at de forutsetningene som ligger til grunn, stammer fra 2014.

Regjeringen har styrket nettolønnsordningen, med et enstemmig storting til hjelp. Venstre er vel de som har vært mest imot nettolønnsordningen. Men det er altså i Stortinget en bred tilslutning til en forsterket nettolønnsordning, som regjeringen har gjennomført. Det er en vesentlig forbedring fra 2014 fram til i dag. Så har valutakursen også bedret seg. Konkurransforholdene er forbedret. Det burde være grunnlag nok for å vurdere saken på nytt.

I tillegg burde vi få en sak på nytt om å få vurdert hvordan dette eventuelt starter et kappløp blant de ulike rederiene om å underby på lønn når det gjelder konkurransen. Det er ikke slik en stolt sjøfartsnasjon skal gå fram – å vise sjøfolkene ryggen når de først og fremst

trenger å bli sett i øynene og tatt hensyn til i en svært krevende situasjon.

Det er helt forunderlig at flertallet ikke ønsker denne oppdateringen. Det er helt underlig at man ikke ønsker å vurdere faktagrunnlaget samt habiliteten til dem som utarbeidet deler av grunnlaget for det regjeringsutnevnte fartsområdeutvalget.

Det er helt underlig at man ikke ønsker å få gjennomgått nåværende rammebetingelser for utenriksferger med ruter til havner utenfor Norden, som står registrert i NOR.

Det er helt uforståelig at stortingsflertallet ikke ønsker at en skal legge fram en oversikt over regjeringens vurderinger av hvilke rammevilkår som gjelder for rutegående skip til utlandet med passasjerfrakt i henholdsvis NIS, NOR og DIS og andre internasjonale registre.

Det er helt uforståelig at tiltak som eventuelt kan bedre og sikre konkurransegrunnlaget for utenriksferger med ruter til havner utenfor Norden innenfor rammen av NOR, blir nedstemt i Stortinget. Forstå det den som kan.

Det er også helt uforståelig at man i Stortinget ikke ønsker å få utredet konsekvensene for nordiske arbeidstakere i den nordiske passasjerfarten, dersom man foretar en utvidelse av fartsområdet for utenriksferger i Norsk Internasjonalt Skipsregister.

Jeg ble overrasket da jeg deltok i Politisk kvarter i dag morges, da jeg hørte representanten Morten Ørsal Johansen fra Fremskrittspartiet si at de ikke ville stemme for Arbeiderpartiets forslag fordi vi tok hensyn til nordiske arbeidstakere, og ikke til de norske sjøfolkene. Det var slik det ble framstilt i Politisk kvarter. Arbeiderpartiet fremmet forslaget etter at vi i utgangspunktet hadde prøvd å få til en felles enighet i Stortinget om å gå en runde til og se på konsekvensene og nødvendigheten av å gjøre denne forskriftsendringen, og så blir vi altså vitne til dette. Jeg synes det er beklagelig at ikke Fremskrittspartiets representant, Morten Ørsal Johansen, står opp for de lovnader han har gitt sjøfolkene, og som han til de grader har gitt uttrykk for i media i det siste. Det er også synd at Fremskrittspartiets nestleder, som nettopp var i salen, og som hadde massiv støtte for det etter Fremskrittspartiets landsmøte, ikke i større grad nå ser sjøfolkene i øynene og sier: Vi skal støtte dere.

Det er en måte å gjøre det på, og det er å stemme for dette forslaget og få det vedtatt i kveld. Det er den eneste muligheten for å skape trygghet. De som ønsker å stå opp for sjøfolkene, har jo nå en historisk mulighet til nettopp å gjøre det, å skape den lille, siste tryggheten for at ikke norske myndigheter gjennom en forskriftsendring skal starte et kappløp mot bunnen, hvor det er de rederiene som konkurrer med de dårligste lønns- og arbeidsvilkårene, som vinner fram. Det kommer jo ikke

til å slutte med de 700 sjøfolkene som fartsområdeutvalget analyserte i 2014. Dette er jo starten på en konkurranse og en utvikling som vi ikke ønsker. Trygghet for folk, trygghet for sjøfolk og trygghet for arbeidsfolk burde være et mantra som Stortinget slo ring om. Jeg synes det er synd at man ikke gjør det i dag.

Jeg mener at det som blir tatt fram i dag, bl.a. i Dagsavisens lederartikkel, om den uredeligheten som ligger til grunn for det spillet som Fremskrittspartiet har vært en del av, er det ikke mye ære igjen av. De er verken sjøfolkenes eller arbeidsfolkenes parti. De er elitens og redernes parti.

Jeg gleder meg til den videre debatten, til å høre på begrunnelsen for hvorfor de ikke stemmer for noe som de i lang tid har sagt at de skal stemme for, nettopp for å sikre hverdagen til så mange mennesker i Norge.

Jeg tar opp mindretallets forslag.

Presidenten: Representanten Terje Aasland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [17:00:08]: Saken vi diskuterer i dag, har minnet meg på hvor spennende det er å være politiker, men også at dagene på dette huset kan være krevende og uforutsigbare. Saken har vært preget av mye følelser, engasjement og politisk tautrekking i mange uker, og nå har vi kommet dit vi er i dag.

Den norske maritime næringsklyngen sysselsetter ca. 110 000 mennesker. Norske sjøfolk er forklaringen på den maritime suksessen som Norge har, og har hatt. Norsk maritim kompetanse er viktig på sokkelen, og vi er opptatt av at vi også i framtida skal ha norske sjøfolk både i egne farvann og i utenriksfart. I så henseende er det viktig at en fører en politikk som nettopp ivaretar og opprettholder denne målsettingen.

La meg slå én ting ettertrykkelig fast: Fremskrittspartiet er, har alltid vært og vil alltid være sjøfolkenes parti. Det har vi vært siden partiet ble stiftet på masseøtet på Saga kino i april 1973, og engasjementet har i så henseende ikke gått ned. Senest på vårt landsmøte for noen uker siden sluttet en nesten enstemmig forsamling seg til uttalelsen om å støtte opp om norske sjøfolk. I denne uttalelsen kom det bl.a. fram at norske sjøfolk også i framtida skal være trygge på at Fremskrittspartiet ikke bare er partiet for sjøfolk flest, men for alle sjøfolk. I tillegg sluttet landsmøtet seg til at vi ønsker en konkurransedyktig refusjonsordning i framtida, som skal gjelde alle segmenter av norske sjøfolk. På denne måten sikrer vi norske sjøfolk for framtida, noe hele den norske maritime næringen er helt avhengig av.

Men dette er bare flotte ord hvis det ikke blir omsatt i handling. For hva har vi gjort for den norske sjømann? Jo, etter at vi tok over etter Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i 2013, skjønnte vi at vi hadde litt av en jobb å gjø-

re for norske sjøfolk. Dette la grunnlaget for regjeringens maritime strategi, som ble lagt fram i 2015. Dette dokumentet markerte litt av et skifte i norsk maritim politikk, og så langt anslås det at omtrent 38 skip har flagget hjem igjen etter at strategien ble lagt fram.

Norsk maritim klynge har stor betydning for om Fremskrittspartiet sitter i regjering eller ikke. Nettopp fordi vi styrer dette landet, er tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk styrket. For 2018 er det for øvrig bevilget over 2 mrd. kr til ordningen, og på vår vakt er også denne tilskuddsordningen lovfestet og utvidet til å gjelde spesialiserte segmenter innen deep sea-virksomheten.

Vi har også satset på den maritime utdanningen, og vi har styrket Eksportkreditt Norge og GIEK gjennom justeringer i eksportfinansieringstilbudet. Vi har også gjort det enklere for norske verft å oppnå byggelån. Det er helt avgjørende for norske arbeidsplasser og norsk kompetanse. I tillegg har Stortinget vedtatt å utrede norske lønns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel, og dette vil vi følge svært nøye.

Den siste tida, og ikke minst for noen få minutter siden, har vi sett at Arbeiderpartiet har vært veldig høye og mørke i denne saken. De har vært særlig nådeløse i sine omtaler av Fremskrittspartiet og undertegnede og vår troverdighet knyttet til sjøfolkene. Men jeg finner det ærlig talt litt vanskelig å hisse meg nevneverdig opp over denne kritikken, for undertegnede har hukommelse litt utover 14 dager. For meg er historie viktig – en kan faktisk lære litt av den. Da blir spørsmålet: Når ble Arbeiderpartiet egentlig så veldig opptatt av sjøfolkene? Og da mener jeg i praksis, ikke bare på papiret.

De har sagt at de vil lovfeste nettolønnsordningen og i tillegg heve taket. Det har de sagt lenge. Likevel hadde Arbeiderpartiet åtte år på seg i regjering, mellom 2005 og 2013, til å gjøre noe med begge sakene. Og hva skjedde? Absolutt ingenting. Jo, forresten: Det de imidlertid fikk til i løpet av alle disse årene, var å gjøre det verre for norsk sjøfart. I 2006 ble det f.eks. gjort begrensninger i nettolønnsordningen i Norge, og fra 2008 ble den ytterligere svekket. Tilskuddsordningen til sysselsetting av sjøfolk gikk altså ned – ned, president.

I denne saken er det også viktig å ha god hukommelse, og jeg vil gjerne minne Arbeiderpartiet om at det var dem som var med på å opprette NIS-registeret i 1987, noe som innebar at 15 000 norske sjøfolk ble kastet på land i en håndvending og forsvant fra landet. En kan derfor med fordel gå litt stillere i dørene i så henseende.

Så er det flere som lurar på hvorfor Fremskrittspartiet går imot Arbeiderpartiets forslag i dag. I utgangspunktet var dette et forslag som kunne ha vært interessant for Fremskrittspartiet, men det har skjedd en del ting siden Arbeiderpartiet la fram forslaget sitt den 23. mars i år.

Representantforslaget til Arbeiderpartiet har vi ikke villet gå inn i nå, fordi det er en del av forutsetningene som har endret seg. Det har kommet nye og interessante opplysninger knyttet til saken, som er viktige for grunnlaget til hele saken. Det ønsker vi å se nærmere på. Dette tenker vi da er en fordel å ta inn i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett, siden dette hører til nettopp i nasjonalbudsjettet, ikke minst i forbindelse med den saken vi har i dag.

Så nei: Det er ikke bare én måte å støtte norske sjøfolk på, å stemme for Arbeiderpartiets forslag. Det er å ta det opp der det hører hjemme, nemlig i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og få en avgjørelse der, noe som jeg er helt sikker på blir gjort.

Bare fordi vi går imot Arbeiderpartiets forslag denne gangen, betyr det som sagt ikke at vi er ferdige med saken fra vår side. Vi skal gjøre det vi kan for sjøfolkene, men det skal gjøres på den beste og den riktige måten. Vi må ta på alvor alle påstander om feil i prosesser som vi får, slik at Stortinget kan fatte sine vedtak basert på fakta og redelighet. Det fortjener den norske sjømann, norske rederier og det norske folk.

Til slutt: Fremskrittspartiet støtter forslaget om å vedlegge saken protokollen.

Geir Pollestad (Sp) [17:07:19] (leiar for komiteen): La meg starta med å seia at sjølvsagt ynskjer Senterpartiet òg at Color Line, eit selskap som gjer ein viktig jobb, skal fortsetja som eit norsk reiarlag.

Eg må seia at eg vert mest matt etter å ha høyrte førre innlegg. At ein greier å gjera ein diskusjon som handlar om arbeidet og framtida til 700 sjøfolk til ein diskusjon om kva som skjedde i 1987, er ganske ynkeleg, for denne saka handlar om me no skal opna for at Color Line får lov til å flagga om to skip til NIS og setja 700 norske sjøfolk på land, eller ikkje.

Eg meiner to ting er nærmast sjokkerande i denne saka. For det fyrste rolla som næringsministeren har teke som ein slags Captain Kid oppi det heile, der han berre blindt bringar vidare, utan nokon form for vurdering, tal frå Color Line som grunngeving for sin konklusjon. Me spør: Er det norske registeret så mykje dårlegare enn det danske internasjonale registeret? Me får svar: Jo, han viste til fartsområdeutvalet, som fekk tal frå Color Line, tal frå 2012 og 2013. Talet frå 2013 er forresten likt talet for Color Line sitt underskot det same året. Me spør: Kva ligg til grunn for desse tala? Me får ikkje svar.

Eg lurar på: Korleis var konkurranseulempene i 2014, 2015, 2016 og 2017? Det må vera ganske interessant når me skal ta ei avgjerd i 2018. Men det verkar som om dette handlar meir om ideologi enn om eit ynske om å sikra norske sjøfolk.

Det neste som er sjokkerande i denne saka, er Framstegspartiet sin oppførsel. Me høyrde på Politisk kvarter i dag Morten Ørsal Johansen visa til alt som Framstegspartiet hadde vore med på. Men Framstegspartiet er ikkje eingong med på det vesle halmstrået av ein positiv merknad som ligg i innstillinga. Og der har Framstegspartiet valt å stilla seg utanfor. I denne saka seglar ikkje Framstegspartiet berre under fordelsflagg eller falskt flagg, dei seglar under sjørørvarflagg. Det burda dei, av omsyn til dei 700 som kan verta ramma, slutta med å gjera raskast mogeleg.

Det er rett at det ligg ein positiv merknad i innstillinga. Då vert eg overraska når eg plutselig høyrar at dette skal avklarast i revidert. Det er berre eitt av dei fire partia som står bak den fleirtalsmerknaden, som er med i forhandlingane om revidert budsjett. Det er ikkje framdrifta på revidert som skal bestemma dette, men det er når næringsministeren kan svara ut dei poenga som er tekne opp i den merknaden, f.eks. at inga høyring har vorte gjennomført etter at forslaget på vesentlege punkt vart endra, eller at det vert sådd tvil om dei som leverte materialet til grunnlaget, var habile eller ikkje. Det er når regjeringa har granska og kan gje Stortinget eit godt svar på det, at Stortinget er klar til å trekkja ein konklusjon. Det er ikkje framdrifta til forhandlingane i revidert som skal avgjera det.

Me forventar ein samla gjennomgang av føresetnadene som ligg til grunn for endringar av fartsområdeutvalet, og då vil me ikkje ha tala for 2012 og 2013, me vil ha tala for korleis dette ser ut i 2017, og korleis det har sett ut i åra før det. Dei er relevante når me skal fatta avgjerda vår i Stortinget.

Senterpartiet er veldig tydeleg på at denne saka handlar om eit vedtak – som for så vidt ligg på regjeringsbord – som no er bringa inn i stortingssalen. Det handlar ikkje om kva som skjedde i 1987 eller i 1990, det handlar om 700 norske sjøfolk og familiane deira, og det handlar om i kva grad statsråden og stortingsfleirtalet ynskjer ei avgjerd som er teken på bakgrunn av fakta, eller om ein ynskjer at ho vert teken på bakgrunn av ideologi.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [17:12:31]: Denne saka er konkret og avgrensa. Det handlar om ei enkel forskrift for utanriksferjer, fartsområdeforskrifta, og ho burde slik sett vere mogleg å handtere for Stortinget. Men for 700 menneske og familiane deira er det ved gjennomføring av dette fare for at arbeidsplassane ryk, og det kan berre vere starten på ei større omlegging, der det blir stadig færre norske sjøfolk på norske skip.

Det opposisjonen, veldig enkelt, ønskjer, er å løfte forskrifta til Stortinget, som Stortinget har all rett til å gjere når vi meiner at det er saklege, gode grunnar til det.

Vår påpeiking er at denne fartsområdeforskrifta for utanriksferjer for det første byggjer på gamalt faktagrunnlag. Det er vesentleg endra. Ifølgje utredningsinstruksjonen må forskrifta, når det skjer vesentlege endringar, på ny høyring, ny forankring må til. Ei utviding frå 175 nautiske mil til 300 – det er lenger enn avstanden frå Oslo til København – ein kjem seg vel heilt sør i Sverige med ei slik utviding.

Det er uavklart faktagrunnlag på mange nivå, og ikkje minst indikasjonar på mogleg rolleblanding. Med det som grunnlag ønskjer opposisjonen å ha ei ny vurdering. Eg synest det er ganske vanvitig at det går an å vise ein slik arroganse frå regjeringa, og ikkje ønskje den oppmodinga frå opposisjonen velkomen – det er for meg heilt ubegripeleg. Og der har vi Framstegspartiet, som har sagt at dei er sjøfolkas parti. Så uthola det er i dag, så avslørt som Framstegspartiet er i dag – partiet som har forlate det dei kanskje ein gong starta som, og som no verkeleg har tatt plass blant eliten i norsk næringspolitikk. Her er det knallhard kamp for lakrispiper og Segway, men den langvarige kampen for norske sjøfolk taper ein. Og eg tvilar faktisk ikkje på representanten Ørsal Johansens engasjement for sjøfolk – hans personlege engasjement tvilar eg ikkje på eitt sekund – men så stor «impact» har han i eige parti at det berre held fram og held fram.

Noreg er eit havland. Vi er eit havfolk. Meir ein noko anna land i verda har vi levd av havet. Vi har den nest lengste kystlinja i heile verda, vi har vore eksponert mot havet i alle år. Dei første folka som etablerte seg i Noreg, kom på grunn av havet – dei kom til og med sjøvegen til Noreg og etablerte seg der ute. Det er det som har vore fortida vår, det er det som er samtida vår, og det er det som kjem til å vere framtida vår – med mindre ein gjer noko med grunnlaget for å kunne vere norsk, leve i Noreg og leve av havet. Det er det denne regjeringa no tøyser til, det er det grunnlaget som ein no øydelegg. Det er heilt uforståeleg at vi kan ha eit parti som Framstegspartiet, at dei med deira framheving av at dei er sjøfolkas parti, kan sitje her med heva hovud og sjå på.

Steinar Reiten (KrF) [17:16:56]: Da regjeringen Solberg i 2015 la fram sin maritime strategi, Maritime muligheter – blå vekst for grønn fremtid, ga Kristelig Folkeparti sin tilslutning til innholdet i strategidokumentet. En viktig årsak til det var at regjeringen imøtekom Kristelig Folkeparti på flere punkter, bl.a. når det gjaldt tiltak for å styrke det grønne skiftet i den maritime næringen og å styrke den maritime kompetansen.

I den maritime strategien viste regjeringen bl.a. til behovet for fornyelse av nærskipsfartsflåten, herunder potensialet for miljøforbedring som en del av flåtefornyelsen. Vi i Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringen le-

verer på det punktet ved å gi støtte til vårt initiativ om å utrede en miljørettet toppfinansieringsordning for norske rederier i en annen sak på Stortingets dagsorden i dag.

Et annet sentralt element i utarbeidelsen av regjeringens maritime strategi var spørsmålet om hvordan fartsområdebegrensningene i Norsk Internasjonalt Skipsregister, NIS, og innretningen av refusjonsordningen for sjøfolk kunne bidra til å sikre et sterkt norsk maritimt kompetansemiljø også i framtiden. Anbefalingene fra det regjeringsoppnevnte Fartsområdeutvalget når det gjaldt disse spørsmålene, utgjorde et viktig fundament for konklusjonene i strategidokumentet Maritime muligheter – blå vekst for grønn fremtid. Her er det fra vår side grunn til å understreke at hensikten med å vurdere disse problemstillingene var å sikre norsk maritim kompetanse, ikke å spare penger på statsbudsjettet gjennom en reduksjon av antallet sjøfolk som til enhver tid er omfattet av refusjonsordningene.

I januar i fjor startet regjeringen en prosess med å gjennomføre den avgrensede oppmykningen i fartsområdebegrensningene for utenriksferjer som et flertall i Fartsområdeutvalget anbefalte i 2014. Det skjedde ved at en foreslått endring i fartsområdeforskriften for utenriksferjer ble sendt ut på høring. I februar i år varslet så Nærings- og fiskeridepartementet om en planlagt endring av fartsområdeforskriften for passasjerferjer i utenriksfart som vil gjøre det mulig å flagge om fartøy fra Norsk Ordinært Skipsregister, NOR, til NIS. Det er i tråd med anbefalingene fra Fartsområdeutvalget, men vi i Kristelig Folkeparti registrerer at de forutsetningene som Fartsområdeutvalget la til grunn for sine konklusjoner i 2014, er blitt vesentlig endret fram til i dag. Én ting er valutakursene, som har endret seg, men refusjonsordningen for rederi med NOR-registrerte fartøy er også betydelig styrket i årene etter 2014 – en vesentlig endring, bl.a. ved at taket for tilskudd er fjernet. Det kan dermed reises spørsmål om hvorvidt konkurranseulempene ved å ha fartøy registrert i NOR, som enkelte aktører påberopte seg i 2014, helt eller delvis er falt bort.

Dette er for oss i Kristelig Folkeparti et helt sentralt element i saken. Vi var i 2015 villige til å vurdere endringer i fartsområdeforskriften som ett av flere grep for å bedre konkurranseforholdene for norske rederi og dermed sikre norsk maritim kompetanse også i framtiden. Det var aldri – og er fremdeles ikke – noe poeng i seg selv for oss å gjennomføre endringer i regelverket for å redusere statens utgifter til refusjonsordningen for sjøfolk. Den er vi for, nettopp fordi en raus refusjonsordning er det viktigste virkemidlet vi har for å sikre at norske rederi kan ha norske ansatte om bord på konkurransedyktige vilkår, og for å sikre rekruttering til norske maritime arbeidsplasser.

Det er samtidig et faktum at Kristelig Folkeparti har inngått en budsjettavtale med regjeringen for inneværende budsjettår. I og med at en omflagging av utenriksferjer fra NOR til NIS ikke får de provenymessige konsekvensene for 2018 som ble lagt til grunn ved framleggelsen av statsbudsjettet i fjor høst, men antas å få det for kommende år ved eventuell omflagging, har vi valgt å ta opp spørsmålet om en endring av fartsområdeforskriften i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Vi ønsker da å få en vurdering av nødvendigheten av de endringene sett i forhold til det som var situasjonen i 2014.

Kristelig Folkeparti kommer derfor ikke til å stemme for forslaget fra mindretallet i denne saken. Vi viser for øvrig til de merknadene i komitéinnstillingen som Kristelig Folkeparti står inne i.

Bjørnar Moxnes (R) [17:21:32]: Rødt er imot sosial dumping, til lands som til vanns. Derfor sier vi nei til at rederne i Color Line skal få flagge om til NIS-registeret og sette 700 norske sjøfolk på land.

Argumentene for å la Color Line flagge om har gått ut på dato. Regnestykkene bygger på dårlige tall for regnskapsåret 2013, mens økonomien i selskapet har bedret seg kraftig siden. Eierne av selskapet er ikke avhengig av innsparingen de ville fått av å erstatte norske sjøfolk med utenlandsk mannskap på lavere lønn for å drive selskapet videre.

Likevel legger næringsministeren til rette for at denne sosiale dumping til sjøs skal få skje. Vi får nesten si som Fremskrittspartiets Morten Ørsal Johansen sa det så godt: «Høyre er redernes parti». Men det Ørsal Johansen sa i neste setning, kan vi ikke akkurat skrive under på, da han sa at Fremskrittspartiet er sjøfolkenes parti. Han ville til og med ha et mytteri mot Høyre i regjeringen, og ikke bare det: «Vi er sjømennenes siste skanse», som Per Sandberg sa det på Fremskrittspartiets landsmøte. Men i dag stemmer Fremskrittspartiet for rederne. Snakk om å gå opp som en løve og ned som Høyres lydige skjødehund. Det var litt sus over Ørsal Johansens angrep på rederpartiet Høyre. Det var noe modig over det. Men i dag minner Ørsal Johansen mer om Ludvig i Flåkløya: «Det er fali', det».

Det sjøfolkene trenger, er et parti de kan stole på – ikke et «Ludvig-parti». Hvis Ørsal Johansen har noe skamvett, så går han opp på talerstolen her i dag og beklager til de 700 sjøfolkene og deres familier at han har bløffet dem rett opp i ansiktet. Og om han mener at handling skal følge ord, stemmer han sammen med opposisjonen mot rederpartiet Høyre i denne saken ved voteringen senere i kveld.

Mange partier har vært opptatt av habilitetsspørsmål i denne saken, inkludert Fremskrittspartiet – altså habi-

liteten til den eksterne aktøren som har levert deler av grunnlagsmaterialet for fartsområdeutvalgets anbefalinger. Opposisjonen ber regjeringen ettergå disse spørsmålene og informere Stortinget om sine konklusjoner i habilitetsspørsmålet. Heller ikke dette støtter Fremskrittspartiet. Det er ikke rart at tilliten til politikerne synker når vi har folkevalgte som løper fra løfter de gir i media og landsmøtevedtak.

Heldigvis går flertallet inn for å etterlyse fakta og etterrettelighet, og Rødt er naturligvis enig i merknaden når det gjelder habilitetsspørsmålet. Det usikre er regjeringens oppfølging av flertallets merknad i praksis. For oss er det viktig å understreke følgende: Vi forventer en ny høringsrunde om forslaget til forskriftsendring. Vi forventer at alle fakta som saken bygger på, blir vurdert på nytt av nøytrale og kompetente aktører. Vi forventer også at regjeringen setter av nok tid til en forsvarlig behandling av saken, av hensyn til de 700 sjøfolkene i Color Line som fortjener en grundig behandling av saken.

Så må jeg si at denne saken setter Siv Jensens forsøk på å si at Fremskrittspartiet er arbeidsfolks parti, i et underlig lys. Den er heller ikke unik. I revidert budsjett rammer Fremskrittspartiet norske arbeidstakere ved å gi en konkurransefordel til utenlandske arbeidstakere, en skattesubsidiering av dem som reiser til Norge på kortvarig oppdrag for bemanningsbyråer, i en situasjon hvor 100 000 arbeidsvillige og arbeidsføre står uten jobb i Norge. Det er på toppen av en hodeløs økning i sukkeravgiften som gir jubelrop på andre siden av svenskegrensen, men som rammer norske arbeidsplasser og norsk næringsmiddelindustri, pluss at de støtter EØS-avtalens uregulerte flyt av arbeidskraft, som gir pris konkurranse på lønns- og arbeidsvilkår. Hvis dette er å stå på arbeidsfolks side, så er i så fall jeg dronningen av England.

Nå havner Color Line-saken i finanskomiteen. Rødt vil følge saken tett der. Vi har ikke gitt opp kampen for å bevare arbeidsplassene på Color Line, og vi vil – til forskjell fra Fremskrittspartiet – støtte sjøfolk, ikke bare i ord, men også i handling.

Presidenten: Presidenten vil minne representanten Moxnes om at ordet «bløff» er tidligere påtalt som uparlamentarisk uttrykk, og på generelt grunnlag minne representanten om at man skal være forsiktig med å gi karakteristikk av andre representanter.

Bjørnar Moxnes (R) [17:26:51]: Det er ikke galt å være selskapshund.

Presidenten: Neste taler er statsråd Torbjørn Røe Isaksen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:26:56]: La meg starte med konklusjonen i denne saken: Forslaget fra Arbeiderpartiet har ikke flertall. Det er heller ikke noen andre forslag som har flertall.

En flertallsmerknad har en del synspunkter på prosess. Jeg skal gå litt inn på noe av det senere. Merknader har jo en annen status enn forslag. Forslag er pålegg til regjeringen, merknader er politiske signaler. Men vi, og jeg som statsråd, leser selvfølgelig flertallsmerknadene. Vi er også en mindretallsregjering. Jeg kan ikke nå i detalj konkludere med hvordan vi skal følge det opp, men jeg har i hvert fall merket meg flertallets merknader.

Så litt om forhistorien til denne saken – regjeringen har i denne saken sagt det samme over flere år. Det er ikke fordi det har vært en enkel sak, det er ikke fordi det er enkle vurderinger. Dette handler om arbeidsplasser. Det handler om på den ene siden 700 ansatte som kanskje kan miste jobben, på den andre siden er det argumentert med at det er opp mot 2 300 eller 2 500 arbeidsplasser som kan bli borte.

Regjeringen har tatt denne diskusjonen. Det startet ikke som en diskusjon om Color Line, det startet som en diskusjon om rammevilkårene for hele den maritime næringen i Norge, men særlig om rammevilkårene for norske sjøfolk. Det var derfor Fartsområdeutvalget ble satt ned og leverte sin innstilling i 2014.

Representanten Knag Fylkesnes sa at dette kunne være starten på en større omlegging. Til det vil jeg si: Nei, det er det på ingen måte, for den store omleggingen kom i kjølvannet av Fartsområdeutvalget. Den kom med denne regjeringen. Man fulgte anbefalingene som ble lagt frem i regjeringens maritime strategi i 2015, hvor det var en rekke forslag om hvordan vi skulle styrke ikke bare maritim næring, men også vilkårene for norske sjøfolk. Det er det som har gjort at nettolønnsordningen, som jeg nå får beskjed om fra departementet å kalle «tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk», er så kraftig styrket. Det er det som gjør at den har blitt utvidet til nye områder, f.eks. også til NIS-skip.

Det er viktig å understreke, kanskje særlig når det gjelder det som blir påstått nå, så vidt jeg har sett, før jeg leste det i stortingsmerknadene, at dette først og fremst kom fra en kampanje orkestrert av et konkurrerende rederi, noe som også har vært nevnt tidligere. Men så er det viktig å huske at Fartsområdeutvalget var partssammensatt. For veldig mange pleier det å være gullstandarden for utvalg som settes ned i Norge. Der satt rederiene og arbeidstakerne, der satt de ansatte og fagforeningene. De hadde flere innfallsvinkler. En av dem var at de skulle styrke ordningene for sjøfolk. Det kom de frem til. Så skulle de vurdere forskjellige typer oppmykning i fartsområdet, altså hvor skip kan seile, og under hvilke betingelser. Det er bl.a. derfor vi skiller mellom to skipsre-

gistre – ett utenlands og ett innenlands. Det er fordi alle parter i utvalget innså at dette er en utrolig konkurranseutsatt næring som lett kan flagge ut. Faktisk er det bare ett rederi igjen i dag som har passasjertrafikk mellom Norge og havner i Norden som er registrert og har sine arbeidsplasser fullt og helt her – i hvert fall som er registrert i Norge.

Da problemstillingen med Color Line kom opp, var det to ting utvalget måtte ta hensyn til. For det første var det resonnementene til Color Line, som sa at på lengre sikt er de avhengige av gode konkurransebetingelser for at de ikke skal stå i fare for å flagge ut. Det andre var en begrensning som alle offentlige utvalg har, nemlig at i sum kan ikke offentlige utvalg bare foreslå ting som koster, for vi i denne salen skal også prioritere skoleelever, helse, eldre, samferdsel, fattigdomsbekjempelse og psykiatri. Med andre ord er det en begrensning for ethvert utvalg at noen av løsningene må gjøre at summen alt i alt går opp.

Fasiten på summen her er det ikke noen tvil om. Vi bruker mye mer penger på norske sjøfolk under denne regjeringen enn vi gjorde tidligere. Vi bruker penger fordi norske sjøfolk er en helt avgjørende del av den maritime klyngen. Det er derfor vi bruker 2 mrd. kr i året på norske sjøfolk. Det er store summer.

Da kom også vurderingen at basert på et omforent tallgrunnlag – man var altså enig om både tallgrunnlaget som ble lagt frem av bl.a. Color Line, og det som ble bestilt fra Menon, for øvrig en prosess som fulgte alle anbudsregler, og hvor det var det partssammensatte utvalget selv som bestemte seg for leverandør – var man enig om at man sto overfor et dilemma, nemlig: Skulle man tillate omflagging, utflagging, av to skip, fra NOR til NIS som var det man kom frem til til slutt, eller ville man kanskje stå i en situasjon hvor man risikerte at alle funksjonene, opp mot 2 300 arbeidsplasser, sto i fare? Og dette er ikke teoretisk; mange skip er blitt flagget ut, og redier har flagget ut.

Man kan være ærlig uenig om enhver politisk sak, men det er altså utgangspunktet. Og utgangspunktet til regjeringen i 2014 og i 2015, i den maritime meldingen som ble lagt frem for Stortinget, var at dette måtte ses i sammenheng. Det var ikke bare gode nyheter, men først og fremst hadde den maritime meldingen en rekke gode nyheter, bl.a. for å styrke ordningene for norske sjøfolk, som vi også har sett har effekt. Så skulle dette gjennomføres i tråd med hva et flertall – ikke enstemmig, men et flertall – av Fartsområdeutvalget mente vi skulle gjøre. Grunnen til at disse tingene ikke er sett i sammenheng, at vi ikke debatterer det samtidig, er at det også må notiseres i ESA, og det har vært en lengre prosess. Derfor kommer den dårlige nyheten, kan man si, etter den gode nyheten.

Det er to spørsmål som kommer opp. Det ene er: Vil dette ha store følger for resten av Norden? Svaret fra departementet er for det første at endringen som er gjort – endringen fra 175 til 300 nautiske mil – som for øvrig har skapt nye motkrefter igjen, gjør at det blir mye, mye mindre sannsynlig. Det andre er at vi ikke mener en type utredning vil gi ny informasjon om det.

Det er i mindretallets komitémerknader også tatt opp en rekke problemstillinger som i og for seg ble nevnt av enkeltaktører i 2015, men som Stortinget meg bekjent ikke har hengt seg opp i tidligere. Blant annet mener man at det er habilitetsutfordringer knyttet til det. Der er det igjen bare å understreke at Fartsområdeutvalget, hvor partene satt representert, bestemte hvem som skulle ha utredningen. Det var flere som var inne på tilbud, og man valgte til slutt én aktør. Alt ble gjort i henhold til norske lover og regler.

Det andre er at man sier at rammebetingelsene har endret seg – og det er klart at noen rammebetingelser endrer seg alltid. Kronekursen går opp og ned. Oljepriisen går ned, nå vil den kanskje gå opp. Mitt utgangspunkt i denne debatten er at vi kan ikke lage en langsiktig maritim politikk bare basert på det. Vi er også nødt til å tenke på hva som på lengre sikt gir flest mulig arbeidsplasser i Norge.

Så har jeg hele tiden understreket at verken Fartsområdeutvalget eller departementet går inn og gjør analyser av enkeltsektors disposisjoner eller regnskaper ned i minste detalj, enn si ber om innsikt i alle strategiske beslutninger som styrene diskuterer. Det vi kan forholde oss til, er det grundige arbeidet som utvalget har gjort, men også det Color Line, det omtalte rederiet, skrev da vi varslet at vår intensjon fortsatt var den samme som i 2015, nemlig å gjennomføre denne forskriftsendringen: at da blir alle planer om utflagging lagt i en skuff – fritt sitert.

Det er ikke presisjonsvitenskap, men med dette bakteppet er det regjeringen har sagt det samme i 2015, i 2016, i 2017 og i dag, i 2018.

Jeg merker meg at det er flertallsmerknader som mener at man har behov for ytterligere informasjon. Jeg går ikke mer i detalj på det nå, men vil bare minne om det som hele tiden har vært regjeringspartienes hovedpoeng, nemlig at dette uansett er en diskusjon om arbeidsplasser. Derfor er det også vanskelig. Det er ikke noen grunn til å ta lett på 700 mennesker med huslån og familie, som nå bekymrer seg for om de skal miste jobben. Vår vurdering har vært at sett opp mot det som selvfølgelig er et verst tenkelig scenario, at vi skal sette 2 300 arbeidsplasser i fare, har det vært konklusjonen vi har dratt.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [17:37:20]: Det er egentlig ganske irriterende å høre en Høyre-statsråd skryte av at de bruker 2 mrd. kr på sjøfolkene, uten å nevne hvor mye de bruker på rederne eller rederiene – som er det mangedobbelte av dette. Det er klart at vi må ha en komplett næring for å være en sjøfartsnasjon og ikke minst for å opprettholde en sterk maritim klynge i Norge. Da ender jeg opp med å stille et spørsmål knyttet til det statsråden sa innledningsvis, at en flertallsmerknad i beste fall er et politisk signal. Nei, han sa vel ikke i beste fall, men at det er et politisk signal – rett skal være rett. Det er ganske frimodig sagt av en statsråd i en mindretallsregjering, som er dønn avhengig av stortingsflertallet. Så jeg spør nå for ordens skyld: Har statsråden til hensikt å ta til følge det som står i flertallsmerknaden, som er helt vesentlig, og som jeg vet at veldig mange av de sjøfolkene allerede håper på skal gi et resultat: at forskriftsendringen faktisk ikke blir gjennomført?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:38:24]: Det blir litt vanskeligere å svare på med representanten Aaslands siste tilføyelse, for representanten Aasland understreket at heller ikke Arbeiderpartiet hadde endelig konkludert, man ville bare ha mer informasjon om denne saken.

Jeg følte at for det første var det en nøktern beskrivelse av hvordan stortingsregelverket er. Men så følte jeg vel at jeg som statsråd gikk ganske langt. Når jeg sier at jeg merker meg at flertallet har en merknad, så er det politikerspråk for at jeg har lest det som står der. Og jeg er klar over at vi er en mindretallsregjering. Hva det vil innebære, kan jeg ikke gå i detalj på nå. Vi må se hva konklusjonene blir her, og så må vi se på hvordan vi skal følge det opp videre.

Så er jeg helt enig med representanten Aasland i at det er en grunn til at vi har f.eks. en eksepsjonelt gunstig skatteordning for norske rederier, og dermed også for norske redere. Det er også av hensyn til den maritime klyngen. Og den trenger både norske sjøfolk og rederier.

Terje Aasland (A) [17:39:28]: Til det siste: Vi er helt enige. Jeg vil bare ha en veldig tydelig bekreftelse fra statsråden på at han har til hensikt å følge opp flertallsmerknaden og sånn sett legge fram resultater av det som flertallet ber regjeringen gjennomgå, og at man legger dette fram for Stortinget på en egnet måte før en eventuell endring blir foretatt.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:39:51]: Det er ikke mulig – eller, det er mulig, men jeg har ikke tenkt å svare tydeligere på det nå enn det jeg har gjort. En flertallsmerknad er en flertallsmerknad. Vi er en mindre-

tallsregjering. Jeg ser klart og tydelig hva flertallet skriver. Jeg ser også hvilke punkter flertallet peker på hvor de mener de har mer informasjon. Og selvfølgelig er det sånn at en regjering også må ta hensyn til hva et flertall på Stortinget mener i merknads form, men hvordan det skal følges opp, må vi komme tilbake til. Sånn er jo også flertallsmerknadene formulert.

Terje Aasland (A) [17:40:25]: Hvis jeg var blant dem som nå ikke stemte for mindretallets forslag i Stortinget, ville jeg vært veldig usikker på hva jeg skulle gjøre, i og med statsrådens utydelige tilnærming til en veldig klar flertallsmerknad om hva man forventer at regjeringen skal gjøre: gjennomgå og legge fram resultater for Stortinget før – og det er vesentlig – en eventuell forskriftsendring blir foretatt. Jeg spør igjen: Er det noen grunn til at statsråden vil oppfordre dem som er med på denne merknaden, og som hører statsrådens tvil, til å stemme for mindretallets forslag, sånn at man er helt sikker på at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med et resultat før endringene blir gjennomført?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:41:21]: For det første vil jeg selvfølgelig ikke oppfordre til å stemme for mindretallets forslag, jeg vil oppfordre flertallet til å gjøre det flertallet har sagt de skal gjøre. Det har de for øvrig gjort uten min bistand i stortingskomiteen.

Det er klart man kan høre ting på forskjellige måter, men jeg synes jeg er ganske tydelig – iallfall så tydelig som jeg er villig til å være nå – på hvordan vi har tenkt både å oppfatte og følge opp denne flertallsmerknaden.

Det er ingen statsråd som ønsker å bli dratt til Stortinget for å reversere en forskrift, som riktig nok er regjeringens prerogativ, men som allikevel i det brede er nødt til å ha en forankring i et flertall på Stortinget. Det ønsker heller ikke jeg.

Geir Pollestad (Sp) [17:42:19]: I innlegget sitt sa statsråden at han starta med konklusjonen, og det kan verka i heile saka som at konklusjonen har kome først. Etter Senterpartiet sitt syn bør faktum koma først, og så trekkjer ein konklusjonen på bakgrunn av det.

Denne saka kokar ned til å handla om kva konkurranseulempe det har å vera registrert i NOR kontra å vera registrert i det danske skipsregisteret. Dei tala me har fått, er frå 2012. Då var det 118 mill. kr. I 2013 var det 154 mill. kr. Når me skal gjera eit vedtak i 2018, meiner eg det er ganske relevant å vita kva dette talet var i 2014, 2015, 2016 og 2017. Så mitt spørsmål til statsråden er: Har han desse tala, og har han til hensikt å dela dei med Stortinget? Og kan statsråden eventuelt gjera det no?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:43:16]: Komiteen har også spurt om dette, og jeg har sagt at vi ikke har

foretatt nye, detaljerte utregninger de siste årene. Det er også åpenbart at rammene har endret seg siden 2014 – det vet alle. Alle vet at kronekursen er annerledes og kommer gunstig ut for et hvilket som helst rederi i Norge. Alle vet at lavere oljepris, f.eks., kommer gunstig ut. Det som er viktig, er den siste delen av dette, og det er at også det omtalte rederiet her kommer gunstigere ut nettopp fordi det nå er NOR-registrert. Og når regjeringen og Stortinget har styrket nettolønnsordningen for sjøfolk, kommer også rederiet gunstig ut.

Jeg må tilbake til to av mine hovedpoenger. Det ene er at dette dreier seg om langsiktig politikk, altså ikke bare om å se et øyeblikksbilde her og nå. Dette er det eneste norske passasjerrederi med utenlandsfart som er igjen i Norge. Det andre er at dette var det også politisk enighet om i Fartsområdeutvalget – med et flertall riktignok, ikke enstemmig.

Geir Pollestad (Sp) [17:44:23]: Eg registrerer at statsråden ikkje ønskjer å gje oss dei tala. Det meiner eg at statsråden bør gjera, og om statsråden les merknadene frå fleirtalet, oppfattar eg det dit hen at ein ønskjer ikkje berre full gjennomgang av dei gamle tala, ein ønskjer oppdaterte tal.

Mitt neste spørsmål er ganske enkelt: For eit reiarlag som driv ferjedrift mellom Kiel og Oslo, kva for eit register er best, NOR eller DIS?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:44:58]: Det er en veldig sunn ting i Norge at det ikke er vi som er folkevalgte, verken stortingspolitikere eller statsråder, som sitter og tar de beslutningene som bedriftene og virksomhetene må ta, og som vi for øvrig også har klare regler for: Det skal være prosesser, det skal være god dialog med fagorganiserte, etc., etc. Det betyr at jeg ikke er i stand til å gi den typen vurderinger – vi sitter ikke i styret og har ikke noen detaljert oversikt over alt som foregår i virksomheter i Norge, på den måten, med unntak av de statseide, selvfølgelig.

Det vi kan gjøre, er, for å si det veldig enkelt: Vi kan ta utgangspunkt i det et offentlig utvalg har jobbet grundig med, et tallmateriale som var omforent. Også fagforeningssiden var enig i tallmaterialet, ikke alle i konklusjonen. Så kan vi foreta en vurdering av hva det er som er fornuftig på lengre sikt.

Vi er også nødt til å forholde oss til en virksomhet som sier at de står i fare for å flytte ut av landet. Det må vi ta alvorlig.

Steinar Reiten (KrF) [17:46:29]: Jeg merket meg også statsrådets uttalelser om flertallsmerknaden, men regner med at det vil bli godt ivaretatt. Nå har vi jo tatt opp det i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

I den merknaden er det en problemstilling som er helt konkret, og som jeg ønsker å spørre statsråden om. Det går på høringsprosessen rundt fartsområdeforskriften. Da den ble lagt ut på høring i januar i fjor, var minimum seilingslengde for å kunne flagge om satt til 175 nautiske mil. Når en nå varslet at en ville endre forskriften, var det endret til 300 nautiske mil, og så langt vi har registrert, er ikke forslaget til ny fartsområdeforskrift sendt ut på ny høring. Det later til å være i strid med utredningsforskriften § 3-3 andre ledd. Jeg vil gjerne ha statsrådets vurdering av om han ser dette som noe som må rettes opp før en iverksetter det.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:47:33]: Jeg var ikke næringsminister da, men allikevel kan jeg si noe om det.

Overordnet sett er det en høringsplikt i Norge. Men så er det også en regel som sier at det skal være vesentlige endringer i et forslag og noen andre ulike kriterier for å sende det ut på høring på nytt. Det sier seg selv at det ligger et skjønnelement også der.

Når det gjelder endringene fra 175 til 300, skyldtes det en veldig enkel ting. Det var at både fra våre naboland og fra fagforeningene sa man at med en grense på 175 ville man risikere å gjøre nettopp det mindretallet nå har fremmet et forslag om, nemlig å sette i gang en type kappløp i Norden. For å hindre det satte man det til 300. Dermed ble ordningen snevrere. Da var vurderingen fra Næringsdepartementet at endringen ikke innebar en så vesentlig eller annerledes type innretning at det var nødvendig å sende det på en ny høring.

Presidenten: Replikskordskiftet er då omme.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [17:48:56]: Dette er alvor. Det er 700 norske sjøfolk som, sammen med sine familier, kjenner på stor usikkerhet nå. Det er et bredt engasjement over hele landet for at vi skal sørge for at disse 700 familiene fortsatt kan kjenne på trygghet de neste årene. Spørsmålet er om fagarbeidere i Norge skal byttes ut med lavtlønnet arbeidskraft. Spørsmålet er om vi skal prioritere å sørge for god fordeling, eller om de rikeste skal bli enda rikere.

Forskjellene i Norge øker, og dette er et helt bevisst valg fra Høyres side, de ønsker å ta fra 700 norske sjøfolk jobbene deres og erstatte dem med lavtlønnet arbeidskraft. Dette spørsmålet er derfor langt viktigere enn at man skal tillate seg å stå her og bruke teknikaliteter og politikerspråk. Det er som Francis Sejersted skriver i boka om Høyres historie: «Høyre har alltid fungert som et interesseparti for de bedrestilte i samfunnet.»

Høyre sørger nå for å overkjøre dem i regjeringen som eventuelt kjemper for sjøfolka, slik at disse 700 sjøfolka kanskje kommer til å miste sin jobb og sin trygg-

het. Kim Mathisen er en av de 700. Han er alenefar til to, og han sier til Dagsavisen at han er veldig usikker på hvordan han kommer til å takle eventuelt å miste jobben. Jobben er familiens trygghet.

Man kan godt komme opp hit og dra både det ene og det andre resonnementet om at utviklingen kan bli annerledes hvis man ikke gjør det. Men det viser noe enda mer alvorlig. Det viser at Høyre lar Color Line diktere hvordan politikken skal være i Norge. Med andre ord: De er et interesseparti for de bedrestilte. Tydeligere kan det ikke sies. Og når man innrømmer det selv fra denne talerstolen, ja, da er historien komplett.

Det er ikke bare sjøfolka som blir fattigere hvis dette skulle få flertall. Samfunnet blir fattigere. For den ærlige jobben som sjøfolka legger ned, handler ikke bare om deres familier. Nei, det handler om opplevelser, det handler om trygghet, det handler om service om bord. En av passasjerene som er trofast mot Color Line i dag, Bjørg Vestvik, sier det klart: «Det er helt forferdelig at disse arbeidsplassene settes på spill.» Hun forteller til Dagsavisen at hun gleder seg til å dra med Color Line nettopp på grunn av den servicen som dyktige fagarbeidere gir henne.

Denne saken handler derfor om samfunnssyn. Skal arbeidstakere bli fattigere? Skal samfunnet bli fattigere? Eller skal vi si at det er noe som er viktigere? Det handler om at vi bor i et land der forskjellene mellom folk skal være små. Folk skal ha arbeid, og det skal være en bedre framtid for unger som vokser opp i dag. Derfor vil jeg gi statsråden, næringsministeren, rett i én ting i dag: Det er politikerspråk som har vært brukt.

Det finnes én måte å rette opp i dette på. Det er å sørge for at de 700 ansatte ved Color Line fortsatt kan utøve sitt fag, gi folk opplevelser, trygghet og service, og ikke minst at ungene deres skal kunne se en trygg framtid i møte. Jeg håper inderlig sterkt at vi i Stortinget kan klare å skape den bedre framtiden.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [17:53:39]: Fyrst til statsråden: Dette handlar ikkje om å gå inn i dei vurderingane som selskapet skal gjera; det handlar om å ha eit oversyn over kva rammevilkår som er best – dei norske eller dei danske. Det må me kunne forventast at ein statsråd har.

Denne debatten har òg handla mykje om Framstegspartiets historieforteljing, den kreative historieforteljinga som tok oss heilt tilbake til 1987, men jammen hadde ikkje representanten Ørsal Johansen feil òg der, for sjøfarts- og fiskerikomiteen behandla i samanheng med Innst. S nr. 37 for 1986–1987 eit forslag frå Carl I. Hagen om å innføra NIS-registeret. Så òg i den saka var Framstegspartiet ein pådrivar. Den historia som Ørsal Johan-

sen ynskjer å fortelja, er feil. Eg meiner at det var ei fornuftig avgjerd. Eg tok ho med for å illustrera dobbeltspelet som Framstegspartiet driv med i denne saka.

Dei har eit landsmøtevedtak som seier:

«Fremskrittspartiet mener det er uheldig dersom konsekvensene av en regelendring medfører at norske sjøfolk settes på land.»

Til Dagsavisen har fyrste nestleiar, Per Sandberg, sagt: «(...) Frp er sjømennenes siste skanse.»

Og Sandberg sa vidare:

«Det er utrolig viktig å ha norske sjømenn på norske skip.»

No ser me kva som har skjedd når partiet er i regjering. Eg ser at statsråd Sandberg er i salen, og eg meiner det hadde vore reieleg om Per Sandberg nytta den moglegheita han som statsråd har, til å gå på talarstolen og beklaga overfor sjøfolka at Framstegspartiet har svikta dei på det grovaste i denne saka.

Maria Aasen-Svensrud (A) [17:55:42]: Fremskrittspartiet har seilt under falskt flagg. Lenge har de gitt sjøfolk og oss som er opptatt av norske sjøfolk, et håp om at nettopp Fremskrittspartiet ville bidra til å redde jobbene til 700 norske sjøfolk. Arbeiderpartiet har foreslått å be regjeringen vente med å innføre forskriften som lar rederiene overføre ferjene til NIS. Når komiteen nå har brukt godt med tid på å komme med sin innstilling til Stortinget, ga det håp om at også Fremskrittspartiet – som Arbeiderpartiet – ville være opptatt av at det for framtiden også skal være norske sjøfolk her til lands, men det vil ikke Fremskrittspartiet.

Lærdommen er at Fremskrittspartiet er mer opptatt av å støtte egen regjering enn å sikre arbeidsplasser for norske sjøfolk. Fremskrittspartiet viser med dette at de står nærmere styrtrike skipsredere enn sjøfolk flest. Ved ikke å ta ansvar i denne saken viser Fremskrittspartiet at de er et parti i en regjering som gjør forskjell på folk.

Representanten Dag Terje Andersen og jeg er med på å fremme dette forslaget fra Arbeiderpartiet, og det er det mange gode grunner til. Hver eneste én av våre sjøfolk i Sandefjord og i Vestfold er blant disse gode grunnene. Vi setter pris på sjøfolkene våre, og vi vil gjerne ha dem med inn i framtiden. Det er synd at Fremskrittspartiet og regjeringen ikke står sammen med oss om dette ønsket.

Terje Aasland (A) [17:57:33]: Representanten Pollestad beskrev historien slik den virkelig var i 1987. Det var noe helt annet enn det som kom ut av representanten Ørsal Johansens munn.

For det andre var det i 2005 9 200 sjøfolk i Norge, i 2013 var det 12 100, og nå antas det at det er 11 500. Så det er stort sett vrøvl som kommer ut når man argumen-

terer på den måten som det ble gjort i sted. Det var i hvert fall ikke sannheten.

Dette er selvfølgelig en verdidebatt. Man har brukt media til å prøve å framstille Fremskrittspartiet som et parti som står opp for norske sjøfolk. Denne debatten viser med all tydelighet at de ikke gjør det.

Det andre som har kommet ganske tydelig fram i debatten, er at det håpet som ligger i en flertallsmerknad, faktisk er mye mer utydelig nå, etter at statsråden har tåkelagt det såpass mye at det bør hefte betydelig usikkerhet ved det.

Det neste, som er ganske vesentlig, er at statsråden og regjeringen ikke har et oppdatert faktagrunnlag for det de nå skal fatte en beslutning om, hvis de velger å gjøre forskriftsendringen. Det er et tankekors at statsråden ikke klarer å svare om f.eks. forholdet mellom NOR og NIS. Det er ganske vesentlig. Det er ganske vesentlig å vite hva som må til i fortsettelsen for NOR dersom vi skal ha norske sjøfolk i framtiden. Men det vet man altså ikke, og flertallet i dag stemmer ned et forslag om å hente inn den kunnskapen. Forstå det den som kan.

Derfor er det all grunn til å vektlegge det som næringsministeren til de grader vedkjente seg i sitt innlegg, at Høyre er redernes parti, og at Fremskrittspartiet dilter etter. Det kunne vært interessant å høre representanten Morten Ørsal Johansen redegjøre for hva han har tenkt å få gjennomslag for i tilknytning til revidert nasjonalbudsjett. Det kunne for så vidt også ha vært interessant å høre hva representanten Steinar Reiten mener om det, og det kunne vært interessant å høre om statsråd Sandberg støttet dem helhjertet i regjering, med tanke på at Fremskrittspartiet skal være «sjømennenes siste skanse».

Regjeringen er jo ikke sjøfolkenes siste skanse. Fremskrittspartiet er i dag ikke sjøfolkenes siste skanse. Det er kanskje på tide å realitetsorientere seg litt med tanke på hva de støtter i Stortinget, og hva de tillater seg å si utenfor Stortinget, i tilknytning til en mikrofon eller til en journalist.

Presidenten: Presidenten finn ikkje ordet «vrøvl» på lista over uparlamentariske uttrykk, men det var ikkje så veldig pent, så det burde kanskje stått der.

Tom-Christer Nilsen (H) [18:00:58]: Akkurat når det gjelder de halvparlamentariske uttrykkene, har det vært godt med dem under denne debatten, helt fra prinsesse Vil Ikke – unnskyld, dronning Moxnes – til det som nå ble presentert fra talerstolen. Jeg tror at hele debatten og norske sjøfolk fortjener at vi tar det ned et bitte lite hakk. Jeg er fullstendig enig med representanten Sandtrøen i at det er alvorlig, men samtidig skal en innse at verken den ene eller den andre siden av denne

salen har noe annet enn en reell og skikkelig omsorg for dem som jobber om bord på norske skip.

Til dem som beskriver Høyre som redernes parti: Sjøfolk trenger skip, skip må ha redere. Er det ingen av dem, verken skip eller redere, er det heller ikke sjøfolk. Slik henger dette sammen. Alle disse er avhengig av hverandre, og gjør man forholdene bra for totaliteten i den norske maritime klyngen, kommer alle bedre ut av det.

Vi har to forskjellige risikovurderinger i denne salen i dag. Jeg ønsker å sikre flest mulig norske sjøfolk på norske skip gjennom å sikre meg og oss mot at utflaggingsmuligheten blir for stor, at utflaggingssannsynligheten blir for stor. Andre i denne sal deler ikke den vurderingen, men det er ingen tvil om at man også tar en relativt høy risiko hvis man velger å sette i fare 2 300 jobber fordi man mener at det redder 700. Det skal vi ha med oss i dette.

Jeg vil si at det er ingen i denne salen som ikke har omsorg for sjøfolkene om bord – alle har vi det – men vi har forskjellige risikovurderinger av hvordan det skal skje. Det er klart at dersom dette selskapet skulle flagge ut – dersom det skulle flagge ut – kan alle gange med 3 det de har sagt her i dag om faren for de 700 familiene. Den oppfatningen deler vi. Og det ansvaret deler vi: å sørge for at dette på lang sikt blir trygge arbeidsplasser, med skikkelige arbeidsforhold for norske sjøfolk. Så får vi være enige om at vi har litt forskjellige vurderinger av hvordan vi best gjør det, men det tjener ikke saken at vi bruker harde ord om hverandres intensjoner i disse sakene. Tvert imot har vi alle – alle – de beste intensjoner om å gjøre det beste forsøket vi kan for å sikre flest mulig de best mulige forholdene.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [18:03:49]: I spørretimen fikk statsminister Erna Solberg mulighet til å si hva hun hadde lyst til å formidle til de 700 ansatte på Color Line – hvis hun torde å se dem i øynene. Dessverre kom det politikerspråk. Det kom politikerspråk, som næringsministeren påpekte at vi må forsøke å unngå. Jeg synes det var veldig godt, det som en av de veldig engasjerte for de norske sjøfolkene skrev. Hun syntes det var urovekkende at vi kunne ha en statsminister som skalter og valter med andre menneskers liv på denne måten. Det er jo hele grunnen til at det er temperatur i saken. Selvfølgelig er det temperatur i en sak som handler om framtiden til 700 sjøfolk, deres unger og familier – det skulle bare mangle.

Dette er en grunnleggende verdidebatt. Derfor er det først svakt av statsministeren ikke å gi et ordentlig svar på det konkrete spørsmålet. Deretter er det svakt at hun heller ikke er med her, nå når saken diskuteres. Hun kunne ha tatt del i det og forklart hvorfor Color Line skal diktere politikken. Jeg fikk en melding under debatten

som var ganske illustrerende: Hvor har Fremskrittspartiet blitt av på denne talerstolen? Vi har hørt bare bitte lite grann. Statsråd Sandberg har fått en oppfordring om å komme opp hit – han har ennå ikke dukket opp på talerstolen.

Det er noen saker som fortjener ekstra oppmerksomhet, både fordi det i denne salen avgjøres hvordan livet til folk i Norge vil bli, og fordi en sier at politikk er alvor. Derfor hadde det vært rett at flere kom opp hit og fortalte hvorfor det er riktig at Color Line skal diktere den norske politikken.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [18:06:20]: Det var to ting som gjorde at jeg tegnet meg helt på tampen. Det ene er at representanten Pollestad stilte meg spørsmål om hvor det var best for Color Line å være registrert, i DIS eller NIS. Representanten Aasland forsøkte så å gjøre et poeng av at departementet ikke hadde noen vurdering av DIS eller NIS i det hele tatt. Det er selvfølgelig ikke riktig. Det vet representanten Aasland godt, for dette har komiteen stilt spørsmål om. Komiteen har stilt mange spørsmål om det har vært riktig. Noen av dem har de til og med fått svar på innen samme dag fordi det er en viktig sak.

Grunnen til at departementet mener at DIS og NIS er sammenliknbare, er at de begge er internasjonale skipsregistre, men også fordi man tillater ansettelse av utenlandske sjøfolk på hjemlandets lønns- og arbeidsvilkår for å være konkurransedyktig globalt.

Jeg har utfyllende svart på hvorfor regjeringen har gjort de vurderingene den har gjort, som er lik det et flertall i Fartsområdeutvalget har gjort. Det som det selvfølgelig ikke går an for en statsråd å svare på til enhver tid, er – gitt de økonomiske konsekvensene – hvor det akkurat nå, med 100 pst. sikkerhet, er best å være registrert. Det vi kan si helt sikkert, er at rederiet vi her snakker om, gjentatte ganger til Stortinget, offentlig, har understreket at en slik endring vil gjøre at alle planer om å flagge ut, legges i skuffen.

Det andre er påstanden om at dette vil bety en slags rasering for norske sjøfolk. Sannheten, som jeg også understreket i mitt innlegg, er at politikken som har vært ført, betyr det motsatte. Siden 2012 til i dag har vi økt utbetalingene, nettolønnsordningen til norske sjøfolk, med 400 mill. kr. Vi har utvidet nettolønnsordningen til nye områder, bl.a. NIS-skip, nettopp fordi vi er opptatt av å ha maritim kompetanse, norske sjøfolk, en full norsk klynge.

Det er helt riktig som representanten Aasland sier, at vi også har veldig gunstige skattevilkår for rederiene – med nettopp samme begrunnelse. Derfor er en blågrønn regjering for offentlig støtte til norske sjøfolk, mens Arbeiderpartiet nå – jeg er ikke sikker på om det

historisk er riktig – sier de er for en skattesubsidie til rederiene, og dermed også rederne. Det er for å opprettholde den maritime klyngen.

Til slutt: Det er ingen som later som denne saken er enkel, men det er ikke vanskeligst for oss. Det er selvfølgelig vanskeligst for dem som nå lurer på om de har en jobb videre. Det er en tøff beslutning å ta, men min jobb som statsråd er også å ta vanskelige beslutninger. Jeg gjør det fordi jeg mener at i avveiningen er det viktig at vi har stabile rammevilkår, men at vi ikke setter ytterligere 2 000 arbeidsplasser – eller litt mindre – i fare.

Presidenten: Representanten Terje Aasland har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Terje Aasland (A) [18:09:40]: La meg først starte med å si at jeg beklager at jeg brukte ordet «vrøvl». Med det mente jeg å si at når noen sier noe og gjør det stikk motsatte, er det både uærlig, uredlig og ikke minst uanstendig – og da har jeg holdt meg innenfor god parlamentarisk ordbruk. Det er ganske provoserende. Det er ikke minst provoserende for dem som opplever den urettferdigheten som et flertall nå påfører mange norske sjøfolk. Det er uverdigg. Og det er uverdigg at stortingsrepresentanter gjør det.

Vi hadde en mulighet – og vi har fremdeles en mulighet når vi skal votere i kveld – til å trygge at Stortinget får tilstrekkelig kunnskap før regjeringen fatter en eventuell beslutning om å gjennomføre forskriftsendringen. Hvis ikke det skjer, synes jeg det er verdt å understreke på tampen av denne debatten at statsråden ikke kan bekrefte veldig mange av de opplysningene Stortinget etterspør. Vi kommer til å følge opp flertallsmerknaden i innstillingen til punkt og prikke og se hva statsråden gjør. Hvis ikke han følger opp, blir det andre forslag vi må behandle i Stortinget.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [18:11:04]: Det som er trist i denne saka, er at det eigentleg er fleirtal på Stortinget for å stoppe gjennomføring av denne forskrifta. Det er eigentleg fleirtal. Framstegspartiet har verkeleg vist sitt sanne ansikt. Eg ser at nestleiareren i Framstegspartiet, som også er i regjeringa, sit her. Han sa at Framstegspartiet var sjøfolka sin siste skanse. Ja, det var litt av ein skanse å stole på. Her kunne ein verkeleg stole på Framstegspartiet. Da det verkeleg blei tøft, forlét dei skansen.

Det store spørsmålet her er: Alle som sit i Stortinget, kan stemme akkurat det dei ønskjer – også folk i Framstegspartiet. Dei kan stemme etter eiga overtyding – som f.eks. Per-Willy Amundsen gjorde for berre nokre møter sidan når det gjaldt snøscooter. Han stemte mot det regjeringa og hans eige parti hadde bestemt at ein skulle

stemme, og stemte etter eiga overtyding. Representanten Bjørnstad frå Framstegspartiet gjorde det i saka om surrogati. Han stemte etter eiga overtyding. Gisle Meininger Saudland frå Framstegspartiet gjorde det i saka om startlån i Husbanken. Solveig Horne, tidlegare minister, stemte saman med SV om tiltak for å motverke miljøskadelege bymiljø. Og Ørsal Johansen gjorde det sjølv i saka om norsk ruspolitikk då han stemte etter eiga overtyding.

Vi får sjå kva denne skansen er verd. Kor mange er det i Framstegspartiet som vil bryte med det fleirtalet dei er ein del av, og stemme etter eiga overtyding? Kor mykje har det vore verdt, alle dei utsegnene dei har hatt i avisa, knallharde taler på landsmøta osv. Kor mykje er det verdt? Det får vi vite, for det trengst ikkje så mange frå Framstegspartiet for å få ein ny situasjon i denne salen. Om ikkje veit vi kva det partiet er verdt, og kven dei er på lag med.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [18:13:31]: Eg vil òg gje statsråden eit signal på tampen av debatten om at Senterpartiet vil følgja den fleirtalsmerknaden som ligg, tett, og me har ei tydeleg forventning om at det skal rapportert tilbake til Stortinget på eigna måte, og at partia på Stortinget vert likebehandla når informasjonen vert gjeven.

Ein kort kommentar om Per Sandbergs skanse: Det verkar vera ein skanse bygd av papir, som vert ganske lett øydelagd av sjøvatn. Eg synest det er snedig at Framstegspartiets nestleiar, som er til stades i salen, ikkje vel å ta ordet, men overlèt til Høgre å ta denne debatten. Det er ingen tvil om at Framstegspartiet i denne saka har svikta norske sjøfolk på det grovaste. Seinast den 2. mai hadde dei tydelege utsegner etter landsmøtet. No har ein hoppa av og svikta. Det fortener ei orsaking.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [18:14:41]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i eksportkredittloven (ny midlertidig låne- og garantiordning for skip mv.) (Innst. 288 L (2017–2018), jf. Prop. 58 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Ruth Grung (A) [18:15:37] (ordfører for saken): Dette er også en viktig sak for vår maritime klynge, men kanskje ikke en sak med samme temperatur i denne salen, for det er en enstemmig næringskomité som støtter lovendring om Eksportkreditt Norge AS, for å gi mulighet for å finansiere kjøp av skip fra verft i Norge når disse også skal brukes i Norge. Ordningen er på markedsmessige vilkår og på samme vilkår med andre OECD-land med tilgang til tilsvarende nasjonale eksportkredittordninger. Ordningen er også innenfor EØS- og WTO-regelverket. Den vil være midlertidig for tre år og skal evalueres.

Målet med endringen er økt aktivitet for skipsverft i Norge og at kompetansen blir i Norge og videreutvikles her.

Ordningen vil gjelde for bl.a. ferger, fiskebåter, brønnbåter, nærskipstøytøy, hurtigbåter og også ombygging.

Verftsindustrien har stor betydning for sysselsetting, verdiskaping og distriktspolitikk samt for å opprettholde vår ledende maritime posisjon. Flåtefornyelse gjør det mulig å teste ut nye innovasjoner på miljø- og klimateknologi.

Forslaget har vært på bred høring. Norske skipsverft viser til at det planlegges mange nybyggingsprosjekt, og de frykter eksportlekkasje. De viser også til store svingninger innen fiskerinæringen og at det derfor bør være mulighet for avdragsfrihet i krevende perioder. Norges Rederiforbund etterlyser en midlertidig toppfinansiering for nærskipstøytøya for å fornye flåten og teste ut nye innovasjoner på miljø- og klimateknologi.

Nybyggingsstatistikken for ordrer over 50 mill. kr viser hvor viktig fartøytøytøya til havbrukssektoren er blitt, mens kun fem av de nye Fjord1-fergene skal bygges i Norge, og en stor andel av andre spesialskip kontraheres i Danmark og Tyrkia. Tre av fire fiskebåtkontrakter havner i utlandet – også de hovedsakelig i Danmark og Tyrkia. Næringsorganisasjonene viser til at andre EU-land har bedre ordninger enn Norge, også etter at denne vil tre i kraft. Stortinget ber derfor regjeringen utrede en midlertidig toppfinansieringsordning på markedsmessige vilkår for nærskipstøytøya, som legges fram for Stortinget på egnet måte. Ordningen bør innrettes slik at den stimulerer til flåtefornyelse, med det mål å redusere miljøskadelige utslipp fra nærskipstøytøya.

Arbeiderpartiet mener regjeringen allerede nå bør se på tiltak slik at flere ferger og fiskebåter blir bygd i Norge. For fiskebåt er det forstemmende at Danmark er blitt mer attraktiv enn norske skipsverft. En bør vurdere mer fleksible nedbetalingsordninger som tar høyde for at fisket kan slå feil en sesong.

Med dette anbefaler jeg komiteens tilråding.

Geir Pollestad (Sp) [18:18:41] (leiar for komiteen): Verfta er ei viktig distriktsnæring, og difor er det positivt at me no får denne saka, som er ei oppfølging av eit tidlegare stortingsvedtak.

Når eg tek ordet no, er det fordi fleire av høyringsinstansane ønskte at ein skal gjera denne ordninga permanent. Men det som ligg i saka – som òg Senterpartiet støttar – er at det skal vera ei førebels låne- og garantiordning for skip, og ein varslar at ho skal evaluerast før ein tek stilling til ei eventuell vidareføring. Eit viktig poeng for Senterpartiet er då at den evalueringa skjer tidleg nok, slik at ein ved ei eventuell vidareføring sikrar at det er føreseieleg for dei som brukar ordninga, så ein ikkje må venta i månader – eller dagar – før treårsperioden er over før ein veit om ordninga vert permanent eller ikkje.

Steinar Reiten (KrF) [18:20:04]: Norge er et av få land som har en komplett maritim næringsklynge. Det er et resultat av århundrer med norsk skipsfart og skipsbygging. At Norge fortsatt klarer å være ledende i det som kanskje er den mest globaliserte næringen i verden, og der konkurransen er knallhard hver eneste dag, er et resultat av innovative og framoverlente aktører, i godt samspill med myndigheter som verdsetter den innovasjonskraften og verdiskapingen som finnes i denne næringen.

I mitt hjemfylke, Møre og Romsdal, har vi en maritim klynge som leverer teknologi og kompetanse i verdensklasse, og som vi har grunn til å være stolt av. Det er utrolig for en innovasjonskraft, omstillingsevne og stå på-vilje som finnes i denne klyngen.

Den midlertidige låne- og garantiordningen vi debatterer i dag, er med på å sikre kompetansen i den maritime klyngen framover. Det var jo en av de virkelig gode nyhetene i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet i fjor høst at dette kom på plass. Endringen vil bidra til at redere i Norge oppnår finansiering på markedsmessige vilkår og på like vilkår med andre i OECD med tilgang til tilsvarende nasjonale eksportkredittordninger.

Denne endringen vil medvirke til økt aktivitet på skipsverft i Norge, og til at kompetansen forblir i Norge. Ordningen vil, innenfor garantirammen på 10 mrd. kr for 2018, inkludere et spekter av fartøytyper, som ferger, fiskebåter, brønnbåter, nærskipfartøy og hurtigbåter.

Dette mener vi i Kristelig Folkeparti er veldig bra, og vi ønsker selvsagt ordningen velkommen.

Kristelig Folkeparti er også veldig fornøyd med at en samlet komité støtter vårt forslag om en utredning av en midlertidig miljørettet toppfinansieringsordning. Det har fra flere aktører vært etterlyst en slik midlertidig ordning for nærskipfarten som også kan bidra til fornyelse og utvikling av mer miljøvennlig skipsteknologi. Nærskipfarten har en relativt høy alder og opererer i et segment med høye og økende kostnader og lave marginer. Det er nødvendig med nyere og mer energieffektive skip, både for å sikre at mer godstransport blir flyttet fra vei til sjø og for å redusere klima- og miljøskadelige utslipp fra nærskipfartsflåten. En flåtefornyelse kan også gjøre det lettere å teste ut nye innovasjoner på miljø- og klimateknologisiden.

En midlertidig toppfinansieringsordning for nærskipfarten, f.eks. gjennom GIEK og Eksportkreditt Norge, i tråd med det andre land har etablert, vil være viktig for det maritime miljøet i Norge. Kristelig Folkeparti imøteser utredningen om en midlertidig toppfinansieringsordning for nærskipfartsflåten, og vi forventer at den blir forelagt Stortinget så snart som mulig.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [18:22:50]: Her er det enighet, det er bra. Dette er en viktig ordning. Jeg skal ikke gå gjennom den i detalj en gang til, bare nevne at det har vært sendt ut på høring. Vi har fått 14 høringsuttalelser, samtlige høringsuttalelser med merknader som er positive til departementets forslag til endringer i loven. Det har ikke kommet noen innsigelser eller alternative forslag i høringsrunden.

Jeg ser også at komiteen har anmodet om å utrede midlertidig toppfinansiering for nærskipfarten og komme tilbake til Stortinget med det på egnet måte. Det skal jeg gjøre.

Jeg hører også hva representanten Pollestad sier, og vil si meg enig i det – også som et generelt prinsipp, at man selvfølgelig må ha evalueringer sånn at man har tid nok til å få se hvordan ordningen fungerer, men at det ikke blir et unødig opphold før man kan gjøre noe permanent. Siden embetsverket også er til stede i salen, sparer jeg da e-post-tiden på å si det fra Stortingets talerstol i stedet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [18:24:10]: Norge har en sterk maritim klynge. Mens vi behandlet saken, kom det flere innspill, bl.a. om det med toppfinansiering, for etter finanskrisen har kravet til egenkapital økt fra 10–20 pst. og er nå oppe i 50–60 pst. Men det er også kommet innspill om at f.eks. spanjoler har en toppfinansiering, og at enkelte land i EU har kravspesifikasjoner som er tilpasset.

Spørsmålet er: Vil ministeren også se på andre tiltak, slik at vi reelt sett får likeverdige rammevilkår med EU spesielt?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [18:24:51]: Det er ett spesifikt og ett overordnet svar på dette. Det spesifikke svaret er at med formuleringen «komme tilbake til Stortinget» følger jeg det stortingsflertallet ber meg om. Det overordnede svaret er at regjeringens politikk er at Norge skal være konkurransedyktig som maritim nasjon, og ikke bare det – vi skal være verdensledende, vi skal være best på hav og best på det maritime, vi skal vokse videre, forsvare og videreutvikle de maritime klyngene våre. Alle innspill fra og all dialog med næringsen som handler om rammebetingelser, ting som endrer seg i andre land der vi må følge etter, er jeg interessert i, og jeg vil alltid møte de forslagene med åpne ører og vil være klar til å utrede – stort sett, i hvert fall.

Ruth Grung (A) [18:25:36]: Takk for et positivt svar. Nå ser vi fram til resultatet. En ting som overrasket meg, er at kun én av fire nye fiskebåter blir kontrahert i Norge, og at spesielt Danmark er blitt mer konkurransedyktig og mer foretrukket enn de norske verftene. Litt av forklaringen er at vi har bygd supplyskip, og at vi kanskje har forringet kompetansen litt knyttet til det å bygge fiskebåter, som også er en utrolig viktig del av den maritime klyngen, og der vi også skal være helt i front.

Spørsmålet er: Kan man se på hvordan man fort kan bygge opp kompetansen på nytt i de norske verftene, men kanskje også ta litt hensyn til at det ikke er like forutsigbart for fiskeflåten? Selv om man tjener godt med penger på lang sikt, kan man i enkelte år ha dårlig fiske, som kan slå uheldig ut, og man trenger dermed kanskje en annen risikovurdering på grunn av egenarten.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [18:26:39]: Det er litt vanskelig å ta stilling til et slikt overordnet spørsmål – om man kan se på ordninger for fiskebåter. Den overordnede historien ved norske verft er jo at etter oljeprisfallet og etter at ordrebøkene fra offshore tørket opp, er det veldig mange som har klart å omstille seg, klart å bygge nytt, bl.a. innenfor cruise, men også innenfor fiskebåter, innenfor oppdrett og innenfor en del andre områder. Jeg klarer ikke på stående fot å si om man trenger egne ordninger for akkurat fiskebåter, og hvordan man eventuelt skulle bygge opp den kompetansen, men nå er det en gryende optimisme i norsk verfts næring, og jeg vil si at en del av de tingene regjeringen har gjort, har bidratt sterkt til det, bl.a. gjennom verktøyene GIEK og Eksportkreditt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [18:27:39]

Innstilling fra næringskomiteen om Noregs fiskeriavtaler for 2018 og fisket etter avtalane i 2016 og 2017 (Innst. 265 S (2017–2018), jf. Meld. St. 9 (2017–2018))

Cecilie Myrseth (A) [18:28:24] (ordfører for saken): Saken om Norges fiskeriavtaler for 2018 og fisket etter avtalene i 2016 og 2017 er en sak som kommer årlig. Den gir god informasjon om fiskeripolitikken og er en nyttig oversikt over hvordan det internasjonale fiskerisamfunnet fungerer, og hva som ikke fungerer.

Fiskeriavtalene bygger på gode og lange tradisjoner om langsiktig forvaltningsarbeid, som igjen gir grunnlag for at vi kan høste av robuste fiskebestander, som igjen gir verdiskaping og aktivitet i og fra havområdene våre.

Vi deler hele 90 pst. av fiskeriressursene med andre land, og det samarbeidet vi har på tvers av landegrensene, er avgjørende for at vi skal kunne ha både langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressursene. Et eksempel som har stor verdi for Norge, er fiskeriavtalene som er inngått med Sovjetunionen og senere Russland som har tjent landet vårt godt. Torsken i Barentshavet er den kommersielt viktigste bestanden Norge har, og den norske kvoten hadde i 2017 en verdi på om lag 7,3 mrd. kr. Det er grunnen til at over halvparten av de samlede verdiene i fiskeriavtalene kommer nettopp fra Russland-avtalene.

Komiteen legger selvfølgelig til grunn at det arbeides for å oppnå best mulig avtaler for Norge, med bakgrunn i de overordnede målene vi har, som handler om en bærekraftig forvaltning og skal sikre at vi får vår rettmessige andel av kvotene, og at man har både god kontroll av håndheving av forvaltningen.

Komiteen har også sagt at det er viktig at man tar ulovlig fiske på alvor. Det er en alvorlig trussel mot ressursene, og komiteen understreker viktigheten av det internasjonale samarbeidet mot dette.

Man sier også at det er viktig at Norge har – og det er viktig – en aktiv rolle i det internasjonale havsamarbeidet, både når det gjelder regelverk og forvaltning. Her er det viktig at Norge tar og spiller en viktig rolle.

Komiteen mener også at Riksrevisjonens anbefalinger etter deres funn om fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak må følges opp, siden det er funnet en rekke svakheter i forvaltningen av disse områdene.

Komiteen har også fremmet forslag om en vurdering av om det norske fiskeriregelverket skal gjøres tilgjengelig på engelsk.

Med det vil jeg takke komiteen for samarbeidet, og innstillingen er anbefalt.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Per Sandberg [18:31:24]: Som også saksordføreren påpeker, fiskerinæringen har stor betydning for Norge og vil sannsynligvis få en større betydning for Norge i framtiden. Derfor blir en bærekraftig forvaltning av ressursene i havet for å bidra til sikre, robuste fiskebestander og verdiskaping langs hele kysten viktigere og viktigere. Og, som saksordføreren også påpeker, Norge deler 90 pst. av fiskeressursene vi høster, med andre land. Vi kan derfor ikke forvalte disse bestandene på egen hånd, men er avhengig av et solid og langsiktig internasjonalt samarbeid. Det har vi, og særlig med Russland – det går helt tilbake til 1970-tallet.

Komiteen trekker fram viktigheten av det internasjonale kontrollsamarbeidet. Dette samarbeidet har vært veldig viktig når vi ser på historien, spesielt når man ser på nedgangen i ulovlig fiske i Nordøst-Atlanteren. Kontrollavtalen med Færøyene trådte i kraft i januar i fjor, og vi ble enige om å videreføre kontrollsamarbeidet med EU og Russland i 2018. Norge og EU har også blitt enige om å opprette en arbeidsgruppe for enda bedre kontroll av bestandene i Nordsjøen.

Regjeringen har i tillegg betydelige satsinger mot fiskerikriminalitet og satte spesielt fokus på dette problemet under det norske formannskapet i Nordisk ministerråd i fjor. I september sendte de åtte nordiske fiskeriministrene ut en felles erklæring mot organisert kriminalitet i fiskerinæringen. Dette er verdens første regionale ministererklæring mot fiskerikriminalitet.

Regjeringen vil fortsette å bidra aktivt til å utvikle og forme regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner og bidra i annet internasjonalt samarbeid for god og bærekraftig utnyttelse av havets ressurser. Norge er bl.a. en av initiativtakerne til den internasjonale havnestatsavtalen, som trådte i kraft etter at 25 land hadde ratifisert den i juni i 2016. Dette var en viktig milepæl i arbeidet mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske. Det er nå 53 parter i avtalen, og Norge var vertskap for det første statspartsmøtet under avtalen i fjor.

Komiteen trekker fram det viktige vitenskapelige grunnlaget for avtaler. Da vil jeg si at regjeringen prioriterer marin forskning veldig høyt. I perioden 2014 til 2017 har bevilgningene til marin forskning økt med til sammen 374 mill. kr.

Et av hovedmålene med internasjonale fiskeriforhandlinger er å sikre at Norge får en rettferdig andel av sine felles bestander. Vi har utfordringer med å oppnå enighet med de andre kyststatene om fordeling av makrell, nvg-sild og kolmule. Dette er noe som jeg er veldig opptatt av, og jeg understreker at det er et mål for Norge å inngå avtaler med alle de berørte kyststatene om delte bestander. Alle er tjent med at kyststatsavtaler er på

plass, men en framtidig avtale må og skal være balansert og ikke minst ivareta våre legitime interesser.

Det er også positivt at vi har klart å komme fram til enighet med alle partene om en forvaltningsplan og en totalkvote både på nvg-sild og kolmule. Norge og EU har også inngått en bilateral soneadgangsavtale for nvg-sild og kolmule. Det er også positivt at vi siden 2014 har hatt en trepartsavtale om makrell med EU og Færøyene med en varighet på fem år. Dette er avtaler som sikrer god stabilitet for norske fiskere i 2018, selv om makrellavtalen nå er inne i sitt siste år. Jeg skal selvsagt fortsette å jobbe for at vi kommer videre i forhandlingene om de pelagiske artene i løpet av året.

Fiskerisamarbeidet mellom Norge og Russland er og har vært sterkt og godt. I år har vi feiret 60-årsjubileum for norsk-russisk forskningssamarbeid.

Komiteen viser til at en stor andel av det norske regelverket for fiskeri kun finnes på norsk. Det er ingen ensartet praksis på dette feltet, og Norge mottar heller ikke oversatte tekster fra Russland, Færøyene eller Island. Oversettelse og vedlikehold av hele regelverket som er aktuelt for utenlandske fartøy som fisker i norsk jurisdiksjonsområde, vil ha klare administrative og store økonomiske konsekvenser. Det er ikke et oversettelsesarbeid som kan gjøres av hvem som helst i forvaltningen, da det kan være stor tvil om rettstilstanden. Derfor vil det kreve et meget omfattende arbeid. Basert på komiteens innstilling vil jeg selvsagt vurdere dette på nytt og komme tilbake til Stortinget på en egnet måte når det gjelder dette.

Avslutningsvis: Denne meldingen illustrerer viktigheten av og bredden i det internasjonale fiskerisamarbeidet. Jeg ønsker i likhet med komiteen at Norge fortsatt skal være en viktig samarbeidspartner internasjonalt i tiden framover. Vi er en av verdens fremste fiskerinasjoner, vi er opptatt av fiskeripolitikk og har enormt med kompetanse og erfaring å bidra med.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 12–15 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 12 [18:38:23]

Stortingets vedtak til lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) (Lovvedtak 54 (2017–2018), jf. Innst. 278 L (2017–2018) og Prop. 56 LS (2017–2018))

Sak nr. 13 [18:38:25]

Stortingets vedtak til lov om endringer i ekteskapsloven (absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge)

(Lovvedtak 55 (2017–2018), jf. Innst. 267 L (2017–2018) og Prop. 49 L (2017–2018))

Sak nr. 14 [18:38:26]

Stortingets vedtak til lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) (Lovvedtak 56 (2017–2018), jf. Innst. 289 L (2017–2018) og Prop. 47 L (2017–2018))

Sak nr. 15 [18:38:27]

Stortingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova, friskolelova og folkehøgskoleloven (plikt til å tilby intensiv opplæring og plikt til fleirfagleg samarbeid m.m.) (Lovvedtak 57 (2017–2018), jf. Innst. 290 L (2017–2018) og Prop. 52 L (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 12–15.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4 og 5, fra Jonas Gahr Støre på vegne av Arbeiderpartiet

Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om de nødvendige lovendringer for å innføre lovfestet rett til heltidsstilling.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en likelønnslov inspirert av Islands nye lovvedtak.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av tredje juridisk kjønnsalternativ og komme tilbake til Stortinget på egnet vis innen stortingssesjonen 2018–2019.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå likestillingseffektene av den økonomiske politikken og fremme forslag som bidrar til å redusere de økonomiske forskjellene mellom kvinner og menn.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble bifalt med 51 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forpliktende plan for å redusere andelen deltidsarbeidende og styrke en heltidskultur i norsk arbeidsliv.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 52 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.50.06)

Presidenten: Presidenten foreslår at barne- og likestillingsministerens redegjørelse om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kari Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Kari Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Olav Urbø på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, 5 og 8, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 7, fra Kari Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet

Det votes over forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere som fører til at andelen ideelle barnevernstjenester, samt ideelles eierskap og drift av institusjonsplasser, øker til 40 pst. innen år 2025, samtidig som at den offentlige andelen av barnevernstjenester og institusjonsplasser ikke reduseres.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 91 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.50.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Bufdir og Oslo kommune, som anskaffer barnevernstjenester, benytter handlingsrommet i anskaffelsesregelverket og går i dialog med de ideelle tilbyderne i forkant av avtaleinngåelse, med fokus på hvordan de kan sikre sammenhengende og helhetlige tilbud til barna. Målet må være at barnet får størst mulig kontinuitet/langsiktighet i tilbudet og færrest mulig brutte relasjoner.»

Arbeiderpartiet og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 63 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.51.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at barnevernsinstitusjoner i større grad drives av ideelle aktører, og legge fram en plan for gradvis opptrapping av ideelt eierskap og drift av institusjonsplasser i barnevernet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 91 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.51.36)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren og sikre at private ideelle virksomheter sikres langsiktige avtaler med det offentlige.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.51.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommersielle aktører kan fases ut av øvrige deler av barnevernet, slik at hele barnevernet drives i offentlig og ideell regi.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 26 stemmer for og 16 stemmer mot forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 18.52.08)

Presidenten: Det var en teknisk feil. Nå fungerer systemet igjen, og det votes på nytt.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.52.47)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at barnevernsinstitusjoner drives av det offentlige og ideelle aktører, og legge fram en plan for gradvis opptrapping av offentlig og ideelt eierskap og drift av institusjonsplasser i barnevernet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.53.06)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 50 stemmer for og 47 stemmer mot forslaget fra Arbeiderpartiet. (Voteringsutskrift kl. 18.53.29)

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) (fra salen): Jeg stemte feil. Jeg skulle stemme for, men stemte imot.

Presidenten: Da blir resultatet at 51 stemte for og 46 stemte mot forslaget fra Arbeiderpartiet – og forslaget er dermed bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen utrede behovet for private barnevernstjenester og vurdere regulering og andre tiltak for en bedre bruk av private aktører i statlig og kommunalt barnevern.

Presidenten: Bak innstillingen står Høyre, Framskrittspartiet og Venstre.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 54 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.54.12)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen videreføre egne anbud for institusjonsplasser for ideelle barnevernsaktører. I tillegg ber regjeringen vurdere hvordan det, innenfor rammen av regelverket, kan reserveres volumer for ideelle leverandører som selger fosterhjemstjenester.

Presidenten: Bak innstillingen står Høyre, Framskrittspartiet og Venstre.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 50 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.54.35)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 28/2018 av 9. februar 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/1941 om EU-miljømerket.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i forbrukermerkeloven

I

I lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer mv. skal § 9 første ledd lyde: EØS-avtalen vedlegg XX nr. 2 a (forordning (EF) nr. 66/2010, kommisjonsforordning (EU) nr. 782/2013 og kommisjonsforordning (EU) nr. 1941/2017 om EU-miljømerket gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Freddy André Øvstegård satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om endring i kulturminneloven slik at det automatiske fredningsvernet også omfatter kvenske kulturminner.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.55.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i kulturminneloven (fredningsgrensen for samiske kulturminner)

I

I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner gjøres følgende endringer:

§ 4 andre ledd skal lyde:

Det samme gjelder samiske kulturminner som nevnt ovenfor fra år 1917 eller eldre.

§ 12 første ledd bokstav c skal lyde:

c. Samiske kulturminner av den art som er nevnt under a og som er fra år 1917 eller eldre.

II

Loven trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kristian Torve på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Olav Urbø på vegne av Senterpartiet og Kristelig Folkeparti

Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av dekningsplikten når gårdbrukere blir pålagt undersøkelser etter kulturminneloven §§ 9 og 10, og sørge for at utvidelser og nybygg av driftsbygninger på alminnelige gårdsbruk faller inn under bestemmelser for «mindre, private tiltak». Gjennomgangen legges frem for Stortinget på egnet måte.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 81 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.56.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med stortingsmeldingen om kulturminnefeltet foreta en gjennomgang av dekningsplikten når gårdbrukere blir pålagt undersøkelser etter kulturminneloven §§ 9 og 10, og vurdere å innlemme «utvidelser og nybygg av driftsbygninger på alminnelige gårdsbruk» i bestemmelsen for «mindre, private tiltak.»»

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:147 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten og Olaug V. Bollestad om gjennomgang av grenseoppgangen mellom «mindre» og «større» tiltak i kulturminneloven §§ 9 og 10 – vedtas ikke.

Presidenten: Bak innstillingen står Høyre, Framskrittspartiet og Venstre.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 50 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.39)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Terje Aasland satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om norsk næringsmiddelindustri som omhandler både landbasert og sjøbasert næringsmiddelindustri.»

Det votes alternativt mellom forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:122 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om en stortingsmelding om norsk næringsmiddelindustri – vedtas ikke.

Presidenten: Bak innstillingen står Høyre, Framskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.41)

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :**I**

Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til lov om god handelsskikk med tilsyn som innehar selvstendig beslutningskompetanse, men tilsynsalternativer kan utredes. Lovproposisjonen skal legges frem snarest mulig og med ikrafttredelse for loven i løpet av 2019.

II

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som vil virke konkurransefremmende og legger til rette for nyetablering og fremmer innovasjon i mat- og dagligvaremarkedet, herunder forbud mot prisdiskriminering for dominerende leverandører samt forhold knyttet til distribusjon, og snarest mulig komme tilbake med dette til Stortinget på egnet måte.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten har Terje Aasland satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å gjennomføre en utvidelse av fartsområdet for utenriksferger i Norsk Internasjonalt Skipsregister før tilstrekkelig begrunnelse for en slik endring er forelagt Stortinget i egen sak. Regjeringen bes da spesielt om å vurdere følgende:

a) faktagrunnlaget, samt habiliteten til dem som utarbeidet deler av grunnlaget for det regjeringsutnevnte Fartsområdeutvalget,

b) nåværende rammebetingelser for utenriksferger med ruter til havner utenfor Norden som står registrert i NOR,

c) legge frem en oversikt over og regjeringens vurdering av hvilke rammevilkår som gjelder rutegående skip til utlandet med passasjerfrakt i henholdsvis NOR, NIS, DIS og andre internasjonale registre, herunder alle støtteordninger som både indirekte og direkte kommer rederiene til gode,

d) tiltak som eventuelt kan bedre og sikre konkurransegrunnlaget for utenriksferger med ruter til havner utenfor Norden innenfor rammene av NOR og

e) konsekvenser for nordiske arbeidstakere i den nordiske passasjerfarten dersom en foretar en utvidelse av fartsområdet for utenriksferger i Norsk Internasjonalt Skipsregister.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 49 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.33)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:175 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Maria Aasen-Svensrud, Dag Terje Andersen og Arild Grande om å sikre at det ikke startes et kappløp mot bunnen i nordisk passasjerfart – vedlegges protokollen.

Presidenten: Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r. 10

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i eksportkredittloven (ny midlertidig låne- og garantiordning for skip mv.)

I

I lov 22. juni 2012 nr. 57 om Eksportkreditt Norge AS gjøres følgende endringer:

§ 1 første punktum skal lyde:

Loven fastsetter rammer for driften av et statlig norsk aksjeselskap som skal ha til formål å forvalte en statlig ordning for finanstjenester til kjøp av kapitalvarer og tjenester, i hovedsak ved eksport.

§ 3 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. yte lån på markedsmessige vilkår.

§ 8 annet og tredje ledd skal lyde:

Lov 16. juni 2017 nr. 67 om statens ansatte mv. og lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister gjelder ikke for selskapet.

Lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjelder ikke for selskapet, jf. finansforetaksloven § 1-6 første ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen utrede en midlertidig toppfinansieringsordning på markedsmessige vilkår for nærskipfarten gjennom GIEK og Eksportkreditt Norge. Utredningen legges fram for Stortinget på egnet måte.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r. 11

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av Riksrevisjonens merknader og EUs uttalte ønske, komme tilbake med en vurdering av om det norske fiskeriregelverket skal tilgjengeliggjøres på engelsk.

II

Meld. St. 9 (2017–2018) – Noregs fiskeriatvatar for 2018 og fisket etter avtalane i 2016 og 2017 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 12–15

Presidenten: Sakene nr. 12–15 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 54 til og med 57.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 16 [19:01:37]

Referat

1. (445) Statsministerens kontor melder at 1.lov om endringer i statsborgerloven mv. (tap av statsborgerskap ved straffbare forhold) (Lovvedtak

36 (2017–2018))

2.lov om endringer i lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen (forvaltningen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond) (Lovvedtak 49 (2017–2018))

3.lov om endringer i energiloven (tredje energimarkedspakke) (Lovvedtak 44 (2017–2018))

4.lov om endringer i naturgassloven (tredje energimarkedspakke) (Lovvedtak 45 (2017–2018))

- er sanksjonert under 25. mai 2018

Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (446) Endringer i naturmangfoldloven (hjemmel for gjennomføring av vanndirektivet) (Prop. 93 L (2017–2018))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

3. (447) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Kjerkol, Elise Bjørnebekk-Waagen, Tore Hagebakken, Tellef Inge Mørland og Tuva Moflag om tiltak for å redusere forekomst og dødelighet av føflekkreft (Dokument 8:230 S (2017–2018))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

4. (448) Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2018/2019 m.m.) (Prop. 92 S (2017–2018))

5. (449) Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppjøret 2018 m.m.) (Prop. 94 S (2017–2018))

Enst.: Nr. 4 og 5 sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdige. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.02.

